This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

https://books.google.com

T657k V.1

Digitized by Google

PI·83 .T65K v.1

Digitized by Google

NORTHWESTERN
UNIVERSITY
LIBRARY

The Gift of
Borivoj R. S. Franko-Filipasić

Digitized by Google

Digitized by Google

ZABAVNA KNJIŽNICA

MATICE HRVATSKE.

SVEZAK XV.—XVII.

KOMEDIJE JOSIPA EUGENA TOMIĆA.

SVEZAK PRVI.

ZAGREB.

TISAK DIONIČKE TISKARE.

1878.

Digitized by Google

KOMEDIJE

JOSIPA EUGENA TOMIĆA.

SVEZAK PRVI.

BRAČNE PONUDE. Vesela igra u tri čina.

ZATEČENI ŽENIK. Vesela igra u tri čina.

ZAGREB.

NAKLADA „MATICE HRVATSKE".

1878.

Digitized by Google

891.83
T657k
v.1

Autorska prava, izim prava predstave za hrvatsko zemaljsko kazalište u Zagrebu, pridržaje si u smislu zakona pisac.

Digitized by Google

BRAČNE PONUDE

VESELA IGRA U TRI ČINA.

Prikazana prvi put u Zagrebu dne 13. veljače 1873.

847014

Digitized by Google

OSOBE:

Juraj Dombaj, vlastelin.
Klotilda Dombajeva, njegova supruga.
Ljudmila, njihova kći.
Božidar, njihov sin.
Dr. **Kočevski**, liečnik u Zagrebu.
Milan Budinić, odvjetnik u Zagrebu.
Marija Vojnovićeva, trgovkinja u Zagrebu.
Zorica, njezina kći.

Čin biva godine 1867. na imanju Dombajevu, u zagrebačkoj okolici.

Digitized by Google

ČIN PRVI.

Soba u vlasteoskom dvoru gospodina Dombaja. Desno, lievo i u sredini vrata. Lievo i prozor. Desno stol sa stolcem. Desno i lievo naslonjači, fotelji i stolci oko stola. Na stienah nekoje obiteljske slike.

PRIZOR PRVI.

DOMBAJ ulazi na srednja glavna vrata.

DOMBAJ sám, kašnje sluga.

Nema nikoga!.. Sigurno je već devet ura!.. Liepe li mi stvari!.. Berba traje već tri dana, a moja milostiva Klotilda i milostiva gospodična — sigurno još liepo spavaju! A ja moram se mučiti od rana jutra do mraka! (Pozvoni zvoncem, koji je na desnom stolu.) Možda i sluge spavaju; imam ih šestoricu, al obično ih moram ja svaki dan buditi! Daleko smo došli mi vlastelini!

SLUGA unidje na glavna vrata.

Što zapovieda vaša milost?

DOMBAJ.

Je li već ustala milostiva gospodja?

SLUGA.

O dà, prije pol ure!

DOMBAJ na stranu.

Rano, doista rano. (Glasno) A gospodična?

Digitized by Google

SLUGA.

Gospodična bila je već u sedam ura jutra na noguh i sada je u vrtu s onom gospodičnom iz Zagreba..., s gospodičnom Zoricom...

DOMBAJ.

A — tako! (Pokazujuć na lieva vrata) Je li milostiva gospodja sama?

SLUGA.

Čini mi se, da ne! Oblači se tamo s onom gospodjom iz Zagreba, s materom gospodične Zorice...

DOMBAJ.

S gospodjom Vojnovićevom! (Slugi) Idi, idi! Ja sam odmah dolje! U torbu metni mi bunceka i barilac staroga vina, onda pečeno pile, zatim — — što još — ?

SLUGA.

Zar to neće biti dosta?

DOMBAJ.

Dà, dà! Dosta je! Zla su vremena. Velika štibra, moramo manje jesti! Idi! (Sluga ode.)

PRIZOR DRUGI.

DOMBAJ sám.

DOMBAJ uhvativ se za želudac.

Oh! oprosti moj dragane, zla su vremena! (Podje k lievim vratam.) Moram u vinograd i trebalo bi, da se oprostim sa svojom ženom. (Više joj potihano.) Klotildo, otvori malko! (Uhvati za kvaku.)

DOMBAJEVA i VOJNOVIĆEVA iz nutra vrisnu.

Ah! ne, ne!

Digitized by Google

DOMBAJ odskoči od vrata.

Za boga!... Ta ja sam tu; nebojte se ništa! (Pridje opet malko k vratam i govori im.) Molim milostive, kad ću imati sreću viditi vas?

VOJNOVIĆEVA iz nutra.

Za pol ure.

DOMBAJEVA iz nutra.

Za tri četvrta!

DOMBAJ.

Dakle recimo za jednu uru!

OBE iz nutra.

Dà, dà!

DOMBAJ iz vana.

To mi je dugo čekati! Oprostite! Ja moram ići u vinograd Okruglicu... Danas se tamo bere! Ja vam se preporučam milostive, ... danas ćemo se još viditi ... humillimus servus!

VOJNOVIĆEVA iz nutra.

S bogom gospodine Dombaju!

DOMBAJEVA iz nutra.

S bogom Jurice!

DOMBAJ.

Hvala liepo! (Na stranu.) Kako mi veselo dovikuje „s bogom Jurice“, a jučer je gotovo izdisala od silne migrene i poručila po svoga nenaknadivoga doktora! (Oponaša ju.) „S bogom Jurice!“ Dà, da, s bogom! (Čuju se veseli glasovi s vana; Ljudmila i Zorica ulete, noseć pune ruke cvieća.)

Digitized by Google

PRIZOR TREĆI.

DOMBAJ, LJUDMILA i ZORICA.

DOMBAJ.

Ha, vi ste to, mile djevojke! No.., budite vesele, — to mi se dopada! Sada je branje — kostanj puca, a mošt kipi. Sladki hrvatski mošt!

LJUDMILA.

Ali mi ga nismo pile! Vjeruj nam tatice!

ZORICA.

Sigurno ne!

DOMBAJ.

O, vjerujem, vjerujem! Vam još sada netreba mošta, da možete biti vesele... Mlade ste, zdrave, pune života... to se zna! I pravo je!

LJUDMILA.

U sedam sati već smo bile na noguh!

DOMBAJ.

Ho, ho! Čuo sam, čuo!

ZORICA.

A skoro čitavu noć nismo ništa spavale.

DOMBAJ.

Zar vas je što smetalo? ... Možda miševi?

LJUDMILA.

Idite tatice! Tà u nas nema miševa.

ZORICA.

Mi smo si cielu noć koješta pripoviedale.

Digitized by Google

DOMBAJ.

Pripoviedale?... A što?

LJUDMILA otajstveno.

Naše tajne!

DOMBAJ.

Tajne!... Pst! (Tiho obim.) Vi nesmijete imati nikakovih tajna;... još ste premlade.

ZORICA.

Pa ipak ih imamo.

DOMBAJ Zorici.

Morate ih sve priobćiti gospodji majci!

ZORICA.

O, ona sve znade!

DOMBAJ.

No, onda to nisu tajne. (Na stranu) Kad dvie ženske nešto znadu. (Ljudmili.) A Ti?

LJUDMILA.

Ja nisam majci ništa kazala.

DOMBAJ.

Tako!... A zašto ne?

LJUDMILA.

Jer sama još ništa pravo neznam.

DOMBAJ.

Onda je šta drugo. (Prieteći joj prstom.) Al čini mi se, da ipak nešto znadeš.

ZORICA praveć kiticu cvieća.

O, dà, dà!

Digitized by Google

DOMBAJ Ljudmili.

Kad budeš nešto više znala, kaži majci.

LJUDMILA.

O ne, dragi tatice, ja ću radje vam kazati.

DOMBAJ potrepta ju po licu.

Dobro, dobro; meni ili majci. (Na stranu.) Ima više pouzdanja u me, to mi laska.

ZORICA priskočiv k Dombaju.

Dopustite, da vas nakitim! (Hoće da mu kiticu cvieća zatakne u zapučak.)

DOMBAJ trgne se.

Mene?... što vam na um pada?

LJUDMILA pravi na brzu ruku drugu kiticu.

Dà, dà, dragi tatice! Evo ja pravim kiticu za vaš šešir!

DOMBAJ.

Ali to neide,... ja sam stari gospodin...

ZORICA.

Ali kad mi hoćemo tako! (Utakne mu u zapučak kiticu cvieća.) Vidite li!

LJUDMILA
koja je napravila drugu kiticu i zadjela ju za vrpcu od šešira.

Pa istom ovo! (pristupi k otcu i metne mu šešir na glavu.) Divno li vam pristoji!

DOMBAJ razdragan.

Sbilja?

ZORICA.

Doista divno!

LJUDMILA.

Pogledajte se samo u zrcalo! (Uhvati ga izpod jedne, a Zorica spod druge ruke, ter ga odvedu pred zrcalo.)

Digitized by Google

DOMBAJ

gledajuć se u zrcalo na desnoj strani namješteno — samodopadno.

Boga mi — nije loše! — Vi dvie male prave ste vještice, koje od starih ljudi pravite — — no, što da rečem — — —

LJUDMILA.

Adonise!

DOMBAJ trgne se.

Šta govoriš?

ZORICA.

Dà, dà; stare Adonise!

DOMBAJ na stranu.

Nema krivo ova mala djavolica! (Glasno.) To je sve liepo, draga gospodično, ali smo ipak stari... a u mitologiji nema starih Adonisa... tako su bar mene učili, dok sam ja u školu išao... (Pogleda se opet u zrcalo; u isti čas unidje doktor Kočevski na glavna vrata i stane, motreć čitavi taj prizor. Dombaj vidiv ga u zrcalu prišapne djevojkam): dr. Kočevski! (Obe djevojke krikmu, izpuste Dombaja i pristupe jedna k drugoj.)

PRIZOR ČETVRTI.

PRIJAŠNJI. KOČEVSKI.

KOČEVSKI podje na prednju stranu pozornice.

Vaš sluga gospodine Dombaju... (Prama djevojkam) klanjam se gospodičnam.

DOMBAJ hladno.

Dobar dan! (Djevojke prpošno kimnu glavom u znak pozdrava.)

KOČEVSKI.

Žao mi je, da je moj dolazak razorio krasni tableau pred zrcalom... gospodične preplašiše se preda mnom, kao golubice...

Digitized by Google

DOMBAJ upadne mu u rieč.

Pred máčkom, zar ne?

LJUDMILA i ZORICA smiju se.

Ha, ha, ha!

KOČEVSKI.

Phi donc! Tako prozaična prispodoba! Htjedoh reći, kao golubice pred sokolom! . . . Vi ste utjelovljena proza, gospodine Dombaju!

DOMBAJ.

Šta ćemo . . . Davno je tomu, kada sam bio poeta. Sad sam gospodar, praktičan čovjek, a to je isto, što i prozaičan! Bez zamjere!

LJUDMILA uhvativ Zoricu za ruku.

Mi dvie idemo u vrt na sunce.

KOČEVSKI koketno.

Gospodične se očito mene plaše.

ZORICA.

O nimalo; mi smo već prije odlučile, da ćemo tamo na klupi kitice praviti. (Pograbi sve cviće.)

LJUDMILA otcu.

Sbogom tatice! (Obe odu.)

PRIZOR PETI.

DOMBAJ i KOČEVSKI.

DOMBAJ za odlazećimi.

I ja ću odmah za vami! (Kočevskomu.) Danas imam berbu u Okruglici, pa se moram žuriti. (Pridje k vratam na lievo.) Klotildo, molim te, izadji skoro. Gospodin doktor je već tu.

Digitized by Google

DOMBAJEVA iz nutra.

Odmah, odmah ću izaći.

DOMBAJ.

Tandem aliquando!

KOČEVSKI Dombaju.

Molim, ja ću već čekati...

DOMBAJ.

Tako vam moram često dangubiti radi nje... Kad se stane oblačiti i kititi onda tomu neima kraja, ni konca...

KOČEVSKI.

Gospodja dakle pravi toaletu?

DOMBAJ.

Mislim već čitavu uru!

PRIZOR ŠESTI.

PRIJAŠNJI. DOMBAJEVA u ukusnoj spavaćoj haljini, prenemaže se i govori polagano.

Strašno si danas navalio, Jurice! Čovjek se nemože ni pristojno obući (pruži ruku Kočevskomu.) Dobro mi došli, doktore! Oprostite, da moradoh izaći u spavaćoj haljini.

KOČEVSKI.

Ta vam krasno stoji!

DOMBAJ na stranu.

Za to se je i izpričala, da dobije taj komplimenat.

DOMBAJEVA smješljivo Kočevskomu.

Vi ste veliki laskavac doktore! (Dombaju.) Sad možeš ići Jurice, ako hoćeš!

Digitized by Google

DOMBAJ pograbi odmah šešir.

O drage volje! (Kočevskomu.) Preporučam vam se! (Klotildi.) S bogom draga ženice! (Ode na glavna vrata, a iduć kaže na stranu.) Znam, da sam vam na putu.

PRIZOR SEDMI.

KOČEVSKI i DOMBAJEVA.

DOMBAJEVA.

Negovorimo suviše glasno; gospodja Vojnovićeva je u ovoj sobi za toaletom.

KOČEVSKI.

Poznato mi je, da je ovdje... A kako se nalazite danas milostiva? Kako glava?

DOMBAJEVA prenemaže se.

Danas mi je puno lakše; nu jučer sam cieli dan strašno trpila od migrene. Bojala sam se nesvjestice.

KOČEVSKI uhvati ju za bilo.

Sasvim u redu. Neće škoditi, da se malko izvezete, ili još bolje prošećete. Dan je prekrasan, kao da smo u ljetu...

DOMBAJEVA.

Poslušat ću vas... Nu priedjimo sad brzo na drugu stvar; radi koje sam najviše i poručila po vas.

KOČEVSKI.

Radi odgovora na moje uprosno pismo? Zar ne?

DOMBAJEVA.

Tako je. Vaš list dobila sam prije tri dana i to baš u najnesgodnije vrieme. Dosele još nisam mogla govoriti sa svojim mužem.

Digitized by Google

KOČEVSKI.

Dà, dà; cieli dan je skoro izvan kuće u vinogradu.

DOMBAJEVA.

To, pa onda pohod gospodje Vojnovićeve. Nemogu nikako da budem duže vremena na samo s mojim mužem.

KOČEVSKI.

Uvidjam, nu što sad? Meni je stalo do toga, da što prije saznam odgovor, a berba će trajati sigurno još više dana . . .

DOMBAJEVA.

Ja mislim, da bi najbolje bilo, da se sami odvezete u vinograd k mojemu suprugu i tamo ustmeno zaprosite Ljudmilu, pa tom prilikom i glede miraza stvar uredite.

KOČEVSKI.

To neide, milostiva gospodjo. Ja hoću, da imam od gospodina Dombaja pismeni odgovor. Vi znate, da je on nestalan čovjek i što je još gorje — negleda me baš dobro. Druga je stvar, kad imam pismeno obećanje u rukuh.

DOMBAJEVA.

Al ja vam jamčim, da će održati svoju rieč....

KOČEVSKI.

Ako ju dobijem; nu bez vašega zagovora znam da mi neće dati kćeri, niti njoj miraza. Vi ste mi sva nada

DOMBAJEVA.

Vi dakle svakako želite pismeni odgovor.

KOČEVSKI.

Pismeni i povoljni.

Digitized by Google

DOMBAJEVA.

Gledati ću, da se izpune vaše želje. Upotriebiti ću sve, da budete zadovoljni. Sutra svakako imati ćete odgovor u rukuh.

KOČEVSKI poljubi joj ruku.

Suviše ste dobrostivi! (U taj čas otvori lieva vrata gja. Vojnovićeva i stupi na pozornicu, zatvoriv jih.) Vi ste stvoreni na sviet, da usrećavate ljude!

PRIZOR OSMI.

PRIJAŠNJI. VOJNOVIĆEVA, koja, vidiv, kako Kočevski cjeliva ruku domaćici popostane, ponešto dirnuta.

VOJNOVIĆEVA za se.

Mislila sam, da je samo sa mnom tako udvoran! (Glasno, pošav pram sredini pozornice) Koja nenadana sreća, da vas tu vidim, gospodine doktore!

KOČEVSKI.

iznenadjen skoči sa stolca, dočim gja. Dombajeva ostane sjedeć, i podje u susret gospodji Vojnovićevoj.

Meni je takodjer sreća vidjeti vas, milostivna, ali nije nenadana, pošto sam čuo u Zagrebu, da ste tu, kod svoje prijateljice.

VOJNOVIĆEVA.

Tako? Znali ste dakle!

KOČEVSKI.

O dà! (Tiho.) Posietio sam vas jučer, al nenadjoh nikoga kod kuće.

DOMBAJEVA.

Sjedi do mene Marijo! (Ponudi mjesto do sebe desno na naslonjaču Vojnovićki, tako, da Kočevski ostane sjedeć uz Dombajevu.) Gospodin doktor preporuča mi, da se malko izvezem, ili još bolje...

Digitized by Google

KOČEVSKI upane joj u rieč.

Dá, šetnja bi bila svakako bolja ...

VOJNOVIĆEVA.

Ja ću ti se drage volje pridružiti, ako dozvoliš ...

DOMBAJEVA.

Ti mi samo uslugu činiš mila prijateljice!... (Stisne ruku Vojnovićki, u taj čas brzo unidje sluga.)

PRIZOR DEVETI.

PRIJAŠNJI. ALUGA.

SLUGA Dombajevoj.

Molim vašu milost, da mi dade očale za milostivoga gospodina.

DOMBAJEVA zlovoljno.

A gdje da ih tražim, ja neznam gdje su.

SLUGA.

Milostivi gospodin misli, da su u blagovalištu ... onda molim još svileni rubac za vrat.

DOMBAJEVA kao gore i ustajuć.

To je vazda tako, kad već sjedi na kolih, onda gospodin šalje sad po ovu, sad po onu stvar. (Doktoru i Vojnovićki) Izvinite! (Slugi) Hodi sa mnom! (Ode na desna vrata.)

PRIZOR DESETI.

PRIJAŠNJI bez DOMBAJEVE i SLUGE.

KOČEVSKI

obazriev se za otišavšom Dombajkom — oprezno i povjerljivo.

Do jučer nisam znao, da je vaš gosp. suprug odputovao u Beč.

Digitized by Google

VOJNOVIĆEVA.

Tomu ima već četiri dana.

KOČEVSKI.

A vratit će se!

VOJNOVIĆEVA.

Sutra na večer.

KOČEVSKI.

To bijaše jamačno i uzrok, da nisam dobio odgovora na moje uprosno pismo.

VOJNOVIĆEVA.

Pogodili ste, ... premda Vam i opet velim, da bi mogli i ustmeno zaprositi Zoricu... Ta moj suprug nije tako zao...

KOČEVSKI.

To ne, al je svoje glave.... Ja bi želio svakako pismeni odgovor, jer ako neuspijem, neću da mi se to u lice kaže.... Niste li čuli, kako je više put pred menom rekao, da neda svoje kćeri nego trgovcu...

VOJNOVIĆEVA.

Nemora pri tom ostati .... i neće ....

KOČEVSKI uhvativ ju toplo za ruku.

Ako se vi zauzmete, onda neće .... bez vas sam propao! (Poljubi joj ruku, pa joj laskavo pogleda u lice) Smijem li se nadati vašoj zaštiti.

VOJNOVIĆEVA očito razdragana.

Prekosutra dobit ćete odgovor na vaše uprosno pismo.

KOČEVSKI.

Ali povoljan? Zar ne?

Digitized by Google

VOJNOVIĆEVA.

Upotriebit ću sav svoj supružki upliv.

KOČEVSKI s naglasom.

I vlast!

VOJNOVIĆEVA prieteć mu se prstom.

Vi ste zloban čovjek, doktore! (Dombajka se vrati u to.)

PRIZOR JEDANAESTI.

PRIJAŠNJI. DOMBAJEVA.

DOMBAJEVA vraćajuć se.

Strašan je taj moj muž. Kad je već sjeo na kola, onda se tek počme sjećati, da još ovo, ili ono treba. Bilo bi pravo čudo, ako još jedanput slugu gore nepošalje.

KOČEVSKI ustavši.

To je mala slabost, kakovih obično vidimo na svakom čovjeku.... Gospodin Dombaj malo je nervozan ... to je sve. (Uzme svoj šešir.)

DOMBAJEVA opaziv to.

Vi zar već idete, gospodine doktore?... Nije moguće!

VOJNOVIĆEVA.

To je sbilja naglo.

KOČEVSKI važno.

Imam danas još toliko bolestnika obajti ... i zato, premda mi je preugodno družtvo ovdje, (nakloni se obim gospodjam) nepreostaje mi drugo, nego se odmah vratiti.

DOMBAJEVA.

Bez i najmanje okrepe ....

Digitized by Google

KOČEVSKI Dombajki.

Izvinite me za ovaj put. (Tiho i brzo istoj.) O mom pismu njoj (skrene potajno očima na Vojnovićku) ni rieči!

DOMBAJEVA tiho.

Nebrinite se! (Glasno.) Žao mi je, veoma žao, dragi doktore!

VOJNOVIĆEVA pružajuć mu ruku.

Drugiput, kad budete znali, da ćete nas ovdje skupa naći; predajte kojemu od kolega svoje bolestnike . . .

KOČEVSKI Vojnovićki.

Kad nebih znao, da je šala s vaše strane, rekao bih, da me hoćete na zlo navesti.

PRIZOR DVANAESTI.

PRIJAŠNJI. SLUGA.

SLUGA unidje na glavna vrata prama Dombajevoj.

Milostivi gospodin rekao je na polazku, da će istom na večer doći kući.

DOMBAJEVA.

Je li to sve?... (Sluga muči.) Možeš ići! (Sluga ode.)

PRIZOR TRINAESTI.

PRIJAŠNJI bez sluge.

KOČEVSKI tiho i brzo Vojnovićevoj.

O mom uprosu negovorite ništa ovdje. Pst!

VOJNOVIĆEVA kao i on.

Nebojte se!

DOMBAJEVA vraćajuć se.

Jako važna poruka! Doista!

Digitized by Google

KOČEVSKI iduć k Dombajevoj u susret.

Dakle, kako rekoh, milostiva, izvolite danas na etnju, i šećite se marljivo svaki dan, dok je vrieme vako krasno ... onda se čuvajte prehlade i uzrujano-ti ... to je moj savjet, a sad se gospodjam najljepše preporučam. (Ode s kićenim naklonom na glavna vrata, do kojih su ga obe gospoje dopratile.)

VOJNOVIĆEVA I DOMBAJEVA u jedan glas odlazećemu.

S bogom, dragi doktore!

PRIZOR ČETRNAESTI.

DOMBAJEVA i VOJNOVIĆEVA.

DOMBAJEVA vraćajuć se na naslonjaču.

Rekli, što mu drago, naš doktor je fin i ljubezan čovjek, pa razumije i svoju struku.

VOJNOVIĆEVA.

O, i ja sam posve s njim zadovoljna. Mogu reći, da neznam, koga bih si odabrala kućnim liečnikom, da on bud kojim povodom ostavi Zagreb.

DOMBAJEVA.

Pa ipak čujem, da ima dosta neprijatelja!

VOJNOVIĆEVA.

Kao svaki čovjek, koji je na svom mjestu.

DOMBAJEVA.

Sumnjiče ga, da se udvara mnogim gospodjam. Jesi li i Ti to čula?

VOJNOVIĆEVA.

O dà. (Povjerljivo) Jedna od tih, kaže zlobni sviet, da si i Ti moja Klotildo.

*

Digitized by Google

DOMBAJEVA izpravi se na stolcu.

Ja?... Ha, ha, ha! Kako ja dolazim do toga!... To mi je prvi glas!

VOJNOVIĆEVA.

Kažu, da te vrlo često pohadja....

DOMBAJEVA.

Posve naravski, jerbo ga vrlo često zovem, rad bolesti!

VOJNOVIĆEVA.

Pa ipak govori se, da vas i bez poziva višeput iznenadi...

DOMBAJEVA.

Dà, dà! Ali zar ja moram biti tomu uzrok? Moguće je, da ga nešto drugo amo vuče....

VOJNOVIĆEVA trgne se, oprezno.

Nešto drugo .... (Lukavo) Možebiti Ljudmila.....?

DOMBAJEVA.

A zašto nebi moglo biti?

VOJNOVIĆEVA.

O dà! Nu ja sam u ostalom čula, da je doktor Kočevski — —

DOMBAJEVA sa živim interesom.

Što. — da čujem?

VOJNOVIĆEVA.

Da je već učinio svoj izbor.

DOMBAJEVA uzrujana, nu suzpreže se.

On da si je već izprosio djevojku?

Digitized by Google

VOJNOVIĆEVA.

Na pol gotova stvar!... A djevojka je lieпa i od dobrih roditelja, umna i ima liep miraz.

DOMBAJEVA pridušenom ljutinom.

To nije moguće!

VOJNOVIĆEVA.

A zašto ne? Ovo, što ti rekoh, živa je istina.

DOMBAJEVA razdražena.

Zlo si upućena, moja Marijo!... jer valja Ti znati, premda me je molio, da nikomu ništa nekažem, — doktor Kočevski zaprosio je formalno moju Ljudmilu.

VOJNOVIĆEVA plane.

Ljudmilu!... Ha, ha, ha!... To nije moguće!

PRIZOR PETNAESTI.

PRIJAŠNJI. LJUDMILA i ZORICA ulete na glavna vrata.

LJUDMILA veselo.

Majko, majčice!... naš Božidar se vraća. Ovaj čas bit će ovdje. Vidile smo ga iz vrta.

ZORICA.

Vozi se još s jednim gospodinom.

DOMBAJEVA.

Dobro, dobro! Već je i vrieme, da se vraća. Čitavi tjedan boravio je u Zagrebu. (Djevojkam) Idite na čas samo u drugu sobu!

LJUDMILA.

Al oni će biti odmah tu.

VOJNOVIĆEVA.

Onda idemo mi dvie u drugu sobu, da svršimo. (Na stranu) Sve mi gori jezik!

Digitized by Google

DOMBAJEVA.

Jest, da svršimo! (na stranu) Jedva čekam, da ju smrvim! (Obe podju pram lievim vratam, u to unidju Milan i Božidar, noseć plaidove o ramenu. Dombajeva vidiv jih stane i kaže Vojnovićevoj:) Kasno je! Odgodimo razgovor na kratko vrieme.

PRIZOR ŠESTNAESTI.

PRIJAŠNJI. MILAN i BOŽIDAR.

BOŽIDAR.

Pohita najprije k Dombajevoj, koju u ruku poljubi.

Evo me napokon, draga majčice, poslje sedam dana plandovanja. Ovaj put poveo sam sobom moga miloga prijatelja gospodina Budinića, odvjetnika u Zagrebu. (To rekav ode pozdraviti Vojnovićevu, Zoricu i Ljudmilu, koju u čelo poljubi.)

MILAN Dombajevoj.

Izvinite moju slobodu, milostivna, da sam se odazvao pozivu moga prijatelja. Vrlo bih žalio, ako sam došao na nepriliku.

DOMBAJEVA pruživ mu ruku.

O, svaki čas dobro ste nam došli. Biti će nam veoma drago, ako se budete dobro zabavili. Izvolite gospodine Budiniću! (Ponudi do sebe na fotelju mjesto Budiniću; onda napram ostalim, nudeć mjesta) Molim liepo! (Vojnovićeva sjedne Dombajevoj na desno na naslonjač, a Božidar do nje na fotelj.)

LJUDMILA Zorici tiho i brzo, dok ostali sjedaju.

To je moj nepoznati, o kom sam ti pripoviedala.

ZORICA tiho.

Sbilja?... Mnogo je sličan mojemu Bogdanu.

DOMBAJEVA.

Ljudmili i Zorici, koje su na strani stajale.

Pridružite se k nam, Ljudmilo, ... Zorice!... (Zo-

Google

rica sjedne do Božidara, a Ljudmila do Milana, koji ju zadivljeno gleda. Dombajeva na to prihvati opet.) Valja mi upoznati gospodina Budinića s ovim malim krugom: (Predstavljajuć Vojnovićevu, a zatim Zoricu) Moja prijateljica gospodja Vojnovićeva iz Zagreba, ... njezina kćerka gospodična Zorica!... A vaša susjeda (pokazujuć na Ljudmilu) to je moja kćerka Ljudmila.

MILAN svestrano se nakloni.

Osobita mi je čast! (Pogledav kriomice Ljudmilu) Moj nepoznati ideal!

DOMBAJEVA napram Milanu i Božidaru.

Gospoda sigurno imadu već osnovu, kako će se zabaviti na ladanju.

VOJNOVIĆEVA.

I ladanje ima svojih dražestih, samo tko ih umije upotriebiti...

BOŽIDAR.

O! za to smo se već pobrinuli.

MILAN napram obim gospodjam.

Moj prijatelj (pokazujuć rukom Božidara) ima već gotov program... Veoma krasan program, samo se bojim, da je predugačak.

DOMBAJEVA.

Tim će nam biti ugodnije, čim je program duži! Vojnovićevoj tiho) Vrlo zanimiv mladić.

VOJNOVIĆEVA tiho.

O dà.

ZORICA Milánu.

Koje su glavne točke toga programa! Smijem li ih čuti, pošto sutra odlazimo majka i ja.

Digitized by Google

MILAN.

Zašto ne. Danas i sutra sprovesti ćemo vrieme u vinogradu. Treći dan idemo u lov na šljuke, četvrti dan na proštenje u Cerje, peti dan odvesti ćemo se u pohode našemu susjedu, vlastelinu Bedjanskomu, šesti dan ...

BOŽIDAR.

Za boga dosta je!... To je osnova za čitavu sedmicu, (pram gospodji Dombajevoj) a ja sam uzeo u račun jedva dva dana... Moji poslovi nedopuštaju, da duže zlorabim vašu dobrotu.

LJUDMILA Božidaru.

Na taj način neće gospoda biti nikada kod kuće.

MILAN brzo upotriebiv priliku.

Dopustite gospodično, ako ću vam primietiti, da taj program absolutno nestoji. Ja jesam doduše prijatelj ladanjskoga života, nu samo u nekih granicah. Mene će veseliti, ako u liepom ovom kraju sprovedem što više časova u družtvu milostive gospodje majke i u — vašem družtvu.

DOMBAJEVA na stranu.

Udvoran mladić.

LJUDMILA prostodušno.

To bi se i pristojalo!

DOMBAJEVA s ukorom.

Ljudmilo!

MILAN Dombajevoj.

Ima pravo gospodična! (šaljivo) Moram ju tu uzeti u zaštitu proti gospodji majci. Jer doista nebi bilo nimalo u redu, da pustimo gospodičnu samu u toj ladanj-

Google

skoj samoći.... (Tiho Ljudmili) Osobito tako krasnu gospodičnu!

LJUDMILA
u razdraganoj smetnji, na stranu.

Čini mi se, da je to meni kazao!

VOJNOVIĆEVA
koja se je dotle potiho razgovarala s Božidarom, Dombajevoj.

Gospodin Božidar želio bi, da se svi, kako smo tu, odvezemo u vinograd, gdje se drži berba; nu ja mislim, da to nemože biti. Ti danas nisi za takove izlete.

DOMBAJEVA prenemažuć se.

Sigurno ne; a osim toga sva je kuća prazna; sve je skoro u vinogradu. Gospodi stoji na volju, kako će upotriebiti vrieme. nu mi gospodje ostajemo kod kuće.

LJUDMILA.

A mi djevojke?...

DOMBAJEVA.

I Vi!

ZORICA tiho Ljudmili.

Ljepše bi nam bilo u vinogradu.

MILAN na stranu.

Onda bih volio neići u vinograd.

BOŽIDAR ustane.

Odluka je, dakle, izrečena. (Milanu) Spremimo se prijatelju, u vinograd, — u berbu!

MILAN
s naklonom prama gospodji Dombajevoj.

Kako vidim, moram se odmah pokoriti toj odluci!
(Ustane i ujedno s njim sve družtvo osim Božidara, koji bješe već prije ustao.)

Digitized by Google

DOMBAJEVA.

Želimo, da se skoro vidimo!

BOŽIDAR.

Pod večer svakako.

LJUDMILA tiho Zorici.

Ala će nam biti dugočasno!

ZORICA isto tako.

Zašto nemožemo s njima.

VOJNOVIĆEVA.

Čuvajte se, gospodo prehlade!

MILAN.

Čuvat će nas naši ogrtači, koji su nam u rano jutro učinili istu uslugu! (Nakloni se svestrano.) Do večeri dakle!

BOŽIDAR
poljubiv ruku Dombajevoj, nakloni se ostalim.

Do večeri!

LJUDMILA Božidaru.

Ali ne kasno!

MILAN pristupiv Ljudmili, tiho.

To je moja skrb i — želja! S bogom gospodično
(Oba odu — na glavna vrata.)

PRIZOR SEDAMNAESTI.

PRIJAŠNJI bez BOŽIDARA i MILANA.

LJUDMILA Zorici povjerljivo.

U toga mladića mogla bih se zaljubiti.

ZORICA isto tako.

Ako već nisi.

Google

LJUDMILA kao gore.

Mogla bi imati pravo!

DOMBAJEVA ponovljenom strašću.

Dakle, da svršimo.... Ja kažem, da je doktor Kočevski formalno zaprosio moju Ljudmilu... A Ti veliš na to — — —?

VOJNOVIĆEVA.

Da je to nemoguće.... (tiho Dombajevoj) Djevojke nas slušaju, ... odpravi jih!

DOMBAJEVA Ljudmili i Zorici.

Idite, djeco, u drugu sobu! Imamo važna razgovora!

LJUDMILA.

Idemo, idemo! (Zorici tiho) Što je ono rekla majka?

ZORICA tiho.

Da Te je doktor Kočevski zaprosio.

LJUDMILA žestoko.

Majko, majčice!...

DOMBAJEVA.

U drugu sobu, diete moje! U drugu sobu!

VOJNOVIĆEVA uzrujana djevojkam.

Idite, idite!

(Ljudmila i Zorica odu na desna vrata.)

PRIZOR OSAMNAESTI.

GOSPODJA DOMBAJEVA i GOSPODJA VOJNOVIĆEVA.

DOMBAJEVA Vojnovićevoj.

Veliš, da je nemoguće?..... (Izvadi pismo iz džepa.)

Digitized by Google

VOJNOVIĆEVA.

Što je to?

DOMBAJEVA samosvjestno.

Uprosno pismo od doktora Kočevskoga.

VOJNOVIĆEVA na stranu.

Imam i ja takovo uprosno pismo u džepu. (Glasno) Mogu li mu čuti sadržaj?

DOMBAJEVA razvinuv list.

O, ... s mjesta ... odmah!...

VOJNOVIĆEVA zlorado se smiešeć.

Čujmo dakle!

DOMBAJEVA čita.

„Štovani gospodine Dombaju! Mogli ste već opaziti, da želim stupiti u brak s vašom vriednom kćerju. Ja sam doduše sám kadar pristojno uzdržavati svoju suprugu, ... nu zahtjev je vremena, da i žena za svoje potrebe prigodom svoje udaje donese mužu nešto miraza. Izvolite mi zato pismeno saobćiti, koliko ste voljni dati miraza svojoj kćeri, da daljnje utanačimo. U Zagrebu 30. rujna 1867. Doktor Kočevski.“ Vjeruješ li sada da je moguće?

VOJNOVIĆEVA uzrujana.

Ne! Nemogu ti duže kriti. Znaj, moja draga, da sam i ja prije tri dana dobila za moga supruga uprosni list od dra. Kočevskoga, istoga sadržaja od slova do slova. List je u mene.

DOMBAJEVA trgne se.

Mogu li ga viditi.

VOJNOVIĆEVA
izvadi list iz džepa od oprave.

Čitaj!

Google

DOMBAJEVA

ne drhćućom rukom list i stane ga uzrujana čitati; pošto je dočitala spusti list na krilo, zdvojeno.

Isti od rieči, do rieči! C' est terrible!

VOJNOVIĆEVA.

To je grozno! (Obe klonu, na svakoj se vidi, da bije boj u sebi. ala stanka.)

PRIZOR DEVETNAESTI.

PRIJAŠNJI. LJUDMILA i ZORICA,

koje su na poluotvorena vrata dosele prisluškivale, unidju sada u sobu.

LJUDMILA srdito i plačljivo.

To je sbilja nečuvena stvar!

ZORICA isto tako.

Dvie prosi na jedan put.

LJUDMILA.

On drži s nami dražbu.

ZORICA.

Tko da više.

LJUDMILA napram svojoj majci.

Taj doktor je varalica, šarlatan!

ZORICA napram svojoj majci.

To sam vam ja davno kazala!

LJUDMILA.

Ja ću se prije otrovati, nego li ga uzeti.

ZORICA.

Prije ću u Savu skočiti, nego mu ruku pružiti.

DOMBAJEVA mahne rukom djevojkam.

Ostavite nas same, djeco!

Digitized by Google

LJUDMILA odilazeć, prkosno.

Ja ljubim drugoga!

ZORICA isto tako.

I ja već dugo! (Odu na desna vrata.)

PRIZOR DVADESETI.

PRIJAŠNJE bez LJUDMILE i ZORICE.

DOMBAJEVA drhćućim glasom.

Dakle što sad?

VOJNOVIĆEVA isto tako.

Odgovori ti sáma.

DOMBAJEVA.

To nije moguće, da doktor prosi dvie na jedanput ... on je suviše pošten i fin čovjek, — neima sumnje, Tvoj list je spatvoren.

VOJNOVIĆEVA.

A ja draga držim, da je Tvoj list spatvoren.

DOMBAJEVA odrešito.

To nemože biti, on mi ga je sám uručio.

VOJNOVIĆEVA.

I meni tako.

DOMBAJEVA.

Doktor je moj pouzdanik —

VOJNOVIĆEVA.

I moj, već dvie godine —

DOMBAJEVA.

Onda se je samo šalio, kad Ti je onaj list predao.

Digitized by Google

VOJNOVIĆEVA.

A ja opet mislim, da se je Tebi to dogodilo.

DOMBAJEVA.

O moja draga, doktor je čovjek od ukusa, on dobro zna, koja djevojka ima veću prednost, da bude njegovom suprugom.

VOJNOVIĆEVA uvriedjena.

To znači toliko, kao da se moja kći nemože s Tvojom sporediti.

DOMBAJEVA.

Ne u svem, netajim. Moraš znati, da ljudi paze i na to, kakova je roda djevojka. Moja kći ima tu prednost, da je plemkinja.

VOJNOVIĆEVA.

O moja draga, onako svjetski čovjek, kakav je doktor Kočevski, nedrži mnogo do vaših pergamena, koje sada ništa neznače.

DOMBAJEVA uvredljivo.

A mislim, još manje do vaše kramarske vage.

VOJNOVIĆEVA ustane, pridušenim gnjevom.

Tako gospojo! tim misliste mi predbaciti, da je moja kći diete jednoga trgovca. Neka! Toga se ja nestidim; moj suprug teče pošteno svoju zaslužbu. Medjutim nezaboravite, da ste i Vi diete jednoga kramara i vjerujte mi, da ste kao kramarska djevojka imali više uljudnosti, nego sada, odkako ste — šljivarica.

DOMBAJEVA
klone na stolac u natrag i krikne.

Ah uvriede!... Nesviest me hvata!

Digitized by Google

VOJNOVIĆEVA

klone na naslonjač i uhvati se za srdce.

Uh zmijo!.. Moji grčevi!

PRIZOR DVADESET I PRVI.

PRIJAŠNJI. LJUDMILA i ZORICA uleto na desna vrata.

LJUDMILA I ZORICA u jedan glas.

Šta je to? (svaka poteče k svojoj majci.)

LJUDMILA.

Ah to je nesviest!

ZORICA.

Za boga! grčevi u srdcu!

OBE viču:

Octa! vode! octa! vode! (Odlete na srednja vrata, dočim Dombajeva i Vojnovićeva ostaju, svaka u svom položaju.)

(Zastor pade.)

Digitized by Google

ČIN DRUGI.

PRIZOR PRVI.

(Dekoracija kao u prvom činu.)

LJUDMILA ulazi na glavna vrata.

Moj brat Božidar najveći je egoista na tom svietu... Jedva sam mu se namolila, da nam neodvede gosta sobom u lov... Taj gost je tako zanimiva i ljubezna osoba, da ga se je težko odreći... Obećao mi je, da će mi čitati i tumačiti nekoje pjesme Stanka Vraza... Oh, to će mi biti preugodna zabava, jer Stanko Vraz piše vrlo liepo... Sigurno je bio zaljubljen i to jako zaljubljen. (Sjedne za stol na desno.) Neznam sama, što mi nešto sapinje srdce,... tako mi je težko i steže me... sigurno sam dobila rheumatizam u srdcu... Ah!... Samo da skoro dodje! (Milan unidje taj čas na glavna vrata s knjigom u ruci.) Ha evo ga!

PRIZOR DRUGI.

LJUDMILA. MILAN.

MILAN.

Ovo su najnovije Vrazove pjesme, koje su izašle.. Ima ih toliko vrlo liepih, da sam tu knjigu poneo sa sobom na ladanje... (Sjedne do Ljudmile.) Hoćemo li dakle čitati?

Digitized by Google

LJUDMILA s uzdahom.

Oh dà! čitajmo!... Al samo nešto tužna!

MILAN, pogledav ju.

Zašto tužna?

LJUDMILA.

Tako mi je u jedanput postalo tiesno oko srdca... Sigurno sam se prehladila.

MILAN vragolanski.

I meni je upravo tako! (Na stranu.) Ali ne od prehlade.

LJUDMILA.

Onda tim više čitajmo kakovu tužnu pjesmu.

MILAN prevrćuć u knjizi.

Dakle tužnu... (Dosjetiv se.) Ha! već ju znam! Jedna je veoma tužna i ima naslov: „Srdce moje". (Lista brzo.) Evo je!... Sigurno je i Stanku Vrazu, kad je pjevao tu pjesmu, bilo isto tako tiesno oko srdca, kao nam sada.

LJUDMILA.

Tada čitajte, brzo čitajte. (Nasloni se naivno-melankolično na ruku, da sluša.)

MILAN.

Odmah, odmah! Slušajte dakle! (Čita iz knjige s čuvstvom i patetički.)

Mnoge želje nosi srdce moje,
Ah da usliši bog to srdce moje,
Znao bi, što pati srdce moje!

LJUDMILA ganutim glasom.

Ubogi Stanko Vraz!

MILAN vragolanski.

O srećan je on!... On je prebolio već svoje boli... Nu ubogi smo mi, koji živimo i na srdcu patimo.

Digitized by Google

LJUDMILA, skoro plačljivo.

Istina je, istina!... Čitajte dalje

MILAN kao gore čita:

Da sam topol znam gdje bi šuštio;
Šuštio bi pokraj kuće Tvoje,
Da znaš, kako drhće srdce moje!

LJUDMILA s velikim interesom.

Koli nježno i ganutljivo!

MILAN.

Kažu, da su nekoč nemili ljudi zakopali pod topolu ljubavju zatravljeno srdce... a ono da još uviek uzdiše, i od njegovih uzdisaja drhće list na topoli.

LJUDMILA.

Nesmiljeni okrutnici!... Čitajte gospodine!

MILAN kao gore čita:

Da sam ptica sio, bi na prozor,
Pa viek pjevo sjaj ljepote Tvoje:
Ah ljubim Te, ljubim, srdce moje!

S najvećim zanosom uhvati Ljudmilu za ruku, a ona kao da toga ni neosjeti.

LJUDMILA sva razigrana.

Oh, to je divno, to je uznosito... Čitajte još jedanput!

MILAN
držeć Ljudmilu čvrsto za ruku.

Dà, ljubim Te, ljubim srdce moje od prvoga časa, kad sam Te vidio... Ti si mi ranila srdce i ono sada pogiba za Tobom...

LJUDMILA
iztežuć svoju ruku iz njegove.

Ta za boga Vi to već nečitate....

*

Digitized by Google

MILAN.

O varate se, ja čitam iz knjige srdca moga, gdje je napisano neizbrisivimi slovi: Ljudmilo ja Te ljubim!.. Možete li Vi to meni isto reći?

LJUDMILA.

Ja vam?!... Nikada!

MILAN osupnjen.

Nikada? (Na stranu.) Je li moguće, da sam se prevario?

LJUDMILA prostodušno.

Samo pred oltarom, kad me bude svećenik zato pitao.

MILAN veselom ljubopitnošću.

Pa Vi biste htjeli poći sa mnom pred oltar?

LJUDMILA.

O dà, ... ja već duže vremena mislim na to ... odkad sam Vas vidila...

MILAN uzhićeno.

Ljudmilo, angjele moj!

LJUDMILA
iztrgne mu ruku i ustane brzo sa stolca.

Pst!... Čujem otca, gdje ide... Govorite s njim .... a i ja ću ga sama moliti... ali ne pred Vami.... S bogom gospodine! (Odtrči na desna vrata.)

MILAN.

Još je posve nevino diete... Njezino je srdce, kao otvorena knjiga, iz koje može svatko čitati... (Dombaj uniđje na glavna vrata.) Evo otca! Odmah ćemo na posao.

Digitized by Google

PRIZOR TREĆI.

DOMBAJ i MILAN.

DOMBAJ, opaziv Milana.

O, klanjam se gospodine Budiniću!... Drago mi je, da Vas vidim. (Pruži mu ruku.)

MILAN.

Umoreni ste, zar ne, gospodine Dombaju?

DOMBAJ.

Ah mučan je posao ta berba. Čitavi dan viči, psuj, naredjuj i pazi, da Ti koja brenta neizgine, et cetera.

MILAN.

Ali će se ovajput trud valjano izplatiti?

DOMBAJ.

O dà. To Vam je prava božanska kapljica: praetiosus sanguis uvarum! Izpod dvanaest forinti neće vedro ići. Znati će zagrebački gostioničari i krčmari, kako se ladanjski ljudi moraju mučiti, dok sprave u pivnicu dobru kapljicu mošta.

MILAN.

Al mi ćemo zato ipak loše vino piti.

DOMBAJ povjerljivo Milanu.

Ja mislim, da bi Vaša policija morala više na to paziti, da krčmari vina nekvare... Ja kad idem u Zagreb uviek ponesem sa sobom jedan barilac svoga dobroga alodijalca... onoga vina, što obično pijemo.

MILAN.

O izvrstno vino!

DOMBAJ.

To mi je drago, da Vam ide u tek... Kad podjete u Zagreb morate ponieti sa sobom nekoliko boca.

Digitized by Google

MILAN.

Suviše ste dobrostivi, gospodine. Ja vam se liepo zahvaljujem...

DOMBAJ.

O molim, molim!

MILAN.

Nu dočim se u jednu ruku zahvaljujem, moram Vas odmah jednom molbom napastovati.

DOMBAJ.

Izvolite, izvolite samo!... Možda želite jedno pečeno pile na put?

MILAN.

O ne, ne!.. nešto posve drugoga...

DOMBAJ upane mu u rieč.

Ili mladu puricu?.. Imam jih čitavo jato...

MILAN.

Ne, ne!.. Dajte, da Vam kažem... Ja Vas molim, da mi dadete vašu gospodičnu kćer za ženu!

DOMBAJ na stranu.

Hm!... Dakako, to je bolje nego li pile i purica. (Glasno.) Moju kćer za ženu... Molim Vas, kažite mi, što vas je na to ponukalo?

MILAN.

Što me je ponukalo?.. To je posve jednostavno... Ja ljubim Ljudmilu, a ona mene!

DOMBAJ trgne se u čudu.

Moja kći ljubi Vas? — — — Oprostite gospodine — — ja nepojmim — — — (Zateže.)

Digitized by Google

MILAN izpraviv se.

Da ona mene ljubi?... Zar sam ja možda kakova nakaza, da me nebi mogla ljubiti gospodična Ljudmila?

DOMBAJ.

O bog sačuvaj, nemislim ja tako. Ja samo neznam, kako je do toga došlo, nota bene bez moga znanja, da Vas moja kći ljubi et cetera...

MILAN.

Posve jednostavno.... Vidjeli smo se dvaput u Zagrebu, kad Vas nebijaše polag, i zamilovasmo se.

DOMBAJ.

I odmah ste govorili s njom?

MILAN.

O ne, naši pogledi su samo govorili medju sobom.... Prvi put sam na rieč govorio s gospodičnom, kad sam došao evo k Vami, ... pače sve dotle nisam ni znao, da je gospodična Ljudmila Vaša kći.

DOMBAJ.

To je sbilja čudnovata stvar!... A molim Vas, odkud Vi znate, da Ljudmila Vas ljubi.

MILAN.

Malo prije mi je to priznala. To je posve jednostavno!

DOMBAJ na stranu.

Ovomu je sve jednostavno, a meni je to komplicirana stvar. (Glasno.) Kako bi Vam ona takova šta priznala, ta ona ni nezna, što je ljubav.

MILAN.

O nebrinite se za to, gospodine Dombaju. To čuvstvo ponese već svaki čovjek s onoga svieta. Ljubav je dar, s kojim nas bog odprema na ovaj sviet.

Digitized by Google

DOMBAJ.

Vidite, ja tu činim iznimku; ja sam taj božji dar zaboravio na drugom svietu.

MILAN.

Nije moguće?!... Vi dakle niste nikada ljubili, gospodine!

DOMBAJ.

Nikada...

MILAN.

Skoro da Vam nebih mogao vjerovati... Vi ste tako dobar, pošten čovjek, koji živi za svoju obitelj, za svoju ženu i djecu... Nemogu doista pojmiti, da ste se bez ljubavi oženili.

DOMBAJ smješljivo.

Ljubav... ljubav... to Vam je fraza! Dà, moja Klotilda dopadala mi se je nešto bolje od drugih, al zato ipak nisam bio u nju zaljubljen.

MILAN.

A da Vam ju je tko drugi preoteo, sigurno bi Vas bolilo.

DOMBAJ povjerljivo.

Nije bilo te pogibelji.

MILAN na stranu.

Tu se već neda dalje umovati. (Glasno.) Gospodine Dombaju! Mi smo se malko udaljili od stvari... ja se opet vraćam na nju... Zaprosio sam ruku Vaše gospodične kćeri od ljubavi i bez ikakova interesa. Factum jest, da se nas dvoje ljubimo i da želimo jedno za drugo poći. Budite dobrostivi i kažite mi Vašu odluku!

Digitized by Google

DOMBAJ.

Molim, molim!... Samo polagano. Nije to udavat djevojku, kao prodati lagav vina. Treba tu dobro stvar promisliti... Hm, hm! (Okrenuv se k Milanu.) Vi ste dakle, gospodine, odvjetnik?

MILAN.

Odvjetnik, dà!

DOMBAJ.

Kako dugo?

MILAN.

Tri mjeseca.

DOMBAJ.

Početnik dakle. (Na stranu.) Hoće valjda, da mene medju prvimi oguli. (Glasno.) A molim Vas, imate li dosta prakse?

MILAN.

Za početak i suviše.

DOMBAJ.

A glavnice?

MILAN.

Glavnice?... Znanje je moja glavnica.

DOMBAJ na stranu.

To baš toliko nevriedi, kao državni papiri. (Glasno.) Liepo, liepo!... Dà, tako je... Vi dakle gospodine želite oženiti djevojku, koja ima za Vas srdca i nešto malo.. (Oponaša kao da novce broji prstima.)

MILAN trgne se uvriedjen.

Gospodine, ja od Vas prosim samo Vašu kćer, za novac nisam Vas pitao. Da nisam kadar svojom zaslugom hraniti sebe i svoju ženu, nebi ni mislio na brak.

Digitized by Google

DOMBAJ uzvrpolji se.

Bez zamjere!... Nisam ja tako mislio ... Malko sam se našalio ... Ta ja sam Vam već na licu vidio, da ste nesebičan i pošten čovjek ... Drago mi je, da Vas sada malo pobliže poznajem ... (Pruži ruku Milanu.) No, a sada priedjimo ad rem!... Da Vam odluku kažem... Hm! To je malo škakljiva stvar ... Znate li Vi, da niste snubok primo loco?

MILAN zatečeno.

Zar me je već tko pretekao?

DOMBAJ povjerljivo.

Malo prije predala mi je moja Klotilda uprosno pismo od dra. Kočevskoga i živo se zanj zauzela...

MILAN.

O, nije ni moguće inače... Dr. Kočevski je Vaš kućni liečnik, a ovi su svakoj obitelji najmilije osobe.

DOMBAJ kao gore.

Nemislite.. Da Vam pravo kažem meni do toga doktora nije nimalo stalo ... Moj eliksir i žganica više vriedi nego svi zagrebački liečnici i liekari. Jedanput samo doneo mi je praška proti žoharom u kuhinji, pa nije ništa pomoglo; sada ih ima još više nego prije.

MILAN.

A što sudi o tom uprosu gospodična Ljudmila?

DOMBAJ kao gore.

Nisam joj još ništa ni rekao ... Nu koliko sam mogao dosada opaziti, djevojka ga baš rado negleda.

MILAN.

Dakle jedina gospodja supruga stoji uz doktora?

Digitized by Google

DOMBAJ kao gore.

Tako Vam je!... Ja sám neznam, kako je taj dok-
or toliko joj u volju ušao... Uviek Vam ima s njim
kojekakove tajne: (Oponaša šaptanje.) či či či, či či či,...
dok mi jednom ta stvar nedosadi, pa ju sjetim na bra-
čnu disciplinu.

MILAN.

To me nimalo nesmeta. Kako sam otvoreno pri-
obćio Vam moju želju, učinit ću to isto i kod Vaše
gospodje.

DOMBAJ.

Ne, nemojte! Ostavite Vi to samo meni; ja ću već
s njom govoriti. (Na stranu.) Nu ta bi ga dočekala!

MILAN.

Kako vidim ja mogu računati na Vašu odlučnu
rieč, gospodine Dombaju?

DOMBAJ potiho.

Iskreno govoreć Vi ste mi puno miliji od onoga
Eskulapovoga sljedbenika. (Na stranu.) Ovaj bar netraži
odmah miraza.

MILAN stisne vatreno ruku Dombaju.

Mislim, da se nećete s toga kajati.

(Božidar unidje.)

PRIZOR ČETVRTI.

PRIJAŠNJI. BOŽIDAR.

BOŽIDAR ulazeć.

Što je doveženo mošta, sve je već spravljeno u piv-
nicu... Sada sam opet slobodan! (Milanu.) Ako Ti je
po volji, možemo sada poći na naš majur, da vidiš
tamo krasne naše ovce i kuniće.

Digitized by Google

DOMBAJ.

Vriedno ih je vidjeti!... Izvolite samo! (Potiho Milanu.) Ja ću dotle govoriti s mojom ženom.

MILAN.

Molim Vas! (Božidaru.) Ja sam dakle spreman! Vaš sluga gospodine Dombaju. Do vidjenja!

DOMBAJ.

Najponizniji sluga. (Klanja se Milanu, zatim se okrene prama Božidaru.) Bit će mi drago, ako se vratite na vrieme k objedu.

BOŽIDAR.

Za jednu uru opet smo ovdje. S bogom tatice! (Božidar i Milan odu na glavna vrata.)

PRIZOR PETI.

DOMBAJ sám.

Taj momak me je po vražki motao. Vidi mu se, da je odvjetnik... (Šnofa.) Aha! To će malko razigrati moje umorene živce. — Nego, što je pravo, pravo je. Moram reći, da je čovjek od oka: liep, mlad i pametan! Nije luda moja Ljudmila, te voli njega nego onoga ukočenoga doktora... Al vidiš ti te djevojke!... Ja sam uviek mislio, da nezna ni pet nabrojiti, a ona je već zaljubljena. Imaju pravo, koji kažu, da mladež danas prije dolazi k pameti, nego nekoč. Ja sam bio 24 godine star, pa sam se bojao sastati se s kakovom liepom ženskom. A sada ovakova dječurlija... Srdito mahne rukom.) et cetera, et cetera!...

PRIZOR ŠESTI.

DOMBAJ, LJUDMILA otvori polagano desna vrata.

LJUDMILA.

Tatice!... Tatice!... Jeste li sami?

Digitized by Google

DOMBAJ ogledav se.

A, Ti si to. Hodi samo, imam i tako računa s)bom.

LJUDMILA obaziruć se potiho.

Imam Vam priobćiti veliku tajnu.

DOMBAJ.

No da čujem!

LJUDMILA kao gore.

Ja mislim, da sam zaljubljena.

DOMBAJ.

Ti zaljubljena?

LJUDMILA.

Sigurno... i morat ću se udati. Gospodin Budinić to želi.

DOMBAJ.

Hm,... on to želi!... (Strogo.) Al ako ja nedopustim.

LJUDMILA presenećena.

A zašto ne, kad se ljubimo.

DOMBAJ uhvati ju za ruku.

A znaš li Ti mala, koliko imaš godina?

LJUDMILA.

Za mjesec dana bit će mi osamnaest godina.

DOMBAJ.

Istom osamnaest!... Vidiš, da si još premlada za udaju... Prije pol godine još si se s lutkami igrala.

LJUDMILA sklopljenih ruku.

Za boga nerecite toga gospodinu Budiniću... bilo bi me stid pred njim.

Digitized by Google

DOMBAJ.

Dobro, dobro!... Kako rekoh još si premlada i nuždno je, da još koju godinu ostaneš u roditeljskoj kući.

LJUDMILA.

Godinu! Ja tako dugo neću čekati. (Plačljivo.) Moje dvie vršnjakinje iz Zagreba Berta i Luiza već su se prije pol godine udale;... ja neću biti zadnja.

DOMBAJ prieteći joj prstom.

Nesmiješ mi prigovarati! Bila si uviek poslušna, moraš i sada. (Uhvativ ju za ruku.) Ti možda i neznaš, kako je stara bila Tvoja mati, kad se je udala?... Pune 24 godine!

LJUDMILA.

Valjda ju nije nitko prije prosio.

DOMBAJ na stranu.

Pogodila je,... ja sam se prvi uhvatio na lepak. (Glasno.) To se nesmije nikada glasno reći. Svakako je bolje, kad se djevojka nešto zrelija udade, da shvati svoje bračne dužnosti. Ti sigurno neznaš, što je to udaja.

LJUDMILA.

O dà,... kad nas svećenik vjenča onda sam udana.

DOMBAJ.

A onda?

LJUDMILA.

Onda je sjajna gostba, pa je stvar gotova.

DOMBAJ.

Dà, dà, tako je! (Na stranu.) Bolje je, da je takova. (Glasno.) Čuj me diete! Kad god se koja djevojka udaje,

Digitized by Google

mu treba privole roditelja. (Povjerljivo) Gospodin Budić nije jedini, koji Te prosi. (Izvadi iz džepa jedan list.) Evo ati mi je predala ovaj list od dra. Kočevskoga, gdje n prosi Tvoju ruku.

LJUDMILA.

I Vaše novce!

DOMBAJ ljubopitno obziruć se.

Šta?... Ti znaš?

LJUDMILA.

Znam sve!... (Obziruć se potiho.) Majka mi je zabranila, da Vam o svem, što sam čula i vidila, išta kažem; nu jer Vi nedopuštate, da imam kakovih tajna kazat ću Vam sve.

DOMBAJ kao gore.

Dà, dà, to je u redu; sve mi moraš izpovjediti.

LJUDMILA.

Kada ste jučer otišli u vinograd pohvali se majka gospodji Vojnovićevoj, da mene prosi doktor Kočevski, a kad joj toga ova nehtjede vjerovati, pokaže joj majka taj list.

DOMBAJ.

To nije bilo pametno.

LJUDMILA

Ali sada slušajte samo tatice! Gospodja Vojnovićeva pokaže na to majci isto takav list od doktora, gdje moli njezinu Zoricu i miraz.

DOMBAJ.

Je li moguće?

Digitized by Google

LJUDMILA.

Majka nevjeruje, da je taj list pisao doktor, pa se izjavi, da je list gospodje Vojnovićeve spatvoren. Ova uzvrati: Tvoj je list spatvoren!.. i rieč po rieč posvade se matere tako žestoko, da je jedna pala u nesviest, a drugu grčevi spopali. I tako razstadoše se stare znanice, nerekav jedna drugoj ni s bogom.

DOMBAJ.

I to si Ti sve čula i vidila?

LJUDMILA.

Ja i Zorica.

DOMBAJ spravi list u džep.

Sada ćemo nategnuti druge žice.

LJUDMILA.

Vidite tatice, kako je nepošten čovjek taj doktor, a gosp. Budinić je tako valjan i liep čovjek.

DOMBAJ ljutito.

Tko zna, nije li i on takav?.. ja ga još premalo poznam... Već mi je to dosta, što je odvjetnik... i to su mudre ptičice!

LJUDMILA.

Ali cieli sviet kaže o njem...

DOMBAJ presieče joj rieč.

Šuti mi!... i ostavi me sáma.

LJUDMILA plačno.

Oh ja neću nikoga drugoga uzeti... Volim prije umrieti.

DOMBAJ pogladi ju po glavi i licu.

No, no! Ja nisam još ništa kazao. Ja ću se prije opitati, kakav je čovjek... nebi rado, da budeš nesrećna.

Digitized by Google

LJUDMILA veselo.

O Vi ćete čuti, kako ga svi hvale... To znam apried.

DOMBAJ.

Dobro, dobro;.,. nu sada idi!... Želio bi, da budem sám.

LJUDMILA.

Idem, idem! Al ću se opet skoro vratiti, da Vas dalje molim.

(Ode na glavna vrata.)

PRIZOR SEDMI.

DOMBAJ sám.

Dakle takov je svat taj moj kućni liečnik... O, imao sam ja fini nos!.. Nije mi nikada bio po ćudi.. Hoće se njemu mojih novaca, više nego li moje kćeri. Upotriebiti ću ovu priliku, da se za vazda riešim toga spekulanta... Prije svega moramo se porazgovoriti s našom milostivnom suprugom, ... da čujemo što ona sudi o toj lopovštini. (Ide i otvori desna vrata i zove.) Klotildo!.. Klotildo!... Hodi na čas ovamo! (Zatvori vrata.) Čudim se, da mi je poslje svoga sukoba s Vojnovićevom mogla predati uprosni list i još nagovarati me, da dadem kćer Kočevskomu... Sad je vrieme, da toga zloduha iztjeram iz svoga doma.

PRIZOR OSMI.

DOMBAJ. DOMBAJEVA unidje na desno.

DOMBAJEVA.

Što želiš Jurice?

Digitized by Google

DOMBAJ na stranu.

Moram se junački držati. (Glasno.) Kako je moglo do toga doći, da Ti imaš tajna napram meni, svomu suprugu.

DOMBAJEVA.

Kakove tajne?

DOMBAJ.

Tajne dà! Morao sam istom od kćeri čuti liepih stvari o našem kućnom liečniku, koji u isti mah prosi dvie djevojke... Sramota!

DOMBAJEVA.

Molim Te, nežesti se prije reda. Ja sam tvrdo uvjerena, da doktor nije u osbiljnoj namjeri napisao onaj uprosni list Vojnovićevoj.

DOMBAJ.

To treba dokazati.

DOMBAJEVA.

Meni ne, ja to tvrdo vjerujem, nu Tebi će se dokazati, jer znam, da mu nisi prijatelj.

DOMBAJ.

I nisam ... U ostalom ljubopitan sam, kako će se oprati. Bio taj list pisan u osbiljnoj namjeri, ili od šale, ili od zlobe, svakako će ostati u sramoti onaj, koji ga je pisao.

DOMBAJEVA.

To će se istom vidjeti!

DOMBAJ.

A ja Ti velim, da mi ni rieči više o njem nespomeneš, dok se posve neopere. Ja ga netrebam ni kao liečnika više.

Digitized by Google

DOMBAJEVA.

Tako ?... Zar je Tebi toliko stalo do moga zdravlja.

DOMBAJ.

Siguran sam, da ćeš biti uviek zdrava, kad on već nebude naš liečnik.

DOMBAJEVA gnjevno.

Jurice, Ti me vriedjaš. Što znače te rieči?

DOMBAJ.

Ništa zla. Dok taj doktor nije zavirio u našu kuću, bila si svake godine jedanput bolestna. Sada na tjedan oboliš po triput.

DOMBAJEVA.

A zar sam ja tomu kriva?

DOMBAJ.

Ti ne toliko, koliko on, koji Te je uputio, da si u najvećem stepenu nervozna...

DOMBAJEVA.

To i jesam... i imam samo Tebi zahvaliti svoju bolest, kad tako liepo postupaš sa mnom.

DOMBAJ.

Samo polahko milostivna gospodjo!.. Ako bi išlo na čije postupanje, onda bi ja poleg Vas morao već davno umrieti.

DOMBAJEVA.

Sada, molim Te, prestani, jer ću se silno uzrujati.

DOMBAJ.

Dobro, dobro. Ja ću mučati, ali moj zet neće biti nijedan, koji uz kćer odmah i miraz traži. Ako nemože živjeti o svojoj zaslugi, neka se ne ženi. Punctum.

*

Digitized by Google

PRIZOR DEVETI.

PRIJAŠNJI. BOŽIDAR

hrupi sav uzrujan na glavna vrata.

BOŽIDAR viče.

To je nepošteno, sramotno!

DOMBAJ.

Šta vičeš?... Gje je Tvoj drug?

BOŽIDAR.

On je u vrtu s Ljudmilom... Nu neradi se sada o njem, već o jednom prijatelju naše kuće.

DOMBAJ i DOMBAJEVA u jedan glas.

O kom?

BOŽIDAR.

O našem liečniku, koji prosi dvie djevojke u isti mah.

DOMBAJEVA.

To nije istina.

BOŽIDAR napram Dombajevoj.

Nije istina?... Ako Vam nije dovoljan dokaz uprosni list, što ga je pisao gospodji Vojnovićevoj, imam evo tu novi, nepobitni dokaz.

DOMBAJEVA na stranu.

Je li moguće?!

DOMBAJ.

Pokaži ga, da vidimo!... O znao sam ja, da je sve ono istina.

BOŽIDAR.

Kad je jučer od nas otišao liečnik, svrati se u majur k bolestnomu djetetu naše majurice. Izvadiv tu svoju bilježnicu, da napiše novi liek... zaboravi ju na

Digitized by Google

olu i ode. Došavši ja malo prije u majur s mojim rijateljem, predade mi žena bilježnicu, u kojoj nadjem oš nezamotan list na nekoga Springera. (Napram Dombajevoj.) Iz toga lista može se uvjeriti majka, kako nju i našu obitelj štuje ugladjeni gospodin doktor.

DOMBAJEVA sva uzrujana.

Što to može biti?.. Čitaj, čitaj odmah!

BOŽIDAR čita:

„Gospodine Springeru!"

DOMBAJ.

To je jedan trgovac u Varaždinu... Poznam ga!

BOŽIDAR čita:

„Vi me izvoliste pismeno upitati, kad ću Vam platiti svoj dug od pet tisuća forinti, koji se datira još iz vremena, dok sam bio u Varaždinu."

DOMBAJEVA.

Je li to njegov rukopis?

BOŽIDAR pruživ joj list na uvid.

Njegov vlastiti.

DOMBAJEVA.

Jest njegov! (Na stranu sva poražena.) Pet tisuća forinti!

DOMBAJ.

Ho, ho! Taj je dosele valjda živio o milosti gospodje vjeresije.

BOŽIDAR.

Čujte samo dalje! (Čita.) „Moram vam javiti ugodan glas, da ću biti moguć taj dug najduže za mjesec dana podmiriti."

Digitized by Google

DOMBAJ.

Odkuda?

BOŽIDAR.

Odmah ćete znati. (Čita.) „Nakanio sam se oženiti.“

DOMBAJ kao da se čemu dosieća.

Aha, sad već počimam shvaćati!... Moj miraz!

BOŽIDAR čita:

„Imam na izbor dvie bogate djevojke. Jedna je kći neuka, al bogata trgovca u Zagrebu, — a druga opet diete priprostoga, nu imućnoga vlastelina kod Zagreba.“

DOMBAJ.

Grom i pakao, pa taj mene zove priprostim, kao da sam kakav krčmar... Čuješ li ženo?

DOMBAJEVA.

Dà, nije baš uljudno, al nije opet niti tako strašna uvreda.

BOŽIDAR Dombajevoj.

O doći će i na Vas red!

DOMBAJ.

Nuder brže da čujem!

BOŽIDAR čita dalje.

„Nadam se, da ću dobiti odmah prigodom udaje liep miraz u ruke, jer su mi osobito sklone obe matere, prave dvie guščice,“ (Smije se.) Ha, ha! (Čita.) „kojimi se mogu titrati po volji.“

DOMBAJEVA skoči kao pomamna.

Šta guščice?... gdje je to? (Nalukne se u list.)

Digitized by Google

DOMBAJ nalukne se takodjer i pokazuje prstom.

Evo, tu je crno na bielom: „Guš—či—ce!“ (Nakloni joj se.) To je Tvoj štovatelj, Tvoj fini doktor!

DOMBAJEVA drhćuć od gnjeva.

Bezobraznik!... Nesmije ni praga moga više prekoračiti.

DOMBAJ.

To rado čujem! Napolje s njim!

DOMBAJEVA Božidaru sva uzrujana.

Dovrši!

BOŽIDAR čita:

„Ja čekam samo, gdje će mi se obećati veći miraz, pa ću se onda odlučiti na onu stranu. Toliko za Vaše ravnanje. U Zagrebu 20. rujna 1867. Dr. Kočevski“... Treba li tomu komentara?

DOMBAJEVA.

Propao je za vazda!... Više mi ne smije na oči doći. (Dombaju.) Ti mu odmah danas pošalji dosele zasluženu nagradu i kaži mu, da ga više netrebamo. Da nisi zaboravio!

DOMBAJ.

O sve prije nego to!... Taj vrtoglavac zove mene priprostim vlastelinom, mene koji sam izučio prava i podneo advokatsku censuru cum laudabili. „Mi Janko Kuković et cetera“ glasi moja diploma, a kakova je njegova to je istom pitanje. Pa onda mojoj Klotildi, pred kojom se je vazda previjao, koju je u zviezde kovao i hvalio, — kaže da je guščica.

DOMBAJEVA.

Da nisi već govorio o tom. Dosta mi je svega. Ja idem!

(Ode gnjevna na desno.)

Digitized by Google

PRIZOR DESETI.

DOMBAJ i BOŽIDAR.

DOMBAJ.

Ja neću tu stvar onako samo pustiti. Uvriedjen sam ja, moja žena, moja kći, sav moj plemeniti dom. Ja hoću da dobijem zadovoljštinu za tu uvredu. (Božidaru.) Gje je taj Tvoj prijatelj odvjetnik?

BOŽIDAR veselom ljubopitnošću.

Možda ćete mu sada ipak dati Ljudmilu. Vidite, on mi je prijatelj i čestit je čovjek, a Ljudmila takodjer ga ljubi.

DOMBAJ.

Ni rieči o tom!... Imam već dosta i s jednim proscem... Nu čujem evo gdje dolazi... (Božidaru.) Da mi nisi ni pisnuo pred njim o Ljudmili. Je si li čuo?

PRIZOR JEDANAESTI.

PRIJAŠNJI. MILAN.

MILAN ulazeć.

Gospodja Dombajeva vrlo je uzrujana... Pozvala je gospodičnu Ljudmilu, da ju octom tare.

DOMBAJ pošav u susret Milanu.

Nije ni čudo... Jeste li čitali one grozne uvrede moga doma u listu doktora Kočevskoga?

MILAN.

Pokazao mi je Vaš sin taj list... Gadno je uzradio taj gospodin Vaš kućni liečnik.

DOMBAJ.

Nije više... odpravit ću ga; nu to nije dosta, ja bi želio imati zadovoljštinu. Nije to malenkost;... meni

Digitized by Google

eli, da sam priprost vlastelin, mojoj ženi da je guš-ica...

MILAN upade mu u riječ.

Istina je, to su pogrdni izrazi, ali što ćete po-četi tu?

DOMBAJ.

Ja sam mislio, da Vi tu stvar uzmete u ruke i da ga tužite sudu.

MILAN.

Ta stvar nije predmet za kakovu tužbu. Božidar nije trebao čitati taj list i Vi nebi znali za ove pogrde.

DOMBAJ.

Pravo velite... (Pokazujuć na Božidara.) Taj deran mora sve viditi i sve znati, što na njega ni nespada.

BOŽIDAR.

Nije baš u redu, da sam čitao tudji list, al smo bar sada na čistom s doktorom. Znamo, što i kako o nas sudi.

DOMBAJ Milanu.

Dakle, nema nade da bi mogao dobiti zadovolj-štinu i da bude kažnjen pogrditelj.

MILAN.

Ja sudbenim putem nevidim nikakove nade.

BOŽIDAR Dombaju.

Ako hoćete kazniti pogrditelja, ja znam jedno sredstvo, koje je sigurno od svih najbolje.

DOMBAJ.

No da čujem!

BOŽIDAR.

Dajte Ljudmilu Milanu!

Digitized by Google

DOMBAJ uzvrpolji se i počme kašljati ter uzmicati k desnim vratam.

Oprostite... gospodo... moram malko viditi, kako je mojoj ubogoj Klotildi. Preporučam se... Sluga najponizniji. (Uzmakne kašljuć na desna vrata.)

PRIZOR DVANAESTI.

BOŽIDAR i MILAN.

MILAN.

Poplašio si ga svojim predlogom.

BOŽIDAR.

Neboj se, prijatelju! Prvi kandidat je pao, sada stojiš Ti primo loco.

MILAN.

To još nije sve!

BOŽIDAR.

Ali je tim već mnogo postignuto! Dok je železo usijano valja ga kovati... Prije svega treba da ovdje ostaneš još koji dan... Dolje u vrtu govorit ćemo više o toj stvari. Hajdmo zatravljeno momče!

MILAN.

Ti poznaš bolje od mene zemljište, na kom se borim... moram Te slušati. Hajdemo!

(Odu oba na glavna vrata.)

(Zastor pade.)

Digitized by Google

ČIN TREĆI.

PRIZOR PRVI.

(Ista dekoracija, kao u prvih dvajuh činih.)

DOMBAJ sám.

Veselo danas Jurica! Danas se slave zaruke tvoje kćeri! (Patetički.) Milan Budinić, doktor prava i odvjetnik uzima moju kćercu Ljudmilu i dobiva s njom petnaest tisuća forinti miraza et cetera. Miraz je doista gospodski, ali nije mi žao... Mladić mi se baš dopada;... nije čudo da se je Ljudmila u njega zagledala. (Uzdahne.) Dakle s bogom Ljudmilo! Za koji dan ostavit ćeš plemeniti dom svoga otca i poći za svojim mužem. Ali tako je pisano u svetom pismu: I ostavit ćeš otca i majku i slieditи svoga muža;... dà to je naravski... tako mora biti. (Osokoli se.) Nu što sam se snuždio. Poslije svake žalosti dolazi radost, kao sunce poslije bure. (Pošeće.) Ej to će biti negdje veselje, kad će se za koju godinu moji unučići po meni verati — et cetera! et cetera!

PRIZOR DRUGI.

DOMBAJ. BOŽIDAR i MILAN unidju na glavna vrata.

MILAN neopaziv Dombaja.

Tvoja spletka, koju si mi sada priobćio, lukavo je zamišljena; bog zna hoće li se dati uhvatiti.

Digitized by Google

BOŽIDAR, vidiv otca.

Pst! moj otac!

DOMBAJ, opaziv jih.

A—a! Vi ste to. Zdravo, zdravo! Što rade naši gosti tamo prieko? (Pokazuje na glavna vrata.)

BOŽIDAR.

Krate si vrieme do večere. Puše, kartaju se, razgovaraju i piju pomalo.

DOMBAJ.

Piju užasno, jer i ja osjećam, da sam danas potegnuo ultra mensuram. Nu na dan zaruka moje kćeri nije to nikakav grieh! (Milanu.) Što ne dragi moj zete?

MILAN.

Sačuvaj bog! Zaruke treba da se veselo proslave!

DOMBAJ.

Nisam se nadao, da ćemo ih tako brzo slaviti.

BOŽIDAR.

Tako je moralo biti, kad smo svi to želili.

MILAN.

Sigurno je sudjeno bilo, da Ljudmila bude mojom ženom, a što je komu sudjeno, bolje da se prije, nego li kasnije izvrši.

DOMBAJ.

Dà, dà. Nu ipak je nešto prebrzo došlo.

BOŽIDAR.

Mi smo se pobrinuli za to. Čim sam vidio, da je doktor Kočevski pao u nemilost kod majke, preporučih joj za zeta moga Milana, a majka nešto da se osveti Kočevskomu, nešto opet od simpatije prama Milanu,

Digitized by Google

rivoli odmah. Kad smo imali majku uzase, onda smo vi što nas ima: majka, Ljudmila, Milan i ja složno darili na Vas i za tri dana slavimo evo već i zaruke.

DOMBAJ.

To je dakle s Vaše strane bila čitava urota!

MILAN.

Kod koje ipak nije nitko poginuo, niti inače tko postradao, nego su dva srdca usrećena nadsvaku mjeru.

PRIZOR TREĆI.

PRIJAŠNJI. LJUDMILA udje brzo na glavna vrata.

LJUDMILA.

Tatice, tatice! Za boga već se gosti ljute na Vas! Kažu, da ste od njih utekli.

DOMBAJ.

I jesam, kada nemogu toliko piti.

LJUDMILA.

Gospodin župnik iz Cerja moli Vas, da igrate s njim koju partiju marijaša.

DOMBAJ.

Dobro, ali se vino mora odnieti sa stola ... ja nepijem više ni kapi ... (Božidaru.) Hajde i Ti, da me zamieniš, ako bi morao opet uteći ...

(Dombaj i Božidar odilaze na glavna vrata.)

PRIZOR ČETVRTI.

MILAN i LJUDMILA.

LJUDMILA.

Moram se ljutiti na Vas ... čini mi se, da se uklanjate meni.

Digitized by Google

MILAN uhvativ ju za ruku.

Ja Vam Ljudmilo?.. po čem to sudite?

LJUDMILA.

Odkad se je danas Božidar vratio iz Zagreba, neprestano s njim drugujete, a na mene ni nemislite.

MILAN.

Nesrdite se, angjele moj, Vaš brat Božidar imao mi je priobćiti jednu tajnu. To je sve.

LJUDMILA.

Kakovu tajnu?... kažite mi ju!

MILAN.

Kazati se nesmije... nu Vi ćete ju uskoro znati.

LJUDMILA.

U buduće nesmijete imati nikakovih tajna prama meni.

MILAN.

O sigurno ne ... iskrenost je prvi uvjet bračne sreće. (Uhvativ ju za ruku.) Oh mi ćemo biti srećni Ljudmilo, zar ne?

LJUDMILA.

O dà!.. ja ću Vam cieli dan udarati u glasovir, a Vi ćete me slušati...

MILAN.

Od srdca rado u vrieme, kad nebudem imao posla.

LJUDMILA.

Dà, dà. Vi imate svoga posla.

MILAN.

I to mnogo posla... Nu prvo vrieme našega braka probavit ćemo u bezposlici... Čim se vjenčamo, sjesti

Digitized by Google

emo na željeznicu i odjuriti put Italije, zemlje ljuavi.

LJUDMILA.

Šta?... Da odmah odputujemo poslje vjenčanja?... a neću nikamo putovati.

MILAN.

Zašto ne? U tako divne, krajeve, kao što su krajevi liepe Italije, pa u vrieme, kad će kod nas zima zavladati?

LJUDMILA.

Znate da je mene stid putovati... Svatko će nam odmah poznati, da smo oženjeni.

MILAN.

Ako smo oženjeni, nismo zločinci, da se koga stidimo... Sada su prošla vremena, da se novovjenčani po više tjedana kriju pred svietom.

LJUDMILA.

Hoćemo li i u Rim putovati?

MILAN.

O dà... To je konačni cilj našega putovanja!

LJUDMILA.

Vidite ... to bi moglo sbilja krasno izpasti ... Viditi Italiju, Rim, svetoga otca papu, vatikan, Tiber, Monte Pincio,.. skoro da me taj put već počima zanimati...

MILAN.

Ja se i nadam, da ćemo ga se sjećati, dok budemo živi...

LJUDMILA.

Sigurno!... Znam da će nam ovo putovanje u Rim biti, prvo i posljednje. Tko se sprema na tako dalek put, treba da dobro napuni kesu.

Digitized by Google

MILAN.

No za sada nismo u neprilici, a za buduće već ću se ja brinuti, ako nas bude volja isti put učiniti.

PRIZOR PETI.

PRIJAŠNJI. BOŽIDAR.

BOŽIDAR ulazeć prama Milanu.

Čini se, da će uspjeti spletka. Niz brieg se spušta kočija a po suncobranih poznajem, da se voze k nam gospoja Vojnovićeva i kći joj Zorica.

MILAN.

Dakle ide u mrežu.

LJUDMILA.

Gospoja Vojnovićeva i Zorica da idu k nam?... Zar si zaboravio, da se je ljuto posvadila s našom majkom.

MILAN Ljudmili.

Majka ju umoli danas po meni, kad sam bio u Zagrebu, da joj oprosti uvredu, a ona sada dolazi k nam u posjet da dokaže, da je zaboravila na uvredu.

MILAN Ljudmili.

Sada znate jedan dio naše tajne.

LJUDMILA veselo.

Oh to je krasno, da su se opet pomirile... Ja im letim odmah u susret, da ih pozdravim.

Digitized by Google

PRIZOR ŠESTI.

PRIJAŠNJI. DOMBAJEVA unidje brzo na desna vrata.

DOMBAJEVA, ulazeć.

Gospodja Vojnovićeva dovezla se je s kćerju k nam... Žurno Ljudmilo, da ih dočekamo.

LJUDMILA.

Upravo sam htjela, da sletim u dvorište.

DOMBAJEVA.

Hajdemo, hajdemo! (Milanu.) Dočekajte jih svakako ovdje, dragi zete,... i Ti Božidare!

(Ode s Ljudmilom na glavna vrata.)

PRIZOR SEDMI.

PRIJAŠNJI bez DOMBAJEVE i LJUDMILE.

MILAN.

Je li sada sigurno, da će i doktor doći?

BOŽIDAR.

Nema sumnje... Doktor ima svoga stalnoga fijakera, kod koga se je gospodja Vojnovićeva ubaviestila, da li će kamo i u koje vrieme doktor ići... Inače nebi baš danas ovamo došla.

MILAN.

Onda ima nade, da ćemo uskoro viditi i doktora.

BOŽIDAR.

Nećemo trebati dugo čekati.

MILAN.

Čudim se, da se je ta gospodja odvažila sudjelovati kod Tvoje urote.

Digitized by Google

BOŽIDAR.

Uvriedjena je... pa joj godi svaka osveta... Ženske su u tom gorje od nas mužkaraca... U ostalom sve to neće biti ino, nego kratka šala, kojoj se nadovezuje za doktora najljepši moral.

MILAN.

Čini mi se, da dolaze.

PRIZOR OSMI.

PRIJAŠNJI. VOJNOVIĆEVA, ZORICA, DOMBAJEVA i LJUDMILA.

VOJNOVIĆEVA ulazeć pridje k Milanu i pruži mu ruku.

Čestitam Vam gospodine, da ste dobili po srdcu vjerenicu, (Okrenuv se prama Ljudmili.) nu i ona je sigurno sretna, da ima tako valjana vjerenika.

MILAN poljubiv joj ruku.

Suviše ste dobrostivi, milostiva gospodjo; nu priznati moram, da sam neizrecivo sretan.

VOJNOVIĆEVA.

Jerbo je ljubav s Vami! (Pruživ ruku Božidaru, poluglasno.) A ovdje je spletka!...

DOMBAJEVA Vojnovićevoj.

Sjednimo Marijo! (Ostalim.) Izvolite! (Posjedaju kao u I. činu 16. prizoru.) Sigurno Te je iznenadio glas o zarukah moje Ljudmile.

VOJNOVIĆEVA.

Istina je... ona je na juriš usvojena. (Milanu.) Valja priznati gospodine Budiniću, da ste se junački držali.

Digitized by Google

MILAN, pokazujuć rukom Božidara.

Imao sam veoma vještoga vodju.

LJUDMILA.

I pouzdanu saveznicu. (Pokazuje rukom na sebe.)

DOMBAJEVA.

I slaba protivnika.

VOJNOVIĆEVA.

Tvoga supruga?...

DOMBAJEVA.

O i mene... i mene!

ZORICA.

Onda nije bilo težko svladati.

VOJNOVIĆEVA.

U ostalom i meni se je isto to dogodilo... Vi možda ni neznate, da je moja Zorica izprošena?

SVI, osim Božidara.

Je li moguće? (Čestitaju joj.)

ZORICA sramežljivo.

Ali majko!

BOŽIDAR na stranu.

To je moje maslo!

MILAN.

Smijemo li čuti ime sretnoga zaručnika?

VOJNOVIĆEVA.

Nije baš tako tajna stvar...

LJUDMILA.

Sigurno Bogdan Ljubić.

*

Digitized by Google

VOJNOVIĆEVA.

Jest, on!... Danas o podne zaprosio ju je i izprosio...

BOŽIDAR na stranu.

Pošto sam ga ja uputio, da je sada najbolja prilika.

VOJNOVIĆEVA.

To je liepo... Dvie vršnjakinje zaručene skoro u isti dan...

LJUDMILA Zorici.

Baš me veseli, da mi dvie nismo posljednje, koje će se udati... Ala će nam druge zaviditi!

DOMBAJEVA.

Zašto bi vam zavidile?... Doći će već na svaku red... Vi ste svakako preveć mlade za udaju;.. još ste djeca.

LJUDMILA prpošno.

Već dvie godine nenosimo kratke oprave...

MILAN šaljivo.

Doista dugo!

DOMBAJEVA Milanu.

A već je jedna godina, što se neigra s lutkami.

LJUDMILA u velikoj zabuni, ljutito.

Ali majčice!...

PRIZOR DEVETI.

PRIJAŠNJI. SLUGA.

SLUGA.

Gospodin doktor Kočevski dovezao se je baš sada

Digitized by Google

DOMBAJEVA i LJUDMILA u jedan glas.

Doktor Kočevski!

VOJNOVIĆEVA Zorici.

Dakle je ipak on bio, koji se je za nami vozio.

DOMBAJEVA.

Kakova posla ima on ovdje... Nije moguće, da ima lice doći ovamo.

BOŽIDAR Dombajevoj.

Odmah ću Vam sve razjasniti... (Slugi.) Uvedi gospodina doktora ovamo u sobu i umoli ga, da kratak čas tuj počeka. (Sluga ode.)

DOMBAJEVA.

Što je to opet?... Što mi imaš razjasniti?... Ja neću, da ga vidim, neću ništa da čujem o njem...

LJUDMILA.

Ja ću mu u lice kazati, da je varalica i vrtoglavac.

MILAN Ljudmili blago.

Meni za volju nećete toga učiniti? Zar ne?

LJUDMILA.

Ali ja ga netrpim!

BOŽIDAR svim.

Molim izvolite u ovu sobu! (Pokaže na desno.) Tu ću u kratko razjasniti stvar onim, koji o njoj još ništa neznadu. Izvolite!

(Svi otidu u sobu na desno.)

Digitized by Google

PRIZOR DESETI.

KOČEVSKI, za njim SLUGA unidje odmah za tim na glavna vrata.

SLUGA.

Izvolite samo kratak čas počekati ovdje. (Ode.)

KOČEVSKI.

Dobro, dobro! Sad sam na meti svojih želja... nu nebijaše mi ni težko odlučiti se, koju da uzmem. Ljudmila ima miraz od 15.000 for., Zorica za tri tisuće manje. To je ogromna razlika. Onda opet u Vojnovića ima osim Zorice još posve mala kćerica, za koju će roditelji skrbiti, kako treba; a ovdje ima odrasao sin i to razsipan i lahkomišljen, koga mogu danas sutra lahko izplatiti, pa je onda ovo cielo imanje — moje, moj liepi Tusculum. Vojnovićevi, a osobito gospodja, znam da će se živi izjedati. Nu male brige za to. Ja nisam nikada u zabuni za dobre izgovore, osobito ovdje, gdje mi nude miraz za čitave tri tisuće manji. (Riba si ruke.) Hvala bogu, da ću se na liep način riešiti svojih dugova, naime, poplaćati ih tudjim novcem. (Obrnuv se k desnim vratam.) Gospodjo Klotildo! tu Vi imate najveću zaslugu ... Hvala Vam od srdca, jer mi je sbilja već dogorilo do nokata! (Metne prst na čelo:) Kombinacija i spekulacija, — to su prvi uvjeti obogaćenja. (Sluša.) Ha! netko dolazi; sada opet krinku na lice!

(Stane dostojanstveno.)

PRIZOR JEDANAESTI.

KOČEVSKI. DOMBAJ hrupi na glavna vrata.

DOMBAJ neopaziv u prvi mah Kočevskoga, viče.

Pustite me na miru, ja nemogu više piti! (Zalupi vrata za sobom.)

Digitized by Google

KOČEVSKI, okrenuv se veselo.

O, Vi ste to, gospodine Dombaju? (Podje mu u susret.)

DOMBAJ na stranu, u najvećoj zabuni.

Kočevski! Per amorem Dei! (Glasno.) Dà, ja sam. Što zapoviedate?

KOČEVSKI uhvati Dombaja za ruku, koju ovaj plaho uzteže.

Neimam ništa zapoviedati... hoću samo, da Vam se prije svega zahvalim, dragi taste!

DOMBAJ smeteno.

Dragi taste?!... O molim!... Doista... nisam se nadao, da ću Vas danas viditi,... jer mi smo svi zdravi!

KOČEVSKI na stranu.

Ala ga je smêla sreća... nezna ni sám što govori! (Glasno.) Dà, zahvalan sam, što ste me primili u uži krug Vaše vriedne obitelji.

DOMBAJ još smeteniji.

Dà,... dà,... obitelji... liep je to pojam obitelj.. oh dà! (Uzvrpolji se.) Nu gdje je moja obitelj... nema nigdje nikoga! (Podje k desnim vratam i glasno zove.) Božidare! Klotildo! Ta gdje ste za boga?

PRIZOR DVANAESTI.

PRIJAŠNJI. BOŽIDAR unidje brzo na desna vrata.

BOŽIDAR.

Što želite otče?

DOMBAJ Božidaru.

Govori Ti s njim, ja ga ništa nerazumijem,.. kaže mi, da sam mu tast!

BOŽIDAR Dombaju.

Dobro, dobro! (Prama Kočevskomu.) Drago nam je, gospodine doktore, da Vas vidimo.

Digitized by Google

KOČEVSKI Božidaru.

Zar ste mogli sumnjati o tom... Ovaj dan, dan mojih zaruka s Vašom sestrom, ostat će mi neizbrisiv u pameti.

BOŽIDAR s naglasom.

I ja se nadam!

DOMBAJ tiho Božidaru.

Je li ga čuješ, što bunca?

BOŽIDAR.

Pošto se slavi tako svečana zgoda, kao što su zaruke, scienili smo, da je posve u redu, ako pozovemo k toj slavi i Vas, kao našega kućnoga liečnika.

KOČEVSKI samosvjestno.

Zar ste mogli inače učiniti ... Ja u toj veseloj igri imam glavnu ulogu,... ulogu ljubovnika, zaručnika.. Nije li tako? Što ne?

DOMBAJ Božidaru.

Tà ja o tom ništa neznam. Pozovi ga na red!

BOŽIDAR.

Ovajput smo ulogu ljubovnika, dotično zaručnika drugomu dodielili.

KOČEVSKI trgne se i uznese glavu.

Kako da shvatim te rieči!

BOŽIDAR.

Opazili smo, da imate mnogo više dara za intriguanta nego li za ljubovnika, pa smo umolili gospodina Budinića, odvjetnika iz Zagreba, da on bude ovajput ljubovnik i zaručnik naše Ljudmile.

Digitized by Google

KOČEVSKI s pridušenim gnjevom.

Govorite li to osbiljno, ili se samo obiestno šalite sa mnom?

BOŽIDAR.

Jedno i drugo! Nu o tom neima sumnje, da je gospodin odvjetnik Budinić zaručnik naše Ljudmile. (Dombaju.) Zar ne, otče?

DOMBAJ.

To je gotova stvar! (Na stranu.) Sad mi počima pucati medju očima.

KOČEVSKI jarostno.

Gotova stvar? ... Kako je moglo do toga doći?

BOŽIDAR.

Posve naravski ... Ljudmila ljubi moga prijatelja Budinića, a roditelji dadoše im svoj blagoslov.

DOMBAJ.

Tako je.

KOČEVSKI.

I gospodja Dombajeva?

DOMBAJ.

I ona.

KOČEVSKI Dombaju.

Što dakle znači ovo Vaše pismo: (Izvadi silovito iz džepa pismo i čita glasno.) „Imam Vam čast saobćiti, da moja kći prigodom udaje svoje dobiva miraz od 15.000 for. Ako neimate tomu prigovora, dodjite prekosutra na večer na njezine zaruke.“

BOŽIDAR nedavši Dombaju da govori.

Što izvodite Vi iz toga pisma?

Digitized by Google

KOČEVSKI.

Da sam pozvan na zaruke, kao zaručnik.

BOŽIDAR.

To se nigdje nekaže... Mi smo mislili, da prisustvujete zarukam kao gost.

KOČEVSKI zagrize u ustne.

Tako?... (Dombaju.) Bi li mogao govoriti s milostivom gospodjom suprugom?

DOMBAJ.

Bit ćete služeni... odmah, odmah... (Otvoriv desna vrata više.) Klotildo!... Samo na čas!... (Vraćajuć se.) Već ide,... biti ćete odmah služeni.

PRIZOR TRINAESTI.

PRIJAŠNJI. DOMBAJEVA unidje na desna vrata.

DOMBAJEVA.

Tko želi sa mnom govoriti?

KOČEVSKI rezko i ukočeno.

Ja gospodjo!... Htjedoh čuti iz Vaših usta, da li je sbilja istina, što mi tu kažu, da je Vaša kćerka zaručena s nekim Budinićem, odvjetnikom iz Zagreba?

DOMBAJEVA hladno i odrešito.

To je istina.

KOČEVSKI.

I s Vašom privolom?

DOMBAJEVA.

I to je istina.

Digitized by Google

KOČEVSKI.

A Vaše obećanje,... Vaš zagovor gospodjo?

DOMBAJEVA ugrizljivo.

Ha, ha!... Šta bi vam pomogla jedna guščica?

KOČEVSKI trgne se, — na stranu.

Guščica!... Što je to?... Da možda nije?... Ali ne,... nije moguće.

BOŽIDAR.

Cielo naše obiteljsko vieće glasovalo je proti Vam — a po tom možete suditi, da se ovdje neimate ničemu nadati. Pokucajte na druga vrata!

DOMBAJ.

Dà, dà. To je i moj savjet!

KOČEVSKI na stranu.

Sigurno me je netko ocrnio ovdje! (Glasno i prkosno prama Božidaru.) To i hoću! Pokucati ću na druga vrata... ili ne,.. nisam dobro kazao,.. unići ću samo na druga vrata, koja su mi već širom otvorena! (Uzme svoj šešir.)

BOŽIDAR ironički.

O nedvojimo nimalo!

PRIZOR ČETRNAESTI.

PRIJAŠNJI. VOJNOVIĆEVA.

Unidje na glavna vrata, obučena kao u prizoru osmom I. čina.

VOJNOVIĆEVA, unišav popostane — kao u čudu.

Je li me varaju moje oči? Vi tu gospdine doktore?

Digitized by Google

KOČEVSKI na stranu, u velikoj smetnji.

Do biesa!.. je li ova iz vedra neba pala? (Glasno.) Gospodin Dombaj ... bio je tako prijazan ... i pozvao me na zaruke svoje kćeri Ljudmile ...

BOŽIDAR.

To je istina!

DOMBAJ tiho Vojnovićevoj.

Ja o tom nisam ništa znao. Vjerujte!

VOJNOVIĆEVA.

Kako vidim, Vi niste dobili naš odgovor u poznatoj nam stvari.

KOČEVSKI glasno.

Glede mojih zaruka s gospodičnom Zoricom? O jesam, jesam!... (Tiho Vojnovićevoj.) Upravo sada nakanio sam se vratiti u Zagreb i tamo poći k Vam na zaruke.

VOJNOVIĆEVA veoma glasno.

Žao mi je, al sada je već kasno!.. Mi smo Vas dugo čekali, nu kad smo vidjeli, da Vas neima, te neima, razljuti se moj suprug i u svojoj jarosti poruči mladomu trgovcu Bogdanu Ljubiću, koji je danas Zoricu zaprosio bio, da ga prima za svoga zeta. Sada su njih dvoje srećni zaručnici!

KOČEVSKI na stranu.

Što je to opet?... Čini mi se, da stojim na sámih lagumih.

VOJNOVIĆEVA.

Vidite, ja sam unapried znala, da se nećete odazvati našemu pozivu; jerbo sam čula, da Vam gospodin Dombaj nudi tri tisuće for. miraza više nego mi.

Digitized by Google

KOČEVSKI Vojnovićevoj, sbunjen.

Kako da si to tumačim?

BOŽIDAR preda Kočevskomu bilježnicu.

Ova Vaša bilježnica, koju ste slučajno kod nas aboravili, i koja je dospjela u naše ruke, razjasniti će Vam sve. U njoj ima jedan Vaš list na nekoga Springera u Varaždinu, u kom se govori (naglasom) o Vaših dugovih — —

KOČEVSKI trgne se.

DOMBAJ uznešenim glasom, kao da se prieti.

O priprostom vlastelinu!...

VOJNOVIĆEVA ugrizljivo.

O neukom trgovcu...

DOMBAJEVA isto tako.

I o guščicah!..

VOJNOVIĆEVA isto tako.

Dà i o guščicah.

KOČEVSKI na stranu, poražen.

Znadu sve!

BOŽIDAR Kočevskomu.

Kako vidite, Vi ste si sámi skuhali kašu, izvolite ju sada jesti!

DOMBAJ.

Tako je! (Kočevskomu.) Dobar tek želim!... Moj sin ju je dobro zasolio!

KOČEVSKI porugljivo Božidaru i Dombaju.

Nadam se, da ćete mi dopustiti, da mogu mirno ostaviti ovaj dom.

Digitized by Google

(Čuju se svirka.)

DOMBAJ.

Mirno i veselo! Zar nečujete, da Vam poputnica sviraju? Želim sretan put!

(Kočevski s prezirnim posmjehom odilazi prama glavnim vratam.)

PRIZOR PETNAESTI.

PRIJAŠNJI. LJUDMILA, ZORICA i MILAN

hrupe brzo na glavna vrata.

LJUDMILA veselo.

Zar nečujete svirku? (Opaziv Kočevskoga.) A,... Vi ste još tu doktore?.. Baš mi je drago.. Vidite ovo je moj zaručnik. (Pokazuje Milana, koji osbiljno gleda Kočevskoga). Je li Vam drago?

KOČEVSKI ironički.

O i kako! (Na stranu.) Ala me mrko gleda!

ZORICA Kočevskomu.

A Bogdana Ljubića, moga zaručnika, jamačno već poznate.

KOČEVSKI bagatelno.

Čini mi se, čini... (Obim porugljivo.) Čestitam Vam! (Ode na glavna vrata.)

LJUDMILA za odilazećim.

Jako nam je žao, da mi Vam nemožemo...

PRIZOR ŠESTNAESTI.

DOMBAJ uznesav ruke k nebu.

Hvala Ti bože, da je za vazda otišao iz moje kuće! (Vojnovićevoj.) Ta ovaj je doktor drugi La Pomerais,... ja se sve bojim, da on nije možda otrovao moju dragu Klotildicu.

Digitized by Google

DOMBAJEVA.

Idi Jurice, negovori svašta!

DOMBAJ Dombajevoj.

Ali kad si mi uviek bolestna.

VOJNOVIĆEVA.

Nadajmo se, da će od sele biti bolje.

LJUDMILA nestrpljivo.

Što govorimo tu?.. Došli su mužikaši iz Zagreba;.. vrieme je, da idemo plesati...

DOMBAJ.

Odmah, odmah! (Pristupiv k Božidaru.) To je, čini mi se sve Tvoje djelo, gursuze, i onaj odgovor doktoru radi zaruka.

BOŽIDAR smijuć se.

I ja bih rekao.

DOMBAJ.

Vidi se u Tebi Dombajska pamet!

BOŽIDAR Dombaju.

Ja sam istina začetnik ove male urote, proti doktoru, ali da nisam imao vještoga pomoćnika (Pokazuje Vojnovićevu.) nebih uspjeo.

DOMBAJ.

Dakle, Vi milostiva.....

VOJNOVIĆEVA.

Ovajput dala sam se nagovoriti i radila sam sporazumno s Vašim sinom, da osvetimo uvriedjeni ženski ponos.

DOMBAJ.

Posve u redu!

Digitized by Google

DOMBAJEVA uhvati Vojnovićevu za ruku.

Marijo, ja zaboravljam na sve, što je bilo — —

VOJNOVIĆEVA.

I ja, mi ćemo ostati stare prijateljice.

MILAN.

A kćeri Vaše i zetovi slediti će Vas u prijateljstvu.

ZORICA.

Oh da! (Ljudmili.) Mi se nećemo nikada zavaditi.

LJUDMILA Zorici.

To ne,... a za veću sigurnost nećemo imati kućnoga liečnika.

DOMBAJEVA pane oko vrata Dombaju.

Oh! kako sam blažena, moj dragi Jurica!

DOMBAJ izvija se.

Drago mi je, drago mi je! (Na stranu.) Sad je i Jurica dobar, kad nema više doktora et cetera!

(Svirka neprestano traje.)

MILAN, koji većinom govori s djevojkami.

Mlade zaručnice su nestrpljive! Već nas dugo svirka zove i opominje... Slava zaruka počima ... Otvorimo ples!

DOMBAJ.

Jest svirka zove! Na veselje djeco, na ples! Živili zaručnici!

(Uhvati Vojnovićevu izpod ruke, Milan Dombajevu, a Božidar, Ljudmila i Zorica idu za njimi.)

(Zastor pade.)

KONAC.

Digitized by Google

ZATEČENI ŽENIK.

VESELA IGRA U TRI ČINA.

Prikazana prvi put u Zagrebu dne 19. ožujka 1878.

Digitized by Google

OSOBE:

Nestor Galenić, vlastelin.
Agata, sestra mu.
Ksanda, kći mu
Grof Vojko Orehovac.
Grof Stanko Orehovac, sin mu.
Barun Bela Révay.
Klara Cerovska, hranjenica Galenićeva.
Ferko, pisar kod Galenića.
Župnik.
Distriktualni sudac.
Providnik.

Čin biva u županiji križevačkoj. Vrieme prije godine 1830.

Digitized by Google

Vrloj hrvatskoj umjetnici

gospodični

IVKI KRALJEVOJ

posvećuje s veleštovanjem

PISAC.

Digitized by Google

Digitized by Google

ČIN PRVI.

PRIZOR PRVI.

Soba u dvoru gosp. Galenića. Glavna vrata u zadku, kojim su s lieva i desna prozori. S lieva i desna pobočna vrata. S lieva i desna pozornice na prednjoj strani namješten je naslonjač i nekoliko stolica oko stola. Na stienah visi nekoliko obiteljskih slika.

KLARA

ulazi na desna pobočna vrata od pozornice.

Hvala bogu!.. sad sam gotova! Počešljala sam i obukla gospodičnu tetku. Uh! kako je težko ugoditi tim starim gospodjam, ili da bolje kažem, starim gospodičnam. Uviek mi govori, da misli više na onaj (Pokazuje rukom pram nebu.), nego na ovi sviet, pa ipak hoće, da bude ljepša, nego je u istinu. Dà, to je stara stvar, žene, dok se samo micati mogu, uviek su tašte. Bog zna, hoću li biti i ja takova, kad jedanput ostarim! (Gleda na prozor s lieva od ulaznih vrata.) Al gdje je Ksanda? Rekla mi je, da će se skoro vratiti iz vrta... Ha! eno je tamo kod golubinjaka, hrani golubove. Oh, da su ti golubovi mladi momci, kako bih joj zavidila! Ah, tužne li smo mi djevojke na selu. Nemam i neznam nikoga od mladih ljudi do našega gospoštinskoga pisara Ferka! Siromah Ferko! Zaljubljen je u me prieko ušiju, al šta ću mu ja... on je pisarčić... pa pisarčić!

Digitized by Google

PRIZOR DRUGI.

PRIJAŠNJA. FERKO

udje na lieva pobočna vrata.

FERKO

ulazeć obzire se oprezno na sve strane; za uhom ima gusje pero. U to je Klara sjela na naslonjač i uzela u ruke ručno djelo.

Klarice!.. Klarice! Jesmo li sami?

KLARA obazre se.

Ah... Vi ste to Ferko?

FERKO

govori tiho i tajinstveno, obziruć se na sve strane.

Samo na par rieči... dolje smo držali komputuš sa seljaci.., gospoda su otišla na doručak... a ja sam došao na čas amo... samo na čas... Ah!

KLARA.

Imate mi šta kazati, dragi Ferko?

FERKO

uhvati se rukom za grkljan, kao da se čim davi.

Ah... mnogo toga... Tako mi je srdce puno, da nemože sve na jedanput van!.. (Klone glavom na prsi.)

KLARA

metne ručno djelo na stol i gleda ga smješeći se.

Što Vam je, dragane moj!

FERKO.

Ah... gospodično... Klarice (Sklopi ruke pred njom.) ja Vas ljubim! — —

KLARA.

Ta to znam već odavna. Je li to sve? (Smije se.)

FERKO težko uzdahne.

Žalibože ne.

Digitized by Google

KLARA.

Dakle šta još.

FERKO ponešto jarostan.

Vas još netko drugi ljubi!... Znate li to?.. (Sgrči piesnicu.)

KLARA skoči uplašena sa stolca.

Za boga, Vi ćete me još tući. Ja o svem tom ništa neznam.

FERKO
sve više pristupa k njoj sgrčenom piesnicom, dočim Klara uzmiče.

Al ja znam!... Čuste li, ja... znam!

KLARA hvata se oko stola.

Ali Ferko dragi... neludujte... kažite mi, tko je taj čovjek?

FERKO gnjevno.

Sjednite!... (Blažije.) Klarice... (Još blažije.) jedina moja Klarice.... sjednite... (Klara sjedne.) Tako! Sada ću Vam reći,... (Hvata se opet za grkljan.) Uh kako je to težko!..

KLARA smješljivo i znalično.

Samo brzo, samo brzo!

FERKO obazire se na sve strane.

Čujte dakle,... ali nikomu ni rieči (Napravi križ na ustnah.)... Taj čovjek jest mladi... grof...

KLARA od čuda i veselja krikne:

Ha!

FERKO sbunjen i gnjevan.

No!?

KLARA veselo.

Ništa, ništa, mili moj Ferko! Govorite,... govorite!

Digitized by Google

FERKO u uho joj šapne.

Stanko Orehovac.

KLARA ustane sa stolca — blaženo.

Grof Stanko Orehovac! (Na stranu.) Kolika sreća!.. Grof!.. liepi, mladi i bogati grof zaljubio se u me!

FERKO uhvati ju za ruku.

Što to govorite?

KLARA veselo.

Ništa... čudim se, divim!... Ha, ha! A odkuda Vi to znate Ferko?

FERKO.

Ima tomu već tri tjedna, što me mladi grof Stanko, gdje me god sastane, pita za Vas...

KLARA.

Tako?... što dalje?... Oh govorite!..

FERKO.

I poručuje Vam, da svake nedjelje dodjete u crkvu na svetu misu, da Vas vidi.

KLARA.

Što dalje, što dalje?

FERKO.

Reče, da će me izlupati, ako Vam to nekažem.

KLARA.

A Vi mi nerekoste ništa. (Srdito.) Glupane!

FERKO.

Ali sam kazao sve milostivoj gospodični Ksandi.

Digitized by Google

KLARA srdito.

Gospodični Ksandi... a zašto njoj, a ne meni?

FERKO.

Da Vas ona...

KLARA upadne mu u rieč.

Možebiti izlupa? O—o—o!

FERKO.

Ne, već pošteno izkara, jerbo ste sgriešili...

KLARA.

Ja sgriešila!?..

FERKO patetički.

Bogu i meni, koji Vas ljubim, više nego ...

KLARA smieši se.

No?!

FERKO.

Nego ptica zrak, riba vodu i zvier goru. Dà, tako sam čitao u jednoj knjizi.

KLARA.

Liepo, vrlo liepo! Al ja još neznam, čim sam sgriešila. To su meni prvi glasi.

FERKO
obazire se na sve strane, pa izvadi list.

Vidite taj list!

KLARA veselo.

Od njega?... Dajte ga amo!

FERKO otrese se.

Nedam! Zaprietio se doduše, da će me metnuti u kladu, kad me uhvati, ako Vam ga nepredam, al ja ga ipak nedam.

Digitized by Google

KLARA.

Meni moj list...

FERKO.

Vaš grieh. Dà, to je Vaš grieh! Da niste s njim namigavali, nebi Vam ni pisao. Znate li?

KLARA.

Čujete li Ferko. Ako mi date list, poklonit ću Vam one tri cvancige, što sam Vam jih posudila za nove kordovanske čizme.

FERKO.

Nedam,... nećete me podmititi. Ja ću predati list gospodični Ksandi.

KLARA izpravi se, gnjevno.

Gospodine pisaru, amo moj list! S mjesta! (Lupi nogom o tle.)

FERKO.

Nedam! (Digne list u vis.)

KLARA poleti k njemu.

Hoćete li, da Vam oči izkopam! Ja hoću moj list! (Uhvati ga za ruku, kojom drži list u visu. U to se pokaže Ksanda na glavnih vratih i gleda jedan čas.)

FERKO.

Ja ću vikati! (Otima se i viče.) U pomoć! U pomoć!

PRIZOR TREĆI.

PRIJAŠNJI. KSANDA pristupi brzo.

KSANDA.

Šta je to, kakva je to vika?

Digitized by Google

FERKO.

Sáma providnost božja donese Vas ovamo, milostiva gospodično! Evo Vam predajem taj list! Znate, od gro ..

KSANDA.

Dobro, ... al sada idite! Gospoda već čekaju na Vas u pisarni ... brzo!

FERKO uhvativ se za glavu.

Za boga! ... Letim, evo letim! (Odjuri na glavna vrata.)

KLARA sramežljivo.

Milostiva gospodično, ... taj list je moj.

KSANDA.

Po čem to sudiš? No! ... Znaš li možebit od koga je?

KLARA.

Dakako, ... ali me je sram ...

KSANDA.

Sram? ... Tà ja već znam. (Bezbrižno.) Ovaj list napisao je mladi grof Stanko Orehovac.

KLARA.

Dà, oh dà! Kolika sreća!

KSANDA.

Ali ne za Te.

KLARA.

Nego?

KSANDA.

Za me!

KLARA.

Za Vas! ... Eh, pa i to je sreća! Svakako ostaje sreća u našoj kući!

Digitized by Google

KSANDA.

No vidiš! A je li Ti je žao?

KLARA.

Ah, znate, jest i nije, kako se uzme; ja Vas gospodično i gospodina grofa Stanka jednako ljubim.

KSANDA.

Tim bolje! (Otvori list.) Sada čekaj, da pročitam list! Postupi malko na stran i čita:) „Mila Klarice! Sutra dolazim k Vašoj gospoštiji, da govorim s tetkom glede imanja Borovca, koje je pod parnicom više godina medju obiteljmi Orehovaca i Galenića. Pazite, da se nemimoidemo. Stanko.“ (Spravi list u njedra.) List je dakle od jučer. (Klarici.) Nuder, sjedni do mene draga Klarice! Važnu, zanimivu priču treba da čuješ od mene.

KLARA.

O tom listu?

KSANDA.

Dà! — Bijaše upravo na samu malu gospu, kad se drži hram kod župne naše crkve. Naš kočijaš dovezav me u crkvu, vrati se kući. — Od ciele naše kolatorske obitelji bijah ja tada sama u crkvi.

KLARA pane joj u rieč.

Dà, sjećam se. Milostivna gospodična tetka bila je kod rane mise. A kasnije sve vrieme, skupa sa mnom, u kuhinji; pravile smo jabučnjaču, koju su gospodje tako rado jele.

KSANDA.

Dà, Vi dvie bijaste u kuhinji, otac je dočekivao goste, a ja sama molila se bogu u crkvi. Nu što govorim, nisam rekla ciele istine... Poslje prodike vidim u crkvi i mladoga grofa Stanka, našega prvoga susjeda...

Digitized by Google

KLARA.

Sigurno se je pobožno bogu molio!

KSANDA.

Ne,... već je neprestano mene gledao.

KLARA.

Za boga! da nas čuje stara gospodična tetka!..

KSANDA.

Stajao je tik mojih klecala...

KLARA.

Kolika sreća!...

KSANDA.

Nije oka smetnuo s mene.

KLARA.

Ah?

KSANDA.

Kad se je svršila služba božja, izadjem iz crkve. On bijaše već vani. Naša kočija nije prispjela na vrieme i vidiv on, da ja seljake radi nje pitam, pristupi uljudno k meni i ponudi mi, da će me doma odvesti.

KLARA.

I Vi ste dakako pristali na to.

KSANDA.

Jesam, ali samo pod uvjet, da me doveze do drvoreda, što vodi u naš dvorac. Ti znaš, da se naše obitelji negledaju već kojih šestnajst godina, pa da je vidila tetka nas dvoje skupa u jednoj kočiji...

KLARA.

Ta Vi ste se samo vozili!..

Digitized by Google

KSANDA.

I te kako! Četiri mlada vranca letijahu kao vile...

KLARA.

A Vi ste straga liepo sjedili...

KSANDA.

I o koječem besjedili. On poče posve uljudno: Sigurno imam sreću govoriti s mladom našom gospodićnom susjedom? Varate se, odgovorim ja.

KLARA.

Idite, molim Vas, kako mogaste zaniekati?

KSANDA.

Ja sam, rekoh mu, Klara Cerovska, kći pokojnog Cerovskoga, a sada hranjenica gospodina Galenića.

KLARA pljesne veseloćudno rukama.

Vi dakle rekoste, da ste Klara, da ste ja... a zašto učiniste tako.

KSANDA.

Htjela sam, da se nepročuje medju susjedi, da me je kući dopratio na svojoj kočiji. Otac i tetka sigurno bi se s toga ljutili.

KLARA.

Pametno ste uradila, dosele još nitko nije o tom govorio, premda to nije nikakav grieh.

KSANDA.

Pa onda htjela sam vidjeti, kakav je svat taj mladi grof. Čula sam, da je on jako smion napram djevojkam. Pomislim dakle, bit će sigurno slobodniji u vladanju, ako mu nekažem, tko sam sbilja.

Digitized by Google

KLARA.

I on je vjerovao, da ste Vi Klarica.

KSANDA.

Kako neće, kad nas nijedne nepozna. Slušaj samo! Čim mu rekoh, da sam tobože Ti, uhvati me skoro zatim za ruku...

KLARA veselom ljubopitnošću.

Oh!..

KSANDA.

Pa reče, da sam mila, da sam krasna,... no da me obožava!

KLARA kao gore.

A Vi?..

KSANDA.

Ja mu oteh ruku i rekoh: Obuzdajte se gospodine grofe, jer ću inače ovaj čas skočiti iz kočije. Čuvši on to, pusti moju ruku i primiri se.

KLARA.

I dalje niste s njim ništa govorili?

KSANDA.

On se stade izpričavati i pitati me, kad mi je otac umro... to jest Tvoj...

KLARA.

Znam... znam...

KSANDA.

Zatim, kako sam dugo u kući gospodina Galenića, to jest Ti...

KLARA.

Znam... tà znam... što dalje?

Digitized by Google

KSANDA.

I tako dalje... i tako dalje...

KLARA.

Hm!... Je li to sve?

KSANDA.

Ne... Na koncu, kad dodjosmo već do drvoreda, kažem kočijašu, da stane. Mladi grof skoči brzo preda me, prihvati me za ruku i poljubi ju, dok sam silazila...

KLARA na stranu.

Tužne li mene, zašto nisam ja to bila!

KSANDA.

Ja mu se zahvalim, a on me umoli, neka svake nedjelje dodjem k svetoj misi.

KLARA.

Kako je pobožan čovjek taj mladi grof.

KSANDA.

Dà, dà, jako pobožan!... Nu ja mu ipak rekoh, da nemogu dolaziti svake nedjelje u crkvu.

KLARA.

Imali ste pravo... Milostivna gospodična tetka ide za sve nas u crkvu. A jeste li ga kašnje vidili?

KSANDA.

Ne..., ali (Obazire se.) dobivala sam od njega više poruka po našem pisaru, da mu za boga ma gdje na oči dodjem...

KLARA.

To je dakle Vas išlo?... (Pokunji se.)

Digitized by Google

KSANDA.

Kako vidiš. I ovaj list ide mene ... Sve ide mene, al pod Tvojim imenom.

KLARA.

Al ako on dodje?

KSANDA.

Onda ćeš ga Ti dočekati.

KLARA.

Mjesto Vas? Ja?

KSANDA.

Dà, Ti!

KLARA.

A kako ću ja govoriti s njim, s mladim gospodinom grofom?

KSANDA.

Neboj se ništa, on će više govoriti od Tebe. Ti ćeš prikazati domaću gospodičnu Ksandu, ... a ja ću biti gospodična Klara Cerovska. Toga treba da se strogo držiš! U svem! Čuješ li, u svem!

KLARA stidljivo.

Oh znam, znam već ... dat ću mu ruku, da mi ju poljubi, kao i Vam. (Na stranu.) Oh kolika sreća!

KSANDA.

Ali pazi se! Mladi grof je bio husarski nadporučnik! Pazi se!

KLARA.

Dà, dà! Imate pravo. Izmolit ću prije jedan otče naš, nego li se sastanem s njim. O ti husari!

Digitized by Google

KSANDA podje k vratam.

Kakva je to lupa? Netko trči uz stube kô bez glave.

FERKO

u isti čas hrupi i otvoriv glavna vrata, kao bez sàpe, vikne unutra:

Evo ga!

KSANDA i KLARA.

Tko!

FERKO.

Grof! (Zalupi vrata s vana.)

KLARA stane se tresti.

Grof!.. Držite me, gospodično,.. jer ću se srušiti..

KSANDA

potiskuje ju k desnim vratam.

Napried, napried!.. Obuci se što možeš ljepše... Samo brzo!.. Ja ću dotle govoriti s njim... Brzo, brzo!

KLARA.

Idem! idem! Oh kolika sreća! (Ode na desna vrata.)

PRIZOR ČETVRTI.

KSANDA

sáma pristupi k prozoru.

Gle! dolje je, u dvorištu ... Moj otac valjda nije htjeo, da se s njim sretne, jer providnik govori s grofom. Sigurno se boji tetke. Siromah otac! (Mala stanka.) Rekli, što mu drago, grof Stanko je ipak liep momak!.. Kako se samo junački drži, kako je okretan, fin i otmjen!.. Providnik ga vodi gore ... Oh bože!.. Ja sáma neznam, što mi je sada u jedanput... Dà, nešto mi jest... al ne, (Osokoli se.) nije ništa, ništa! Nebojim se ga!.. Ja ću ga dočekati spremna!.. Ali kako?..

Digitized by Google

Northwestern University Library

(Zamisli se malko.) Kako? dà, to je mučna stvar. (Mala stanka.) Ha! neće biti loše... Pokušat ću! (Počme brisati posobje i pjeva:)

„Oj mladenci cviet rumeni
Oj djevojke vrt zeleni!
Dok rastete i cvatete,
Svakomu se dopadnete.“

(U to unidje na glavna vrata providnik s grofom Stankom.)

PRIZOR PETI.

PRIJAŠNJA. GROF STANKO i PROVIDNIK.

PROVIDNIK unišav nakloni se grofu.

Ja se klanjam Vašoj milosti, tu je gospodična! (Ode.)

PRIZOR ŠESTI.

PRIJAŠNJI bez providnika.

STANKO na stranu.

To je ona! (Glasno.) Gospodično!

KSANDA.

Ah!... Skoro sam se preplašila... Vi tu gospodine grofe?

STANKO.

Čudite se, zar ne?... Sve ćete za kratko vrieme doznati. Moj otac šalje me u poruke gospodični Galenićevoj... Naručen mi je posao, koji nije za me; nu o tom kašnje... Vi pjevaste gospodično!

KSANDA hinjenom snuždenošću.

Ah dà!.. kad mi je najteže na srdcu, onda pjevam.

STANKO.

Šta? Vi imate uzroka tugovati, Klaro?

*

Digitized by Google

KSANDA.

Vi još pitate? (Na stranu.) Ide mi već u mrežu! (Glasno.) Nisam poznavala ni otca, ni majke... Vi neznate što je to. (Uzdahne i prekrije rubcem lice.)

STANKO ganuto.

Uboga djevojko!... A zar Vam nije ovdje dobro?.. Zar Vas nepazi gosp. Galenić kao svoje diete, kao svoju hranjenicu?

KSANDA.

Oh dà, dobri su ljudi, i suviše dobri, al obično promaše cilj... Oni hoće... ah stid me je reći...

STANKO.

Govorite molim Vas, gospodično, govorite!

KSANDA odvrnutim licem.

Hoće da me... udadu za nekoga, koga nevolim! (Plače tobože.)

STANKO uzrujan.

Vas?... Za koga? Kažite odmah!

KSANDA.

Oh to je užasno!... Za našega pisara. (Klone glavom.)

STANKO.

Za ludoga Ferka.

KSANDA kima glavom.

STANKO.

A Vi,... šta rekoste Vi?

KSANDA uznese glavu.

Ja?! Pa Vi još pitate. Ako sam i siromašna roda, kći sam odvjetnika, koji mi je ostavio pošteno ime, koji

Digitized by Google

bijaše i ugledan čovjek ... Pa onda i moj odgoj ... oh to je užasno!

STANKO na stranu.

Neznam, šta bih joj rekao! Bilo bi prerano, nepromišljeno! (Hoda kratak čas gore dole, a iza toga motri ga Ksanda lukavo izpod oka. U to vrati se grof Stanko ka Ksandi i primi ju žestoko za ruku.) Čujete gospodično!

KSANDA.

Za boga, Vi ćete mi smrviti ruku!

STANKO žestoko.

Vi nesmijete za pisara! Nipošto! Jer tako mi časti moje, ja ću ga na komade sasjeći! (Lupi o svoju sablju.)

KSANDA.

Nemojte za boga, tà on siromah nezna ništa o tom.

STANKO.

Što dakle mislite učiniti, ako Vas prisile?

KSANDA pridušenim glasom.

Otrovati ću se.

STANKO.

Otrovati, a zašto? Zašto da se Vi umorite?

KSANDA.

Jer ga nevolim. (Sjedne na jedan stolac i tužno nasloni glavu na ruku.)

STANKO na stranu.

Uboga djevojka! Šta da joj kažem? Čini mi se, da mi nije svejedno, da li živi, ili neživi! (Glasno.) Gospodično! Ako neljubite toga pisara, što Vam ga nanudjaju, koga onda ljubite?

Digitized by Google

KSANDA hladno.

Nikoga.

STANKO.

Nikoga? (Na stranu.) Smijem li dalje poći? Komu da se sada povjerim, razboru ili srdcu?

KSANDA naglo ustane.

S bogom gospodine grofe!

STANKO prihvati ju za ruku.

Stojte! Molim Vas stojte!

KSANDA.

Što hoćete sa mnom? Ja bih Vas najavila gospodični našoj tetki, ... kažite brzo!

STANKO.

Klaro, mila gospodično Klaro! Niste li Vi primili moje poruke ...

KSANDA.

Oprostite gospodine grofe ... to bijaše valjda šala s Vaše strane ...

STANKO ponešto osbiljno.

Dà, dà ... imate pravo, ... to jest, nebijaše šala, nego nepromišljenost ... Vodilo me je srdce ... Želio sam, — vruće želio, da Vas opet jedanput vidim poslije zadnjega našega sastanka, nu Vi ...

KSANDA.

Ja sam, da Vam pravo kažem, držala, da to nebi bilo u redu!

STANKO na stranu.

Poštena djevojka! (Glasno.) Neimate krivo, gospodično,

Digitized by Google

nu samo Vas jedno molim, i to je ono, što Vam imam kazati: nemrzite me!

KSANDA.

Sačuvaj bog, tà i sveto pismo zapovieda, da ljubimo bližnjega!

STANKO vragolanski.

Dakle, vidite gospodično! Bog hoće još i više, — hoće, da me ljubite! (Uhvati ju nježno za ruku.)

KSANDA.

O tom ja ništa neznam, gosp. grofe! Vidi se, da ste malo zalazili u crkvu, kad tako zlo tumačite sveto pismo... S bogom gospodine grofe... s bogom, ... idem Vas najaviti... (Izvine mu ruku i podje k desnim vratam, gdje se sukobi s Klarom, koja se je obukla, što je mogla ljepše.)

STANKO za Ksandom.

Gospodično! mila gospodično! (Ksande nestane.)

PRIZOR SEDMI.

STANKO i KLARA.

KLARA

brzo ulazi i viče u susret, misleć, da se njegove zadnje rieči nje tiču.

Evo me, gospodine grofe! Evo me! Oprostite, što ste tako dugo čekali. (Pruži mu visoko ruku na poljubac.) Vi valjda znate, da sam ja domaća gospodična. (Nakloni mu se.)

STANKO, poljubivši joj ruku.

Drago mi je! (Na stranu.) To je doista originalan susret.

KLARA

uhvati ga za ruku i vodi k naslonjaču.

Izvolite gospodine grofe; molim, sjednite! (Stanko sjedne.)

Digitized by Google

Tako! Oh, kako dobro izgledate. Čitav dan bih Vas gledala!

STANKO na stranu.

Do biesa, čudan je stvor ta ženska! (Glasno.) Hvala bogu zdrav sam, a ovdje mi zrak osobito prija. A kako se izvolite Vi nalaziti, gospodično!

KLARA.

Ja?... Dà,... no šta da Vam kažem. Odkako se zadnjiput vidjesmo...

STANKO u čudu.

Mi vidjesmo! Što govorite gospodično?.. Ja bijah tada star osamnaest godina, i odoh kao kadet k husarom. Vi bijaste onda tako rekuć još u povojih, niti podpunu jednu godinu stara.

KLARA.

Dà, dà sjećam se... imate pravo!

STANKO na stranu.

Ona se i toga sjeća! Moram već dvojiti, da li je ta djevojka pri sebi. (Glasno.) Od toga vremena prošlo je šestnaest godina. Kako znate naše obitelji zavadiše se u to vrieme sbog imanja Borovca i mi se više nismo pohadjali.

KLARA.

Dà, to sam i ja čula.

STANKO.

Dok sam ja išao od jedne posade u drugu, Vi ste dotle više godina bila u varašdinskom samostanu, na naucih.

KLARA.

Ja? Idite, Vi se šalite. Bila sam samo jedanput u

Digitized by Google

Varaždinu na jurjevskom sajmu i onda sam slušala sv. misu kod kapucina.

STANKO.

Ali ipak, ja se dobro sjećam, kako su mi pisali od kuće, da je gospodična Ksanda na naucih u varaždinskom samostanu...

KLARA, uhvativ ga za ruku.

Jest, jest! Imate pravo,.. skoro sam zaboravila... Imate pravo! Gospodična Ksanda ... to jest ja, bila sam tamo u samostanu!

STANKO

ustane na čas i kaže na stranu.

Pa to da je umna i liepa gospodična Ksanda, o kojoj mi toliko pripoviedaše. Na čast! (Sjedne opet na naslonjač.) Eto vidite, Vi se dakle opet sjećate. A tko bijaše tada nadstojnica u samostanu?

KLARA sbunjena.

Nadstojnica?... Mi nismo imale nikakove nadstojnice!...

STANKO smijući se.

Eh to ipak nije moguće!... Tà mora da je u svakom samostanu... Čekajte, ja ću Vam pomoći. Je li bila mater Ursula?

KLARA sbunjena.

Ne.

STANKO.

Nepomucena?

KLARA kao gore.

Ne.

STANKO.

Philomena?

Digitized by Google

KLARA.

Ne.

STANKO.

Mater Clara.

KLARA.

Dà, dà, upravo tako. Mi smo isti dan slavile svoj imendan!

STANKO.

Kako to? Ta Vi se zovete Aleksandrina, gospodično.

KLARA sva smetena.

Oprostite! Vi ste me posve sbunili tolikimi pitanji. Molim Vas, govorimo o čem drugom.

STANKO uzdahne.

O, ja sam Vam veoma zahvalan! Želio bih, gospodično, da govorim s Vašom tetkom...

KLARA.

S tetkom?... Zar vam je dosadilo govoriti sa mnom?

STANKO.

O nipošto,... nipošto! (Na stranu.) Oprosti bože! (Glasno.) Al važni poslovi zahtievaju, da govorim s njom, i to brzo!

KLARA.

O! to mi je žao! Jako žao, dragi grofe!... (Čuje se pred desnimi vrati glas Agatin: „Ja ću se odmah vratiti, odmah!“) Evo gospodične tetke! (Za se.) Sad je svemu kraj!

Digitized by Google

PRIZOR OSMI.

PRIJAŠNJI. AGATA

unidje na desna vrata.

KLARA, opaziv Agatu — Stanku sladko.

Preporučam se gospodine, — do vidjenja!

STANKO.

Klanjam se gospodično.

AGATA,

mimo koje hoće Klara da prodje, stane i motri ju strogim pogledom, pa onda strogo progovori, kao što u obće govori strogo i razdražljivo.

Šta to vidim?.. Nacifrana, kao da će na ples, a posla u kući pune ruke...

KLARA pokazuje pokorno na Stanka.

Tako odličan pohod...

AGATA.

Šta se on Tebe tiče!.. Odmah da si se preobukla! Imamo toliko toga šivati, a danas nisi niti iglom zabola.

STANKO na stranu.

Ala je goropadna!

(Klara ode)

PRIZOR DEVETI.

PRIJAŠNJI bez KLARE.

AGATA okrenuv se prama Stanku.

Čudim se grofe!.. to je riedka neslućena čast, koju nam izkazujete.

STANKO.

Zar ne gospodično! (Pristupi k Agati i poljubi joj ruku, koju mu ona ponešto uzteže.) Ja sam Vaš najponiznji sluga. Do-

Digitized by Google

zvolite, da Vam izporučim iskreni pozdrav od moga gospodina otca...

AGATA

pane mu odmah u rieč, ironično.

Ha! iskreni pozdrav od Vašega gospodina otca.. Doista, tomu se nisam ni u snu nadala. (Ponudi mu da sjedne na fotelj na lievoj strani pozornice, dočim ona sjedne na fotelj na desnoj strani.)

STANKO.

Pa ipak je tako. Moj gospodin otac šalje me s nalogom, koji će Vam se, gospodično,. činiti možda čudnovatijim, nego li sve, što ste dosele čula.

AGATA napeto.

Istinu govoreć... Vi me činite ljubopitnom.

STANKO.

Molim samo, da me izvolite mirno slušati. Moj gospodin otac želi iskreno, da se nagodite glede dobra Borovca, o kom teče već šestnaest godina parnica medju Vami i njim.

AGATA,

Vaš gospodin otac nudi meni nagodu. Znate li Vi grofe, što je Vaš otac meni?

STANKO.

Ja mislim da Vam bijaše nekoč prijatelj, sada,... no sada je protivnik, ali samo u parnici.

AGATA.

Ha!... Oh gorko bi se morala nasmijati toj Vašoj izjavi. Nekoč moj prijatelj! Da čujete samo kakav. Moguće, da Vi toga ni neznate. Slušajte! Vaš pokojni stric, grof Ladislav Orehovac, bijaše zaručen s menom. Našu ljubav trebaše samo da posveti ruka svećenika. Nu rodbina moga zaručnika ustade listom proti tomu.

Digitized by Google

STANKO.

I moj otac?

AGATA.

On na čelu svim! A zašto?... jer nebijah rodjena grofica! Čujete li mladi grofe!

STANKO.

To mi je žao.

AGATA.

Oh, kasno žalite, kasno, moj grofe! Nu sad je već sve prošlo. Dà, ja nebijah grofica, ali plemstvo Galenića daleko je starije od plemstva grofova Orehovaca, — a naše imanje dvaputa veće od Vašega. Znate li to gospodine grofe! Moj otac mogaše takodjer postati grofom, al da Vam istinu kažem — nije do toga ništa držao, — ništa!

STANKO.

Oprostite gospodično, ali ja o toj stvari znam tako malo, da se nemogu izjaviti ni pro ni contra.

AGATA.

Ništa zato, da Vam kažem dalje. Rodbinska spletka, nota bene na čelu Vaš gospodin otac, postiže ipak to, da se je razbila sveza medju Vašim pokojnim stricem i menom. (Uzdahne.) Siromah Vaš stric bijaše poštena duša. Nije se nikad ženio,.. a to mi je dokazom, da je samo mene ljubio. Osamljen i tužan živio je na svom dobru Rebrovcu i umro prije šestnaest godina. Pokoj mu duši. (Tare si suze.)

STANKO.

Bolje bi bilo, da priedjemo prieko tih neugodnih uspomena na stvar. Ja vidim, Vi ste gospodično uzrujani.

AGATA osokoli se opet.

Ne, nimalo! U mene je sada tvrdo srdce i tvrda ćut. Slušajte! Kad je pokojni Vaš stric pravio oporuku,

Digitized by Google

sjeti se i mene, što mi je i opet dokazom, kako me je ljubio.

STANKO.

To znam; zapisao Vam je imanje Borovac.

AGATA.

Tako je! Zapisao mi je imanje Borovac, koje je dobio po kraljevskoj donaciji i kojim je dobrom vlastan bio razpolagati po volji. To je ono isto dobro, o kom sada teče pravda medju menom i Vašim gosp. otcem.

STANKO.

Da! Nu usudio bih se primietiti, da je ta donacija bila „mixta". U tom slučaju nebi bio vlastan moj stric samosvojno razpoložiti onim dobrom.

AGATA.

O! gospodine grofe! Dopustite, što ću Vam reći, da ja to bolje znam od Vas. Šestnaest godina traje već ta nesretna parnica, dakle mi mora biti stvar poznata. Jest, donacija je „mixta", ali glasi ovako: „haeredibus et posteritatibus, legatariis item ac cessionariis." Vidite dakle, da je bio vlastan to dobro zapisati i drugim, koji nisu njegovi zakoniti baštinici, ni potomci.

STANKO.

Moguće, da tako glasi donacionalna izprava, nu meni kaže moj gospodin otac, da je i on pokojnomu momu stricu pripomogao novcem, dok je stekao tu donaciju. Ime moga otca i njegovih potomaka imalo je doći u donacionalnu izpravu, nu to nije učinjeno.

AGATA.

To tvrdi, dà, Vaš gospodin otac, ali je već izgubio jednu pravdu kod banske tabule. Želim, da bude tako srećan i kod septemviralne u Budimu.

Digitized by Google

STANKO.

To je stvar najvišega suda. Čekajmo, dok odonud stigne presuda. Medjutim usudjujem se Vas, gospodično, sjetiti ponude moga gosp. otca, radi koje sam došao ovamo.

AGATA.

Velite, da se želi nagoditi sa mnom. Aj, aj! No da čujemo te uvjete! Valjad ih znate.

STANKO.

Ja bar mislim, da će Vam biti uvjeti povoljni. Moj gospodin otac hoće, da mu prepustite u vlastničtvo mlin na Strugi i sjenokošu „pod brezom“. Sve drugo nek je Vam.

AGATA.

Tako?... Moram priznati, da Vaš gosp. otac neima loš izbor. Mlin na Strugi nosi dvjesta forinti srebra zakupnine na godinu, a sjenokoša „pod brezom“ neima manje od petdeset rali. Ovo dvoje vriedi više nego polovica ostaloga imanja. Je li je to sve gosp. grofe? Imate li još kakovih uvjeta?

STANKO.

Neimam; samo molim, što da poručim gosp. otcu?

AGATA ujedljivo.

Da se je izvolio našaliti sa mnom.

STANKO.

O, molim gospodično! Ja ipak mislim, da moj gosp. otac želi samo dobro...

AGATA.

Sebi dà, meni ne! U ostalom (Ustane.) čini mi se netko dolazi amo. (Obazre se k ulaznim vratam.) Jest, netko dolazi! (Podje k ulazu.)

Digitized by Google

PRIZOR DESETI.

PRIJAŠNJI. NESTOR GALENIĆ, DISTRIKTUALNI SUDAC i ŽUPNIK.

NESTOR.

Draga sestro! Osobita mi je čast, da Ti mogu ovdje predstaviti gospodina distriktualnoga sudca Vojnića. (Grof Stanko uzmakne neopaženo prama zadku.) Nosi nam važan glas!

ŽUPNIK prama Agati.

O velevažan glas! Čestitam!

AGATA.

Drago mi je, gospodine sudče, da Vas imam sreću poznati. (Nakloni mu se.) Dobro došli, gospodine župniče, dobro došli! (Ljubezno ga pozdravi i pruži mu ruku.)

ŽUPNIK oduševljeno govori.

O, čestitam, čestitam! Victoria! victoria! Dobili ste pravdu gospodično!

NESTOR gurne župnika.

Šuti za boga. Tamo je u zadku grof Stanko!

ŽUPNIK udari se po ustih.

Nesretni jezik! Hajde da ga pozdravimo. (Obojica podju prama grofu Stanku, koji skrštenih na prsijuh rukû na strani mirno stoji.)

NESTOR.

Dragi grofe, ja Vas srdačno pozdravljam. Vjerujte, da sam Vas već odavna želio vidjeti u svojoj kući. Ta ja i Vaš otac bijasmo od malih nogû druzi i prijatelji. Iskreno Vas pozdravljam! (Pruži mu desnu, dočim se župnik duboko klanja.)

STANKO srdačno mu prihvati ruku.

Hvala Vam, gospodine Galeniću. Vi ste poštena

Digitized by Google

duša. Žao mi je samo, da me već nezovete Stankom, kao nekoč, već grofom.

NESTOR.

Što ćete... Ta pravda...

STANKO.

Sad je svršena.. Dobila ju je gospodična Agata.. (Prama župniku.) Zar ne gospodine župniče?...

ŽUPNIK.

O illustrissime domine... to se mene netiče... Čujem tako, al neznam pravo ... Moj prijatelj i saučenik, distriktualni sudac Vojnić navratio se k meni, da ga dovedem ovamo, pa mi je putem samo nešto pripovjedio... Al ja neznam ništa... upravo ništa!

STANKO bezbrižno.

Eh, tada će nam kazati sám gospodin distriktualni sudac. Pitajmo ga! (Pristupi s obojicom k Vojniću i Agati, koji su se dosele veoma živo razgovarali). Gospodine, distriktualni sudče! Vi sigurno imate presudu septemviralne tabule glede dobra Borovca. Ja sam grof Stanko Orehovac, dakle se ta stvar i mene, kao sina, tiče.

DISTRIKTUALNI SUDAC nakloni se duboko.

Pogodiste, presvietli gospodine! (Držeć presudu u rukuh.) Evo tu je septemviralna presuda, koja, nemojte medjutim meni pisati u grieh, dosudjuje u vlastničtvo dobro Borovac plemenitoj gospodični Agati Galenićevoj!

AGATA uznešeno.

Oh, sad vidim, da još živi pravda i stari pravedni bog! (Stanku.) Jeste li čuli grofe? (Govori sa distriktualnim sudcem.)

STANKO prama Agati.

Dosta! (Župniku.) Što Vi kažete na to gosp. župniče?

Digitized by Google

ŽUPNIK

pridignuv ruke, oborenim pogledom.

Sud je, sud!

STANKO.

Vičite dakle: victoria!

ŽUPNIK pokunji se na stranu.

Čuo me je!... Do biesa!... Njegov otac podielio mi je župu, koju sada imam.

NESTOR približi se k Stanku, tiho.

Dobri moj mladi prijatelju! Vjerujte, da se ja svemu tomu neveselim!... Al moja sestra ... ona Vam ima oštar jezik ... šta ćete?

STANKO.

Meni je sve jedno! gospodine Galeniću. Ja sam jedinac, a imanje moga otca može me gospodski hranitj bez Borovca .. Al i moj otac je tvrdoglav!

AGATA pristupi k Stanku.

Gospodine grofe, nebi li sada šta utanačili glede predaje dobra.

STANKO.

Dopustite milostiva gospodično, da prije toga govorim s gospodinom svojim otcem. (Uzme svoju kapu sa stola.) I pošto vidim, da sam sada ovdje posve suvišan, dozvolite, da Vam se ovim liepo preporučim. (Nakloni se i ode na glavna vrata.)

PRIZOR JEDANAESTI.

PRIJAŠNJI bez Stanka.

AGATA ogrli Nestora.

Brate dragi, jedini moj brate, veseli se sa mnom! Moja nesreća dotužila je bogu i ja sam bar nešto izmirila se sa svietom!

Digitized by Google

NESTOR.

Bog Ti uštio sestro!

DISTRIKTUALNI SUDAC.

Sad Vam mogu čestitati, gospodično, . . pošto smo sami. Ja se iskreno radujem Vašoj pobjedi!

ŽUPNIK.

Victoria, victoria! I ja čestitam gospodično! pošto smo sami!

AGATA razdragana.

Hvala, oh hvala prijatelji! (Stište ruke i distriktualnomu sudcu i župniku.) Nu sada izvolite u blagovalište. Znam, da ste trudni, trebat će Vam okrepe. Izvolite gospodo! (Uzme izpod ruke distriktualnoga sudca i ode na desna vrata. Nestor i župnik za njima.)

PRIZOR DVANAESTI.

STANKO, zatim FERKO.

STANKO.

vrati se u isti čas, kad prijašnji izadju.

Gle! nema nikoga! Tim bolje! Zaboravio sam svoj bič! (Obazire se naokolo.) Ha, tu je na stolu! A sad s bogom! (Stane malko.) Da mogu bar sastati se s Klarom. (Gleda na desno i lievo.) Iznikla je! (U to Ferko otvori polagano vrata i opaziv grofa stane tik vrata. Grof se na to obazre.) Ha, to si Ti Ferko!

FERKO ponešto otresito.

Dà ja! Što zapoviedate?

STANKO.

Kaži mi molim Te, gdje je gospodična Klara?

FERKO izpravi se.

Gospodična Klara? . . . Prste k sebi gospodine grofe! . . . (Postupi proti grofu.) Znate li Vi, da tu imate sa mnom posla?

*

Digitized by Google

STANKO zamahne bičem.

Nosi se glupane, ili ću sbilja imati sada s tobom posla! (Grozi mu se bičem i podje na glavna vrata.)

FERKO
otvori mu ponizno vrata i duboko se klanja.

Oprostite, ... oprostite Vaša milosti! Vaš sluga ... do groba! (Stanko izadje na vrata, a Ferko grozi se za njim uzdignutom piesnicom, govoreć.) Dobro, da si utekao!

(Zastor padne.)

Digitized by Google

ČIN DRUGI.

PRIZOR PRVI.

Dekoracija ista kao u prvom činu.

KSANDA, KLARA ulaze s desna.

KSANDA ima u ruci kitu cvieća.

Ovo je već osma kita cvieća, što ju dobivam od gospodina barona Bele.

KLARA.

Al iz našeg vrta.

KSANDA.

Dà, još i to. Najljepše moje jesensko cvieće on mi hara, samo da mi može svako jutro kod doručka izručiti kitu cvieća. Dosadne li udvornosti! Što ću s tim cvićem? (Baci ga na stol.) Volila bih, da je u vrtu! (Sjedne nehajno na fotelj s lieva.)

KLARA sjedne do Ksande.

I tamo bi poginulo, kako sve gine na svietu!... Ah!

KSANDA.

Prestani mudrovati, molim Te, nestoji Ti dobro! Reci mi radje, kako Ti se dopada baron Bela?

KLARA neodlučno.

Hm!... nije loš čovjek ... Sin je staroga prijatelja Vašega gospodina otca, ... nasliedit će po njem

Digitized by Google

velika imanja u šomogjskoj varmedji .... Ja bih ga uzela na Vašem mjestu!

KSANDA apatički.

Idi ne buncaj! O tom nitko ni ne sniva.

KLARA.

O, ne mislite gospodično! Nisam ja baš tako luda, kô što neki misle. Svi u našem dvoru govore, a i ja sáma vidim, da je baron Bela došao k nam u prosce!

KSANDA.

Pa će dobiti košaru!

KLARA.

Od koga?

KSANDA.

No, od mene. Oh! Samo nek dodje!

KLARA.

To je moguće, ali...

KSANDA.

No... ali

KLARA.

Milostiva tetka,... ona je, čini mi se za barona...

KSANDA izpravi se.

Slobodno! o slobodno!.. Ja ću poći za onoga, koji mi se bude milio.

KLARA skoči i ogrli ju.

Oh to je najljepše, draga moja gospodično! Kad bi ja mogla tako uraditi, ja bih već znala, za kog bi pošla.

KSANDA pogledav ju.

A — a? Zar neljubiš Ferka?

Digitized by Google

KLARA sramežljivo.

Ha... za silu, .. ali kad bi... (Obazre se i opazi Ferka, koji unidje na glavna vrata.) Pst! evo ga!

PRIZOR DRUGI.

FERKO ima čelo zavezano crnim rubcem, u ruci novine. PRIJAŠNJE.

KSANDA više mu u susret.

Dobro jutro Ferko!

FERKO snuždeno.

Ljubim ruke . . . Evo novine! . . . Sluga ponizan! (Hoće da ode.)

KLARA Ksandi.

Ima zavezano čelo.

KSANDA pogleda ga bolje.

Gle, gle! Sbilja! Šta Vam je Ferko?

FERKO uzdahne.

Ranjen sam!

KSANDA i KLARA.

Gdje? kako?

FERKO.

Jučer u lovu na srne.

KSANDA.

Dà, jučer su gospoda lovila u gori grofa Orehovca.

KLARA Ferku.

Vi ste išli s baronom Belom?

FERKO uzdahne.

Na nesreću!

Digitized by Google

KSANDA.

Zar Vas je tko naštrielio?

FERKO s grozom.

Bog sačuvaj!

KLARA.

Nego šta?

KSANDA.

Kazujte nam, da čujemo!.. No!

FERKO.

Ah, to bijaše užasna sgoda! Kad smo zašli u goru, jedva je svitalo. Razdiele nas lovce na stajališta. Ja moradoh čekati na najgadnijem mjestu. Kud pogledam visoki dubovi kao sablasti i gusta šikara. Malo dalje od mene ponor. Brr! (Strese se.) Još me i sada groza hvata!

KSANDA smije se.

Ha, ha!

KLARA Ferku.

Idite, baš ste kukavica!

FERKO.

Molim, da čujete samo dalje. Psi počmu tjerati; u jedanput čujem lavež pasa i neki lomot u dolu. Kosa mi se poče ježiti i prekrstim se.

KSANDA.

Vi valjda ne bijaste nikada u lovu?

FERKO.

Samo na vrabce, Vaša milosti.

KSANDA.

A onda Vas je, dakako, moralo biti strah! (Smije se.) Pa što onda?

Digitized by Google

FERKO.

U isti čas, kad htjedoh da pograbim pušku, skoči neki vrag proti meni iz šikare.

KSANDA i KLARA smiju se.

Vrag! Ha, ha, ha!

FERKO.

Imalo je rogove. Kašnje mi rekoše, da je to sigurno bio jarac, srnjak.

KSANDA.

Jeste li pucali nanj?

FERKO.

Šta?!.. pucati. Tako sam se bio prestrašio, da sam bacio pušku i počeo bježati!

KSANDA i KLARA.

Pfui! Sram Vas bilo!

FERKO.

O, ali moj strah bijaše grozovit. Tako sam mahnito bježao, da sam se potepao i lupio čelom o jedan panj i — razsjekao si meso do kosti.

OBE.

Siromah!

KLARA.

Je li Vas jako bolilo?

FERKO.

Bijah u prvi čas onesviešćen, nu onda dodjoh k sebi, uzmem pušku i odem k kmetovom, koji su za gospodu objed pravili. Nikad više neću u lov. (Uhvati se za glavu i pokazuje licem, da ga boli.)

Digitized by Google

KSANDA.

pristupi k njemu i izdigne mu rubac s čela.

Da vidim, gdje je ta rana? No gdje je?

FERKO viče.

O jao! boli! (Pokazuje prstom na sried čela.) Evo tu, tu!

KSANDA

pogleda i udari ga malko rukom po čelu.

Idi benakoviću! Ta to nije ništa. Mala ogrebina! Pomozi mu zavezat, Klaro! (Ksanda otvori novine te čita dotle amo tamo.)

KLARA

ravna na dlanu platnenu krpu, koja bijaše pod crnim rubcem, pošto je gotova.

Sad mirno.... Ovamo čelo!

FERKO tiho.

Oh, sladka moja ribice!

KLARA.

Budite mirni, Ferko! (Hoće da mu zaveže.)

FERKO tiho.

Oh, kako ste mi blizu,... sad bih Vas imao volju poljubiti.

KLARA

smota rubac i baci mu ga pred noge.

Vežite si sami! Eto Vam! (Ferko brzo pokupi rubac.)

KSANDA pusti novine.

Šta je to?

FERKO brzo i tiho Klari.

Zaklinjem Vas, ne kažite ništa. (Ksandi.) Dà . . . to jest... ja sam previsok gospodični Klari, pa ne može dokučiti pravo do moga čela... Ja se medjutim zahvaljujem na milosti... Zavezat će mi glavu u kuhinji kô i prije. Ljubim ruke, sluga najpokorniji.

Digitized by Google

KSANDA gledajuć u novine.

Ajte, ajte Ferko!

FERKO na polazku dobaci tiho Klari.

S bogom dušice!

KLARA osorno.

Nosite se! (Ferko brzo odleti na glavna vrata.)

PRIZOR TREĆI.

KSANDA i KLARA.

KLARA.

Čudan li je taj naš Ferko! Baš kao pašče. Bij ga, koliko Te volja, on Ti opet legne k nogam.

KSANDA gledajući u novine.

To je prava vjernost. Vidit ćeš, on će Te uzeti.

KLARA.

A na što?

KSANDA odloži novine.

No, kad se ja udam, onda ću ga učiniti kasatorom na mom dobru.

KLARA.

Ako nebude šta boljega, bit ću Vam i za to zahvalna.

KSANDA daje joj novine.

Evo, odnesi te novine tetki.

KLARA za se.

Pomozi bože! Sad ću joj morat čitati najmanje jedan sat. (Ode na desno. Gasno) Idem, idem odmah!

Digitized by Google

PRIZOR ČETVRTI.

KSANDA sáma.

Ah, tako sam zlovoljna! Skoro bih volila, da sam opet u samostanu. Što imam tu? Dosadnoga barona Belu, benastoga Ferka i Klaricu, koja se je pomamila za udajom. Da bar on može koji put doći amo; al ta nesrećna obiteljska svadja kvari mi sve .. Možda i njemu. Tetka mi je strogo naložila, da se moram kriti pred njim, ako bi slučajno kad došao k nam ... Nu bog zna, što on misli? ... Možda bi me više ljubio, da zna, tko sam sbilja? ... (Zamisli se.) Da mu se očitujem, da sam kći Galenićeva? ... Tko zna, nebi li baš tim sve pokvarila ... Dà, ja ću ostati napram njemu kao sirota Klara Cerovska ... Ako me iskreno ljubi ... neće se ni sirote stiditi ... (Uzme vezivo.) Ali sad na posao, ... ah, kako je mučan i najlakši posao, kad je srdcu težko. (Počme vezti. — Baron Bela otvori brzo glavna vrata i podje naglim korakom pram Ksandi.)

PRIZOR PETI.

KSANDA i BELA.

BELA.

Bon jour ma chère demoiselle, bon jour!

KSANDA okrene se ohladno.

Dobar dan gospodine barone!

BELA poljubiv Ksandi ruku.

Čini se, da niste najbolje volje, gospodično. Lice Vam je hladno, pogled neprijazan. Šta je to? Jeste li zlo spavali?

KSANDA.

Pogodiste; nekako sam zlovoljna. Molim Vas, pripoviedajte mi štogod, da se razbistrim.

Digitized by Google

BELA.

Da Vam pripoviedam . . . o drage volje! . . Jučer . . .

KSANDA upane mu u rieč.

Bijaste u lovu, i tamo si je naš Ferko razsjekao čelo.

BELA.

Ha! . . . Dakle već znate? Ubogi pisarčić, prestrašio se srnjaka, stao bježati, posrnuo i razsjekao si čelo.

KSANDA.

Baš malo prije bijaše tu i potužio se. Veli, da neće nikada u lov.

BELA.

Ni ja, bar ovdje ne! To su proklete planine u Hrvatskoj. Danas sam sav strven, . . slomljen. (Opaziv kitu cvieća na stolu.) Gle, moje cvieće! Oh, ala ste nemilosrdni gospodično! Baciste ga tu na stol, a malo kašnje valjda će odletiti kroz prozor u vrt.

KSANDA nehajno

Neznam, . . nisam još ništa odlučila. Nu dozvolite, gospodine barone, da Vas upitam, zašto mi šaljete svaki dan ovakove kitice? Ubogo cvieće, moglo bi još duže vremena cvasti, a Vi ga osudjujete na smrt.

BELA s naklonom.

U Vašoj ruci.

KSANDA odrješito.

Kako vidite, nevehne u mojoj ruci.

BELA.

Tako . . . Vi mrzite, dakle, cvieće?

KSANDA kao gore.

Ne!

Digitized by Google

BELA.

Onda mrzite nježne znakove ... moje naklonosti ...

KSANDA pogleda ga.

Vaše naklonosti? ... (Uzme vezivo, prpošno.) Ja toga nerazumijem ... U obće Vi govorite u samih frazah .... to ja nevolim!

BELA.

A ... a .. a! (Za se.) Kako da si to tumačim? Želite li možda gospodično, da otvoreno govorim s Vami?

KSANDA veze svejednako — prpošno.

Meni je svejedno.

BELA.

Tako? Danas ste sbilja zlovoljna ... ja ću dakle drugiput govoriti s Vami otvoreno, ... drugi put, kad budete izvolili biti bolje volje .... (Ustane.)

KSANDA.

Ne, ne sjednite! Kad ste već nakanili govoriti otvoreno, govorite odmah! (Silom se smješi.) Ta vidite, da sam dobre volje!

BELA sjedne.

Ja nevidim, ništa! Duše mi nevidim.

KSANDA.

Ta zar ste sliep? Nevidite li da se smijem: (Smije se.) Ha, ha, ha! Od srdca smijem: Ha, ha, ha!

BELA grozi joj se prstom.

Vi ste velika vragolanka, velika okrutnica! Medjutim slušajte me, gospodično!

KSANDA.

Dà, počmite, počmite! (Za se.) Sad sam se sbilja udobrovoljila, .. i nehotice!

Digitized by Google

BELA ponešto nesigurno.

Ovo nekoliko dana, što sam na Vašem dobru, mogaste opaziti, da pokazujem za Vas najživlji interes.

KSANDA ravnodušno.

Nešto slična kazala mi je i tetka.

BELA zatečeno.

A Vi sàma niste ništa opazila?

KSANDA.

Ja? Ništa.

BELA.

Ništa? (Za se.) A ja sam se toliko trsio! (Glasno.) Vi ste ipak mogli opaziti, gospodično, da Vam izkazujem svakom zgodom veliko štovanje, pravu srdačnost — pače još više od srdačnosti.

KSANDA.

A što namjeravaste postići tim?

BELA smeteno.

Ja?... Dà, dà! Svakako ja... Htjedoh postići... Zar mi nebiste mogli pomoći gospodično?

KSANDA.

U čem?

BELA.

Da Vam kažem ono, što mislim.

KSANDA smijuć se.

Čudan zahtjev! Kad bi Vi bili Jupiter, a ja Minerva, koja mu je izskočila iz glave, onda bih možebiti poznavala Vaše misli. Ovako... nemogu Vam pomoći.

BELA za se.

Ošinula me! (Glasno.) To je dosjetka gospodično, ali

Digitized by Google

nije pogodila svoga cilja. Ha! ha! Vidite, ja se neljutim. Ni malo! Nu govorit ću sada otvorenije.

KSANDA.

Odkad već čekam na to!

BELA.

Moram Vam reći bez okolišanja, gospodično, da se ovih nekoliko dana boraveć uz Vas, nalazim u gotovu paroksizmu; mogu reći, da sama sebe nepoznam ....

KSANDA.

Oprostite, o tom ja nemogu suditi, jer Vas premalo poznam.

BELA
skoči i došav na sredinu, kaže za se.

Do biesa, ta će me iz kože iztjerati. (Ksanda ga motri. Bela se vrati i stane pred Ksandu.)

KSANDA predusretne mu.

Vi ipak još uviek okolišate.

BELA.

Neću više; ja ljubim gospodično!

KSANDA
ironično, čineć se nevještom.

A — a? Onda Vam čestitam!

BELA presenećen.

Vi mi čestitate? ... Kako to? ... Oh govorite! (Moleć sklopi ruke.)

KSANDA kao gore.

Nije ništa takova! Čula sam sa više strana, da je ljubav najveća sreća na zemlji.

Digitized by Google

BELA na stranu.

Sad se je opet brod nasukao. (Glasno.) Dao bog i Vam tu sreću!

KSANDA hladno.

O hvala Vam na želji, ja netrebam te sreće.

BELA.

Al ona će se nanuditi sama; doći će u družtvu s mladim momkom.

KSANDA.

S Vami, mislim, nije došla.

BELA za se.

Ujeda me! (Glasno.) Tko zna, neće li se na me namjeriti, da ju uživate sa mnom.

KSANDA odrješito.

Nisam tako lakoma na tudje dobro!

BELA usiljeno se smijuć.

Gospodično, gospodično! Taj Vaš odpor čini Vas zanimivom, vrlo zanimivom. Vi ste cviet na strmoj pećini, nu ja ću ipak gledati, da ga uberem.

KSANDA.

Pazite, da se nestrmoglavite, nedokučiv cilja.

BELA patetički.

Bolje ostati krvave glave, nego krvava srdca! (Ustane smiešeći se.) Rat je naviešćen, gospodično! Budite na oprezu! Ja ću se boriti, junački boriti. Čuvajte se!

KSANDA

koja ga je smješljivo cielo vrieme motrila.

Nebojim Vas se; naći ću si saveznika! S bogom gospodine barone! (Bela klanjajuć se otide na glavna vrata.)

Digitized by Google

PRIZOR ŠESTI.

KSANDA sáma.

Hvala bogu!... Ala je dosadan! Nije moguće, da će pokušati i drugi put... Ako bude i sbilja držao se svoje prietnje... ja ću pobjeći odovud. Taj mladić, čini se, da je pun sáma sebe... skoro bih rekla, da je sám u se zaljubljen. Pa on govori meni o ljubavi! (Strese se.) Tko sbilja ljubi, taj inače govori i inače se vlada.

PRIZOR SEDMI.

KLARA i KSANDA.

KLARA
brzo doleti na desna vrata.

Veselite se gospodično, veselite! Pomislite si, što mi sad reče gospodin baron Bela.

KSANDA.

Što — da čujem?

KLARA tiho, obziruć se.

Da je gospodin grof Stanko smrtno zaljubljen u me. To mu je priznao grof jučer u lovu.

KSANDA.

U Klaricu, je li?

KLARA.

Dà, u hranjenicu Klaricu!

KSANDA.

No vidiš, kako si kratke pameti. Zar si već zaboravila, da si Ti Ksanda?

KLARA.

Još uviek?

Digitized by Google

KSANDA.

Sve dotle, dok Ti ja nekažem: Klara si bila i ostani sad uviek Klara!

KLARA snuždeno.

Onda se ta izjava grofa Stanka tiče Vas!

KSANDA.

Možebiti! (Pruži joj kitu ovieća.) Nà, to cvieće Klarice! Metni ga u cvietnjak u blagovalištu!

KLARA.

Idem, idem! (Na stranu, pošto je uzela cvieće.) Ako će tako ići, bit će i Ferko dobar! Gledat ću, da se s njim izmirim. (Ode opet na desna vrata.)

PRIZOR OSMI.

KSANDA sáma, sjedne i uzme vezivo, poslije STANKO.

KSANDA.

To je samo još trebalo! Povjerio je svoju tajnu baronu Beli, a ovaj je kadar, da osim Klare isto i drugim kaže... No, kad se prvi put s njim sastanem, nemilo ću ga izkarati. (Počme vezti. U isti čas pojavi se grof Stanko na glavnih vratih u sredini, u ukusnom lovačkom odielu.)

STANKO

udje oprezno i opaziv Ksandu poluglasno zovne.

Klaro!

KSANDA veze i niti se neobzire.

Ovaj čas je otišla gospodine barone!

STANKO podje žurno k njoj.

Klaro, mila Klaro, tà ja sam to!

*

Digitized by Google

KSANDA

presenećena ustane naglo.

Ah! ... Vi ste, grofe Stanko ... Kako sam se smêla ... Mislila sam, da baron Bela zove gospodičnu Ksandu.

STANKO.

Jamačno bijaste zamišljeni ... duboko zamišljeni ... Zar ne?

KSANDA.

Dà, mislila sam.

STANKO

nježno ju uhvati za ruku.

Na koga ... kažite, na koga?

KSANDA.

Upravo na Vas!

STANKO uzhićen.

Je li moguće?!

KSANDA.

I ljutila se ... na Vas!

STANKO.

Nije moguće ... Na me ... A zašto?

KSANDA

predbacujućim tonom.

Odali ste svoju tajnu baronu Beli ... Vi valjda znate, što ste mu govorili ...

STANKO ozbiljno i srdačno.

O da, znam, angjele moj ... a kako da i neznam, kad svaki čas sve to više osjećam, da mi bez Vas nije života ... Čemu da tajim to moje čuvstvo!

Digitized by Google

KSANDA za se.

Bože moj, što da mu kažem na to? (Glasno.) Ove Vaše izjave pred drugimi mogu nahuditi mojemu glasu. Pomislite, Vaš stališ i . . . moj!

STANKO dirnut.

Gospodično, čim sam to zaslužio? Jesam li Vam dao najmanjega povoda, da tako ružno sudite o meni?

KSANDA

skoro zaboraviv, koju da prikazuje.

Ne, ne, Vi mi nedadoste nikakova povoda k tomu. (Pruži mu ruku, koju Stanko vruće prihvati.) Oprostite! Nu ja si neznam o toj čitavoj stvari stvoriti nikakova suda. (Obori glavu.)

STANKO.

Pitajte srdce! ono će Vam dati najbolji odgovor!

KSANDA.

Srdce da pitam . . . Loš je to naputak, grofe Stanko!

STANKO za se.

Čista dušo! (Glasno.) Gospodično! I ja sam pitao srdce i ono mi dade odgovor, koji sam ja i moj um odobrio. Srdce mi želi Vas i nikoju drugu . . . a um to povladjuje.

KSANDA.

Gospodine grofe . . . Vi zaboravljate, da imate otca.

STANKO.

Otca? . . .

KSANDA.

Dà, Vaš gospodin otac je korjenit velikaš, pun predsuda.

Digitized by Google

STANKO.

Istina je; nu, kako ga ja poznam, on će odobriti izbor svoga jedinca, bilo prije ili kasnije . . . To je, medjutim, moja stvar . . .

KSANDA izkušava ga.

Vi, dakle, mislite i mimo svoga otca . . .

STANKO odlučno.

Ne samo to . . . nego i proti njegovoj volji, nebude li inače . . . Prvi korak sam jur učinio . . . zahvalio sam se na svojoj vojničkoj časti.

KSANDA očito zatečena.

Radi mene?

STANKO.

Radi Vas, gospodično!

KSANDA.

Bože, što učiniste?!

STANKO.

Prvi korak . . . k našoj sreći . . .

KSANDA za se.

Neima sumnje, on me osbiljno ljubi. (Glasno.) Gospodine grofe! razmislite dobro, što radite, ja nebih želila, da se jedanput pokajete.

STANKO.

Nikad se neću kajati, samo ako me Vi ljubite. (Uhvati ju za ruku.) Je li tako? . . . Vi mi ništa neodgovarate . . . Odvraćate se od mene . . . (Izpusti joj ruku.) Je li se ljutite na me?

KSANDA

zanieka glavom.

Digitized by Google

STANKO moleđim glasom.

Pogledajte mi u oči!

KSANDA okrene se malko.

Toga ja neumijem. (Pokrije si lievom rukom oči.)

STANKO.

Pružite mi Vašu milu ručicu.

KSANDA

pruži desnu ruku prema občinstvu.

STANKO

prihvati ju za desnu.

Oh ne tamo, ne . . . Ovamo! dà ovamo, u ovu desnu, koju Vam nudi vierno srdce moje, da Vam bude štit i uzdanica svega života. Klaro, Vi mi stvarate raj na zemlji!

KSANDA iztrgne mu ruku.

Bježimo za boga, čujem glas župnikov pred vrati.

STANKO.

Jedan čas samo!

KSANDA

hrleć k desnim vratam.

S bogom, s bogom! . . . Do vidjenja! (Čim zatvori vrata za sobom, udju na glavna vrata župnik i Galenić..)

PRIZOR DEVETI.

GROF STANKO, ŽUPNIK i GALENIĆ.

GALENIĆ zatečeno.

Grofe Stanko! dobro mi došli! Ja Vas srdačno povdravljam! Dobro došli! (Rukuju se.)

ŽUPNIK.

Vaš najpokorniji sluga, illustrissime domine! (Klanja se.)

Digitized by Google

STANKO.

Drago mi je, gospodine župniče, da Vas vidim. (Pruži mu ruku.)

GALENIĆ Stanku.

Bilo bi mi žao, ako ste dugo čekali.

ŽUPNIK.

Vrlo bi nas bolilo!

STANKO.

Ovaj čas prispio sam. Neimate povoda, žaliti, gospodo!

GALENIĆ.

Bijah dolje u svojoj pisarni sa gospodinom župnikom i tu mi javiše, da ste došli. (Stisne mu i opet ruku.) Drago mi je, grofe Stanko. Izvolite sjesti. (Ponudi mu, da sjedne na naslonjač.)

STANKO.

Hvala, gospodine susjede! Vozeć se ovamo, dosta sam sjedio. Ja dolazim u poslu, po nalogu svoga gospodina otca, radi predaje dobra Borovca.

ŽUPNIK.

Koja točnost i sdušnost!

GALENIĆ

Radi predaje?... Tako!... No, to se mene toliko netiče, grofe Stanko, koliko moje sestre.

STANKO Galeniću.

Moj gospodin otac želio bi, da se preduzme predaja dobra Borovca za tri dana. On će s naše strane sám prisustvovati toj predaji, jer ja niti dobro poznam to imanje, niti se u obće mnogo razumijem u gospodarstvo. Mogu li govoriti s gospodičnom sestrom?

Digitized by Google

GALENIĆ.

O svakako, svakako! Izvolite samo! Amice župniče! Podji i Ti s nami. (Odu sva trojica na desna vrata.)

PRIZOR DESETI.

KLARICA, za njom FERKO, smiešno uzrujan, ulaze u isti čas na lieva vrata.

KLARA

hoće da ga vrati natrag na lieva vrata.

Natrag, natrag! Molim Vas, dragi Ferko, vratite se!

FERKO.

Neću se ni maknuti, dok mi nekažete onu tajnu.

KLARA.

Zar neznate, da je ovdje grof Stanko! Bježite!

FERKO.

Ni s mjesta, dok mi nepriobćite radostnu za me viest.

KLARA smijuć se.

No, kad ste tako tvrdoglav, onda ću Vam reći: Malo prije obeća mi gospodična Ksanda, da će Vas odmah učiniti kasatorom, kad se udade.

FERKO

sklopi ruke od veselja.

Mene!

KLARA.

Vás, dà! Ali pod uvjet, da morate mene uzeti za ženu, ako me nitko drugi neuzme!

FERKO patetički.

To ćemo tek viditi! (Uznešeno.) Kasator, ja kasator! Oh! to je istom službica za me! (Imponirajućim naglasom.) S bogom gospodično, s bogom! (Podje gizdavo pram lievim vratam.)

Digitized by Google

KLARA više za njim.

Zar tako? O čekajte, gospodine pisaru! Bit ćete već mekši. (Jarostno.) Ferko!

FERKO.

vrati se i drži se tako, kano da ni nevidi Klare.

Govorite!

KLARA.

Dà, govoriti ću i kazat ću Vam, da ste Vi prava ništarija!

FERKO

Vi to meni kažete u lice?

KLARA.

Kad bi ga imali. — Sram Vas bilo! Vidit ćemo, tko će komu opet doći! Vidit ćemo! (Ode ljutita na glavna vrata.)

PRIZOR JEDANAESTI.

FERKO sám.

Osvetit će mi se! Nije šala, zavaditi se s njom! Ocrnit će me kod gospodične, a onda s bogom moja liepa službica! Idem ju odmah molit za oproštenje;... odmah... ovaj čas... (Pohiti do glavnih vrata i tu se sastane s baronom Belom, koji unidje.)

PRIZOR DVANAESTI.

BARON BELA i FERKO.

BELA.

Kamo?

FERKO klanjajuć se.

U moju pisarnu.

BELA.

Gdje je grof Stanko?

Digitized by Google

FERKO.

Čini mi se, da govori s milostivim gospodinom.

BELA.

Idi i reci mu, da ga ovdje čekam, Odmah! (Potiskuje ga pram desnim vratam.)

FERKO.

Idem, tà idem! (Ode na desna vrata.)

PRIZOR TRINAESTI.

BARON BELA sám.

Do biesa! Sve mi se čini, da ću se vratiti prieko Drave, kako sam i došao. Mislio sam, da ću tu u Hrvatskoj naći djevojku, koja bi mi bila pars adnexa za svega moga života, — a eto vidim, da će me prevariti nada. Kad se vratim kući u Šomogj, svjetovati ću svojim zemljakom, neka neidu Hrvatom u prosce, jer će ih nadieliti — košaricami! (Gleda pram desnim vratam.) Čini mi se, da dolazi grof Stanko. On je zadnja moja nada!

PRIZOR ČETRNAESTI.

GROF STANKO i BARON BELA.

STANKO.

Da si mi zdravo, prijatelju! Kako si spavao poslije lova?

BELA.

Dobro mi došao! (Rukuju se.) Pitaš, kako sam spavao? ... Kao zaklan. Sav sam se slomio, veruć se po toj gori.

STANKO.

Vjerujem Ti; nisi vičan na takove planine, kao što su naše. Nu, Ti si me zvao, imaš li mi što povjeriti?

Digitized by Google

BELA.

Važnih stvari. Nu, da možemo posve mirno govoriti, ja Te pozivam, da odemo k meni, tamo u providnikov stan.

STANKO.

Drage volje! Ja sam na pol svršio svoj posao i — sada Ti stojim na uslugu.

BELA.

Trebam Tvoju pomoć.

STANKO.

Moju? Gdje?

BELA.

Kod Ksande!

STANKO.

Ksande?

BELA.

Titra se sa mnom, pače još i više . . . odbija me.

STANKO u čudu.

Nije moguće!

BELA.

Pa ipak je tako. Ti moraš biti mojim zagovornikom.

STANKO.

Drage volje; ali dopusti, ja se nemogu tomu dosta prečuditi.

BELA.

Ha, ha! I ja se čudim! Nu hajdmo, hajdmo! . . . (Oba podju k vratam glavnoga ulaza.) U mom stanu čuti ćeš sve. A . . . a! to Ti je veoma zanimiva pripoviest. (Izadju oba na srednja ulazna vrata. Župnik u isti čas pomoli glavu na desna vrata i, okrenuv se natrag, kaže:) Otišli su! Hajdmo. Samo polahko!

Digitized by Google

PRIZOR PETNAESTI.

ŽUPNIK i za njim GALENIĆ ulaze oprezno i govore tajinstveno i potiho za svega prizora.

ŽUPNIK.

Što mi imaš, dakle, reći, dragi Nestore!

GALENIĆ.

Ps—t! Samo tiho! Mogla bi nas čuti sestra . . . Čekaj, da vidim, je li nas sluša. (Ode k desnim vratam, na koja su unišli, otvori ih i gleda u drugu sobu.) Nema nikoga, slobodni smo!

ŽUPNIK.

Dakle!

GALENIĆ.

Ti si došao na poziv moje sestre. Zar ne?

ŽUPNIK.

Dà, Nestore.

GALENIĆ.

A znaš li zašto?

ŽUPNIK

Ne . . . a Ti?

GALENIĆ.

Ni ja . . . al slutim.

ŽUPNIK.

No! (Prikuči se ka Galeniću.)

GALENIĆ
uhvati ga za ruku.

Sve mi se čini, da je radi moje Ksande. Hoće na svu silu, da ju uda.

ŽUPNIK u čudu.

A šta mene tu treba? . . . Valjda se neće odmah vjenčati.

Digitized by Google

GALENIĆ.

Ala si čudan . . . hoće sestra, da joj pomogneš nagovoriti mi diete, da podje . . .

ŽUPNIK brzo.

Za koga?

GALENIĆ.

No za . . . toga Magjara . . . za barona Belu; nu Ti nebudi za to . . .

ŽUPNIK.

Zašto? . . . Zar ga neljubi?

GALENIĆ.

Koliko ja mogu znati, ne . . . Znaš, jedino mi je diete! (Stisne ruku župniku.)

ŽUPNIK.

Nebrini se . . . ja ću se previjati i izvijati, što ću bolje znati.

GALENIĆ ogrli ga.

O sladki moj župniče!

ŽUPNIK isto tako.

Dragi Nestore!

GALENIĆ.

Kaži radje, jadni Nastore! Ja u mojoj kući nisam gospodar. Moja je sestra tu vladar, a ja — šuti pa trpi? . . . Tiho . . . evo je! (Svrativ razgovor na drugi predmet.) Dá, . . . Ti si amice, zdrav kao riba u vodi.

ŽUPNIK.

Jest jest, ali star! Senectus ipsa est morbus! To je neprilika! (Agata pojavi se na desnih vratih i čuje zadnje tri rieči.)

Digitized by Google

PRIZOR ŠESTNAESTI.

AGATA i PRIJAŠNJI.

AGATA.

Kakva neprilika?

ŽUPNIK

tare si ruke i klanja se

Da sam star, milostiva gospodično!

AGATA.

Ah, šta starost, . . . srdce . . . to odlučuje.

ŽUPNIK.

Ah da, imate pravo, Vaša milosti! Srdce je najveći despot, ali ga je često težko slušati.

GALENIĆ.

Tako je! Ti mi iz duše govoriš.

AGATA.

Šta ćemo; to je nemila sudbina svih nas. Tješimo se! Nu kamo ste na jedanpnt izniknuli, jedva sam Vas našla.

GALENIĆ.

Mi smo Te ovdje čekali, zar ne, župniče?

ŽUPNIK.

Da da!

AGATA.

Molim, sjednite, gospodo! (Sjedne na naslonjač. Župniku.) Molim, ovamo do mene, gospodine župniče! Na desno.

ŽUPNIK sjedajuć do nje.

O molim, . . . bit ću tako slobodan. (Nakloni se.)

AGATA.

Nestore sjedi! (Pokazuje mu stolac sebi naproti. Galenić sjedne.)

Digitized by Google

AGATA.

Gospodine župniče! Važna je stvar, radi koje sam Vas pozvala. Ja ću Vam stvar kazati u kratko. Moja je želja, da se naša Ksanda uda za barona Belu.

ŽUPNIK na stranu.

Dakle sbilja!

AGATA nastavlja.

Otac njegov stari je prijatelj Ksandina otca; obitelj je bogata, a gospodin Bela je pristao i dobar čovjek. On bi bio muž, stvoren za nju.

ŽUPNIK.

To je sve istina, milostiva gospodično, nu tu se dvoje pita. Prvo, da li gospodin baron Bela ljubi gospodičnu Ksandu?

AGATA.

Kakvo pitanje?... Luduje za njom, pa ju je već i zaprosio u nas. Zar ne Nestore?

GALENIĆ.

Dà, dà, zaprosio, samo ja neznam...

AGATA prekine mu rieč.

Šuti! ja još nisam gotova. (Galenić uzdahne i ustane sa stolca.) Mi smo govorili i s djevojkom; nu što ćete, još je mlada i neizkusna, nezna ni sama, što bi. Tà istom je izašla iz škole. Zato sam pozvala Vas, gospodine župniče, da joj i Vi govorite, neka se jedanput odluči. Vi ste ju krstili, Vi ste ju prvi učili kršćanski nauk, bijaste prvi njezin učitelj, ona će Vas poslušati; nema dvojbe.

ŽUPNIK.

Jest, jest, gospodično! Nu sada dolazim na drugo pitanje. Treba, naime znati, da li i gospodična Ksanda

Digitized by Google

ljubi gospodina barona Belu. To je takodjer važna stvar, jer gdje neima ljubavi, neima ni božjega blagoslova!

GALENIĆ.

Tako je, dragi župniče! Koliko sam ja mogao vidjeti i čuti . . .

AGATA izazovno.

No?

GALENIĆ.

Moje milo diete neosjeća za barona Belu ljubavi, koja se traži za brak.

ŽUPNIK.

Onda neka ni nepodje zanj. Bez ljubavi nema srećna braka.

AGATA Galeniću napeto.

A odkuda Ti to znaš?

GALENIĆ.

Pitao sam Ksandu, ali samo iz daleka; nu ona se poče smijati iza glasa, kad sam nešto natuknuo o njezinoj udaji za barona Belu. A ja sam ipak hvalio joj mladića, da je pristao i dobar mladić, kao što sbilja i jest; rekao sam joj i to, da smo ja i otac Belin stari prijatelji, pa da bi mi drago bilo, da se naša djeca uzmu, nu ona . . .

AGATA upane u rieč.

Nu, što reče ona?

GALENIĆ.

Diete mi se savi oko vrata i reče toli srdačno i milo, da me je na dnu srdca uzdrmalo: Ne, dragi otče, ja ću ostati uza Te! (Tronutim glasom.) Siromašno diete! Više je bila u svom vieku kod tudjih ljudih, nego li kod kuće!

Digitized by Google

AGATA nešto dirnuta.

Dragi Nestore! A šta će Ti diete drugo i reći. Došla je iz samostana, naravno je dakle, da se djevojče srami reći, što osjeća.

ŽUPNIK.

Treba dakle viditi, što osjeća.

AGATA.

Zovimo ju!

ŽUPNIK.

Dà, zovimo ju!

GALENIĆ,

koji je bio primaknuo se bliže desnih vrata, dovikne župniku i sestri.

Pst, evo je! Čini mi se, da je ona!

AGATA župniku ozbiljno, nu tiho.

Držite sa mnom, gospodine župniče, meni se sve čini, da Vas je Nestor malo prije predobio za se.

ŽUPNIK tiho.

O molim, Vaša milost!

AGATA isto tako.

Dobro, dobro, vidit ćemo sada!

PRIZOR OSAMNAESTI.

PRIJAŠNJI. KSANDA unidje na desna vrata.

GALENIĆ

podje joj u susret, ljubezno.

Milo diete! (Poljubi ju u čelo.) Ti još nisi imala sgode, da pozdraviš gospodina župnika.

KSANDA.

Radi toga sam baš i došla, dragi otče! (Pruži prijazno župniku ruku.) Dobar dan, gospodine župniče, vrlo mi je drago, da Vas vidim.

Digitized by Google

ŽUPNIK.

I meni, draga gospodično! A kako ste mi, je li se dobro zabavljate, jeste li vesela?

KSANDA.

O da!... i ladanje ima svojih ugodnosti.

AGATA.

Ksandice, dušo, sjedi tu do mene! (Ponudi joj stolac na lievo. Ksanda sjedne. Galenić stoji uz svoj stolac.) Tako; a gdje si dosele bila? da Te nismo vidili?

KSANDA.

Bila sam u vrtu, zalila sam vodom moje jesenske ruže.

AGATA.

Tamo su sada grof Stanko i baron Bela. Malo prije vidjeh ih ondje s prozora.

KSANDA.

Čim sam jih opazila, gdje dolaze, pobjegoh iz vrta.

ŽUPNIK.

Poplašili su Vas.

KSANDA ljubezno.

Dà, ja sam se uplašila od njih.

AGATA.

Neće biti baš tako strašno, kô što pripoviedaš. No, gospodina grofa Stanka . . . njega nepoznaš . . .

KSANDA na stranu.

Samo da znaš, draga tetko!

AGATA nastavi.

Ali s gospodinom Belom, s njim si svaki dan. Njega se valjda nebojiš?

*

Digitized by Google

KSANDA.

Ipak mu volim ići s puta.

GALENIĆ.

Dakle je istina, da mu se uklanjaš.

AGATA strogo.

Nestore! (Ksandi.) Al to je neuljudno, diete moje. Baron Bela već mi se je potužio s toga. To nije liepo, ako mu se bez povoda uklanjaš. Zar ne, gospodine župniče? (Oštro ga pogleda.)

ŽUPNIK više usiljeno.

Dà, dà, to nije liepo.

KSANDA.

Onda neka me pusti na miru, pa mu se neću uklanjati.

ŽUPNIK.

Šta? On Vam neda mira?

AGATA.

Molim Vas, dragi župniče, ona sáma nezna, što govori, to Vam je bezazleno diete.

KSANDA prpošno.

Gospodin Bela udvara mi se svakom sgodom, ... a ja toga netrpim.

AGATA.

Dakle to je sve! ... Bože moj, zar je to kakav grieh? (Posve ljubezno Ksandi.) Tà ja sam Ti već napolak rekla, da Te je (Poluglasno.) zaprosio u nas.

KSANDA.

Zaprosio, ha, ha, ha!

Digitized by Google

AGATA osbiljno.

Ti se tomu smiješ? (Župniku.) Govorite i Vi jedanput!

ŽUPNIK.

Odmah, odmah! (Ksandi.) Sigurno se veselite tomu?

AGATA bodri župnika.

Tako, tako! samo dalje!

KSANDA.

O ni najmanje! Ja se moram tomu smijati, kako ste vidili.

AGATA.

Vidi se, da si još posve djetinjasta. Gospodin Bela je velikaš, bogat, mlad i liep; sada ima malo takovih ljudi, kao što je on. (Župniku.) Govorite!

ŽUPNIK.

To je živa istina. Gospodin baron Bela je fin mladić.

KSANDA ravnodušno.

To sve može biti istina, što Vi govorite, ali ja ga nevolim.

GALENIĆ

zaboraviv se i ustavši.

Nisam li ja kazao.

AGATA sievajućim pogledom.

Nestore!.. Bilo bi bolje, da nas ostaviš.

KSANDA

uhvati otca za ruku.

Ne, ne, mili otče! ostani Ti samo uza me. (Za se.) Sve mi se čini, da sam ovdje pred izpitnom komisijom! Pazi se, Ksando!

Digitized by Google

ŽUPNIK nakašljav se.

Draga Ksandice! Kažite mi po duši, jeste li osbiljno, čujte dobro, jeste li osbiljno razmišljali o tom, da li bi mogli biti srećni s gospodinom baronom Belom?

KSANDA.

Jesam.

AGATA.

Smieha vriedno! Ti još ni neznaš osbiljno misliti.

KSANDA.

Pa ipak je tako.

ŽUPNIK.

A što Vam je kazalo Vaše srdce i Vaš um?

KSANDA zanieka glavom.

ŽUPNIK.

Da nebi bili srećni!

KSANDA.

Ne!

GALENIĆ.

Eto sad čujemo po drugi put!

KSANDA za se.

Neima sumnje, to je izpit!

AGATA blago.

Drago diete! Ti u tom nemaš nikakova izkustva. Moguće je, da sada još neljubiš barona Belu, ali ljubav može i kasnije doći.

KSANDA.

Neće nikad!

AGATA.

Slušaj me dalje! Mi stariji ljudi to bolje znamo od Tebe. Ja sam sigurna, da bi Ti bila najsrećnija žena

Digitized by Google

s mladim Belom. Pa onda moraš znati, da taj savez Tvoj otac i ja iskreno želimo. Zar ne, dragi Nestore!

GALENIĆ.

O da, dopuštam, da bi mi drago bilo, već radi moga staroga prijatelja, otca Belinoga, . . . nu ako djevojka njega neljubi, ja je nemogu siliti, i . . . neću.

ŽUPNIK.

Saču vaj bog! To bi bio u nebo vapijući grieh!

AGATA župniku.

Tako li okrećete kabanicu. (Župnik se izpričava.) Tko govori o sili? Ni ja toga neželim, nu svako diete treba da sluša savjet svojih roditelja.

KSANDA.

Tà vidite, da mi otac ni nesavjetuje, da uzmem onoga, koji mi se nemili.

AGATA uvriedjena.

Tako? Spomenula si samo otca, . . . ja Ti dakle nisam ništa . . . (Strastveno.) Tvoja majka umre u porodu. Od onog časa bijah Ti ja majkom, koja sam Te podigla na noge, koja sam se patila s Tobom dane i noći, dok si evo narasla djevojkom za udaju . . . A sada, kakva mi je plaća od Tebe? Stidi se, nezahvalnice!

ŽUPNIK
Gospodično!
GALENIĆ
Sestro!
} zajedno.

AGATA otresito.

Negovorite mi ništa! . . . Ja ću joj pokazati, da i moja volja odlučuje.

Digitized by Google

KSANDA

ustane sa svoga stolca, uzrujana, ali govori mirno i nekim dostojanstvom.

Slušajte me, tetko draga. Vi ste me zlo razumjeli. Ja Vam se nisam nikada pokazala nezahvalnom, niti sam kadra biti nezahvalnom. Od malih nogu ljubim Vas i štujem kao svoju majku, jer Vi ste mi bila, što i prava majka. Nu ja Vas samo jedno molim: Netražite na račun te zahvalnosti od mene, što bi kadro bilo ne samo mene ubiti, nego i ono čuvstvo, koje sam dosele gojila prama Vam, svojoj drugoj majci. Ja barona Bele neljubim; to očito kažem pred otcem i našim prijateljem ovdje. Netražite od mene, što je nemoguće. (Drhćućim glasom.) Bog nam je dosudio samo jedno srdce i jedan život na zemlji; ubijete li mi srdce, nemarim dulje ni živjeti . . Sad ste čuli sve . . . ja Vam neimam ništa više kazati! (Ode uzrujana na desna vrata.)

PRIZOR DEVETNAESTI.

PRIJAŠNJI bez Ksande. Svi troje su ponešto sbunjeni.

GALENIĆ iza male stanke.

Ubogo djevojče, raztužili smo ga.

ŽUPNIK.

Žao mi je . . . vrlo žao!

AGATA skoči sa naslonjača.

Nezahvalnica je . . . ništa drugo, van nezahvalnica!

GALENIĆ.

Agato!

ŽUPNIK.

Ali kad ga neljubi.

AGATA oštro župniku.

Vi ste mi sve pokvarili . . . svojim u nebo vapijućim griehom . . . Hvala Vam na pomoći. Nebojte

Digitized by Google

se, da ću Vas drugi put zvati. S bogom! (Okrene se k desnim vratam i ide.)

GALENIĆ za njom.

Umiri se, Agato!

ŽUPNIK.

Ali Vaša milost, ja sam tu posve nevin. (Izadju oba za Agatom, da ju umire. Župnik zaboravi svoj šešir na stolu.)

PRIZOR DVADESETI.

KSANDA, kašnje STANKO na glavna vrata.

KSANDA uzrujana.

Nemogu ni da se u vrt ukrádem, netko dolazi uz stube . . . Oh strašno li me ujede za srdce. Ja nezahvalnica, — a zašto, jer neću da podjem za mladića, koga nevolim. Ne, ne! Ja ću otići iz ove kuće, za vazda. (Podje uzrujana pram glavnim vratam, u to se na istih pojavi Stanko. Ksanda iznenadjena krikne.) Ha, Vi ste to!

STANKO motri ju jedan čas.

Molim Vas, recite mi, što je to? Vi ste zaplakana, a gospodja tetka otišla je bjesna preko hodnika u svoju sobu; za njom su trčali župnik i gospodin Galenić. Šta je to?

KSANDA.

Jesu li Vas opazili?

STANKO.

Ne, istom sam se uzpeo bio uz stube.

KSANDA plačljivo.

Baš htjedoh saći u vrt, da se izplačem u samoći.

STANKO.

Za boga, recite mi, što Vam je? Vi me vrlo uznemirujete.

Digitized by Google

KSANDA.

Hoće na svu silu, da uzmem čovjeka, koga neljubim . . .

STANKO jarostno.

Onoga glupana!

KSANDA.

Nu ja volim umrieti!

STANKO.

Nipošto, Vi nesmijete umrieti, Vi morate živjeti, da mene usrećite! Klaro, ja idem ovaj čas gospodinu Galeniću, pa ću Vas zaprositi.

KSANDA.

Za boga nemojte! On i stara tetka odputit će Vas na Vašega gospodina otca, a meni što bog dá. Onda znam, da je sve propalo. Još će me odtjerati od kuće. O nemojte, da doživim tu sramotu!

STANKO.

Pravo velite; nu ja ću Vas svakako za koji dan izbaviti iz toga robstva. Ja ću se pobrinuti za to; sutra, najkašnje prekosutra dobit ćete od mene glas. (Uhvati ju za ruku.) A sada s bogom! (Klara pojavi se na vratih.) Mislite na me, kao što ću ja vazda na Vas misliti. (Poljubi joj ruku.)

KSANDA.

S bogom grofe Stanko!

PRIZOR DVADESET I PRVI.

PRIJAŠNJI i KLARA.

KLARA

unišav malko u sobu.

Oprostite, ako smetam. (Ksanda izvuče ruku svoju iz Stankove.) Gospodin Galenić . . .

Digitized by Google

KSANDA dosjetiv se brzo.

Zove valjda mene. Idem, idem, odmah! S bogom gospodine grofe! (Stanko se klanja. Ksanda, iduć mimo Klare, kaže joj u uho.) Nezaboravi, da si još uviek Ksanda! Neodaj se! (Ode na desna vrata.)

KLARA za se.

Još uviek (Stanku.) Klanjam se, gospodine grofe!

STANKO.

Osobita mi je čast, gospodično! Baš mi je drago, da mogu govoriti s Vami. Imam Vam nešto važna kazati.

KLARA.

Moram Vam priznati, da sam vrlo ljubopitna.

STANKO.

Malo prije tužio mi se baron Bela, da ste veoma nemilostivi s njim.

KLARA čudi se.

Ja, u čem?

STANKO.

Sjećate se valjda, da Vam je malo prije govorio o svojoj ljubavi, pače i više nego ljubavi.

KLARA iznenadjena.

Ja se toga nesjećam.

STANKO.

Nije moguće, . . . kaže, da je s Vami govorio prije pol ure!

KLARA.

Sa mnom nije ništa govorio. (Dosjetiv se svojoj ulozi.) Ili dà, govorio je . . . vidite, sad se sjećam!

Digitized by Google

STANKO na stranu.

Čudim se, da se je Bela mogao zagledati u tu djevojku. Ova nije pravo pri sebi. (Glasno.) Pa Vi ga odbijate, nećete ga.

KLARA sramežljivo.

Ja tu nemam odlučne rieči . . . neka pita otca. (Na stranu.) Bog zna, je li mu je Ksanda to isto rekla.

STANKO.

Al on hoće, da bude najprije na čisto s Vami. Sbilja, ja se čudim, da Vi odbijate barona Belu. Mislim, da Vam je suvišno reći, da je Bela velikaš stare loze, bogat i liep mladić.

KLARA.

To je sve istina. Ali . . . (Zateže.)

STANKO.

Ali . . . ?

KLARA poluglasno.

Vi mi se ipak bolje dopadate.

STANKO na stranu.

Na zdravje!

KLARA na stranu.

Šta sam izustila! Nesrećni moj jezik.

STANKO smješljivo.

Odviše mi laskate, gospodično! nu pravo govoreć, neznam, kako dolazim ja do te milosti.

KLARA sbunjena.

Oprostite, došlo mi je tako na čas. (Na stranu.) U malo, da se nisam odala.

Digitized by Google

STANKO

motriv ju jedan čas.

To sam si odmah mislio. (Za se.) Treba, da budem skoro gotov s njom. (Glasno.) Dakle, gospodično Ksando, što da priobćim u ime Vaše gospodinu Beli?

KLARA.

Već sam rekla, neka pita otca. (Za se.) Valjda bi i Ksanda ovako rekla.

STANKO.

I tetku?

KLARA.

I nju. (Povjerljivo Stanku.) Ona i jest gospodar u našoj kući.

STANKO.

Čuo sam, čuo!... Pa ako pristane otac i tetka, onda ćete i Vi pristati.

KLARA.

O svakako!... (Za se.) To možda nebi rekla Ksanda. (Glasno.) Ili ne.... nemogu stalno obećati, ja ću se prvo razmisliti... dobro razmisliti.

STANKO.

No, tako je već običaj.... Razmislite se!

(S vana čuje se glas župnikov, koji viče: „Gdje je moj šešir?“)

KLARA.

Evo župnika! Vaša službenica gospodine grofe! Dodjite opet skoro! (Odtrči na glavna vrata.)

PRIZOR DVADESET I DRUGI.

STANKO. ŽUPNIK ulazi na desna vrata.

ŽUPNIK ulazeć.

Valjda je tu!

Digitized by Google

STANKO
idući mu u susret.

Koga tražite, gospodine župniče?

ŽUPNIK.

Tà, moj šešir, illustrissime! (Ogleda se i opazi šešir na stolu.) Nù, evo ga! Hvala bogu! Baš bi mi žao bilo, da sam ga izgubio,... nosim ga već deset godina.

STANKO.

Tako je! čovjek se sa svojimi starimi znanci vazda težko razstaje. (Uhvativ župnika izpod ruke, odvede ga na prednju stranu pozornice.) Imam Vam nešto važna kazati, gospodine župniče.

ŽUPNIK.

Revera! Tiče li se mene?

STANKO.

Tko zna? (Poluglasno.) Jutros javiše nam, da je umro župnik u Rebrovcu.

ŽUPNIK za se.

To bi bila župa za me (Glasno.) Bog ga pomilovao, ... živio je dosta dugo.

STANKO.

Punih osamdeset godina. (Povjerljivo župniku.) Što mislite, gospodine župniče, nebi li to bila župa za Vas. Kolatori smo mi Orehovci.

ŽUPNIK za se.

Iz duše mi govori! (Glasno.) Takovu župu, da ja dobijem, illustrissime! Tri tisuće for. srebra čista dohodka na godinu! Sigurno biti će mogućnijih kompetenta od mene!

STANKO.

To vjerujem... al ja ću biti za Vas,.. samo za Va

Digitized by Google

ŽUPNIK.

Suviše milosti . . . ja je nezaslužujem . . . Onomad, .. kad bijaše tu gospodin distriktualni sudac . . .

STANKO prekine mu rieč,

Znam, znam . . . vikali ste victoria! . . . To su malenkosti! . . . Meni nebi ni palo na um, da me niste sjetili.

ŽUPNIK

Kako ste dobrostiv!

STANKO.

Samo polagano! Kako rekoh, ja ću biti za Vas, a nadam se, da će moja rieč biti odlučna. Nu Vi morate, da zato meni nečim poslužite.

ŽUPNIK.

Samo, ako je u mojoj vlasti.

STANKO.

Sigurno, — nu o tom razgovarati ćemo se putem. Vi ćete se sa mnom voziti u mojoj kočiji.

ŽUPNIK.

Kako zapovieda Vaša milost!

STANKO.

Hajdmo dakle!

ŽUPNIK.

Hajdmo, hajdmo! (Došavši do vrata, ponudi Stanko župniku, da mu izadje, ovaj se klanjajuć uzteže.)

STANKO.

Izvolite samo, gospodine župniče. Praecedat ecclesia!

ŽUPNIK.

O, molim illustrissime, kolatore ide prednost!

Digitized by Google

STANKO

izlazeć prvi na glavna vrata.

Puni ste ceremonija!

ŽUPNIK

zaostavši za grofom, skrsti blaženo ruke na prsiuh

Dvadeset godina čekao sam na tu župu! ... Pomozi bože svomu nevriednomu slugi!

(Zastor padne.)

Digitized by Google

ČIN TREĆI.

Dekoracija ista, kao i u prva dva čina.

PRIZOR PRVI.

FERKO udje na glavna vrata.

Da se još jedanput rodim na sviet, nebi htjeo drugo biti, nego grof, baron ili bogat plemenitaš. Moj milostivi gospodin Nestor pl. Galenić jamačno je svu noć mirno spavao, dok sam ja prepisavao inventarijalne duplikate za predaju dobra Borovca, koja će se danas svetčanim načinom obaviti ... Ovaj čas moram krenuti onamo, samo dok predam ovaj list Klarici ... Nesrećni list! Da nisam siromašni pisar, odmah bi ga razderao na tisuću komadića ... List je od mladoga grofa Stanka ... a to mi je dosta ... Nu ovo je zadnjiput, što sam mu ja poštonoša ... to jest, ne njegov, već gospodina barona Bele, koji mi je taj list predao ... (Nespokojan.) Neznam, što Klarica tako dugo radi? Rekao sam služkinji, da ju odmah pošalje ovamo ... Čini mi se, čujem njezin glas, ... jest ona je! (Klarica unidje na desna vrata.)

PRIZOR DRUGI.

FERKO i KLARA.

FERKO

ulazećoj Klarici porugljivo.

Oh, kolika milost, da ste tako brzo došli. Već sam mislio, da čekam na groficu.

Digitized by Google

KLARA.

Kakve su to opet ludorije! (Odrješito.) Što mi imate kazati?

FERKO.

Ništa, nego da je ovo bilo zadnji put. (Preda joj list.)

KLARA veselo.

List! Od koga je?

FERKO porugljivo.

Od milostivoga grofa Stanka. (Ljutito.) Sram Vas bilo!

KLARA.

Mene, ha, ha, ha! (Vraća mu list.) Ja netrebam taj list, — predajte ga kao i onaj prvi gospodični Ksandi!

FERKO blaženo.

Vi ste angjeo, gospodično Klaro! Sad vidim, da mene ljubite!

KLARA

nudeć svejednako list.

Nećete li?

FERKO povjerljivo.

Neu fam se... Baron Bela zaprietio mi se je, da će mi vra tom zakrenuti, ako taj list nepredam Vam...

KLARA.

Vi ste nalog točno izvršili... možete dakle ići.

FERKO.

Odmah?

KLARA.

Čim prije, tim bolje! (Smije mu se.)

FERKO uvriedjeno.

Hvala liepa! (Patetički.) Sad je svemu kraj! S bogom neharna dušo! (Ode na glavna vrata.)

Digitized by Google

KLARA za njim smješljivo.

S bogom, s bogom!

PRIZOR TREĆI.

KLARA sáma.

Ovaj list tiče se gospodične Ksande, jer ona je još uviek Klara, a ja Ksanda. (Ogleda list na sve strane.) Oh kako bih rado znala, šta je u njem ... Tko zna, hoću li mu saznati za sadržaj ... Oh kako sam ljubopitna! ... Mogla bi reći, da sam ga već primila sa razkinutim pečatom ... (Nemože, da se odvaži.) Bi li, ... nebi li ... (Stoji neodlučna, držeć obima rukama list. U to unidje Ksanda na desna vrata.)

PRIZOR ČETVRTI.

KSANDA i KLARA.

KSANDA s interesom.

Dobila si list?

KLARA zatečeno.

Hvala bogu, da ste došli. Sigurno je list za Vas. (Pruži ga Ksandi, koja ga uzme.)

KSANDA pogledav adresu.

List je od grofa Stanka; tko Ti ga je dao?

KLARA.

Ferko, a njemu baron Bela.

KSANDA

A ovomu sigurno grof Stanko. (Razkine pečat.) Da vidimo, šta piše.

KLARA.

Oh i ja sam veoma ljubopitna, umalo da nisam sáma razkinula pečat.

*

Digitized by Google

KSANDA čita poluglasno:

„Mila Klaro! Držeć posljednje moje obećanje javljam Vam, da ćemo se danas tajno vjenčati“ ... Tajno se vjenčati!...

KLARA zamisli se.

Za boga, tajno se vjenčati,... da Vas nitko nevidi, bez vienca i koprene, bez vesele svatbe ... (Uhvati Ksandu za ruku.) Nečinite toga ... nipošto!

KSANDA

čuvstveno i više za se, nepazeć što Klara govori.

Neima dakle sumnje, da me iskreno, vierno ljubi. Misleć, da uzima sirotu hranjenicu, on se je odvažio i na taj korak... sigurno za to, jer me ljubi... Čitajmo dalje.

KLARA.

Dà, čitajmo, premda mi se već početak nemili...

KSANDA čita:

„Ja čekam već sa župnikom kod barona Bele, i čim se odveze gospodin Galenić sa svojom sestrom u Borovac radi predaje, obavit ćemo vjenčanje u gradskoj kapeli. I svjedoke imamo“.

KLARA sva izvan sebe.

Što će na to reći gospodin otac, gospodična tetka, pa istom stari gospodin grof Orehovac.

KSANDA čita dalje.

„Moj otac polazi za osam dana u Požun u velikašku kuću, ja ću poći s njim i tvrdo se nadam, da ću tamo zadobiti njegovo odobrenje. Tada si pred bogom i svietom moja!“ (Za se razdragana.) Oh dà, dà! Ti me iskreno ljubiš i ja ću Ti radostno pružiti ruku za vječni savez!

Digitized by Google

KLARA motreć ju.

Vi ste nekako vesela, gospodično! čini se, kao da niste nimalo zabrinuta.

KSANDA
vragoljasto, okrećuć na šalu.

A zašto, ... to se mene netiče, već Tebe. Ovi urotnici tako su brzi na zlo, da bi još mogli Tebe na silu odvući u kapelu na vjenčanje, mjesto mene.

KLARA osbiljno.

Ne, ne, ako boga znate, ni za čitav sviet, ja ću vikati, što me grlo nosi, da ja nisam ta Klara, nego Vi.

KSANDA
uhvati ju za ruku.

Neviči! Netrebaš se ništa bojati. Ja ću gledati, da se sve liepo izravna.

KLARA.

Kako? recite mi, draga gospodično!

KSANDA.

To je moja stvar. Gdje je Ferko?

KLARA.

Odvezao se je već u Borovac, da priredi sva pisma za predaju.

KSANDA.

Je li grof Stanko sa župnikom već tu?

KLARA tjeskobno.

Ja ništa neznam, ... baš ništa ...

KSANDA.

Ti drhćeš?

KLARA.

Groznica me hvata.

Digitized by Google

KSANDA.

Ha, ha, ha! Neće Te dugo tre sti.

PRIZOR PETI.

PRIJAŠNJI i BARON BELA.

BELA

udje naglo na glavna vrata.

Dobro jutro, gospodične! Dozvolite, da Vam se poklonim! (Klanja se obadvima.)

KSANDA.

Dobro jutro, gospodine barone. Vi ste proti svomu običaju danas uranili.

BELA.

Dà, istina je ... Krasni jesenski dan izmamio me je prije reda iz postelje.

KLARA.

To je sbilja riedkost!

BELA.

Jest! (Klari tiho.) Imam Vam priobćiti veoma znamenitu viest. Čekajte samo!

KSANDA

opaziv gdje šaputaju.

Kako vidim, Vas dvoje imate tajna.

BELA Ksandi.

O bože sačuvaj! (Poluglasno govori Ksandi.) Nu s Vami, gospodično, možebit bi moglo to prije biti. (Klara ode sjesti na naslonjač, nalazeći se na lievoj strani pozornice i nastavi tamo vezivo, što je ondje ležalo već odprije.)

KSANDA.

Sa mnom?.. Izvolite, gospodine barone!

Digitized by Google

BELA opet poluglasno.

Ne tako glasno. (Osvrne se na Klaru.) Netreba da sve čuju oni, kojih se stvar netiče.

KSANDA nešto tišije.

Ja slušam. Nudete!

BELA
poluglasno i ponešto nesigurno.

Grof Stanko Orehovac priobćio mi je sve, što sudite o mojih namjera.

KSANDA.

Tako? (Na stranu.) Sigurno je govorio s Klarom (Glasno.) Smijem li čuti, što Vam je kazao?

BELA kao gore.

Vi valjda znate, gospodično, što ste mu rekli . . . Zar ne? (Osvrne se na Klaru, koja čas veze, čas prisluškuje.) Molim samo tišije!

KLARA na stranu.

Na to bi ja umjela bolje odgovoriti.

KSANDA ponešto tišije.

O dà! Ja se vazda dobro sjećam svojih rieči, ali često dogodi se, da se tudje rieči izkrive, ili zlo shvate.

BELA.

Pardon! Tu nemate krivo. (Sasma tiho,) Grof Stanko reče mi, da biste htjela poći za me, ako privoli otac i tetka . . .

KSANDA.

I ništa više?

KLARA na stranu.

Sad baš nisam ništa čula, što je on rekao.

Digitized by Google

BELA kao gore.

Dà, rekao mi je i to, da želite dobro razmisliti tu stvar. (Smiešeći se.) Jeste li to učinili?

KSANDA.

Čini mi se, da jesam. Zadnjiput rekoste mi, da ćete se boriti do skrajnosti.

BELA.

Za Vas uviek! (Nakloni se smješljivo.)

KSANDA.

To je vitežka odluka, nu bojim se, da ćete ipak izgubiti bitku.

BELA glasno.

Nemože me ništa zastrašiti.

KSANDA.

Imam saveznika.

BELA
motri ju jedan čas.

Možda saveznicu!

KSANDA.

Ne, ne! Saveznika!

BELA na stranu.

Do biesa! (Glasno.) Čudim se, da ga nepoznam.

KSANDA ironički.

I ja se tomu čudim.

KLARA na stranu.

I ja!

BELA.

Dozvolite samo jedno pitanje.

Digitized by Google

KSANDA.

Izvolite!

BELA.

Želio bih samo znati, kako će me napasti taj Vaš saveznik, da li s ledja, ili s čela, da li sám ili možebiti s Vami u družtvu?

KSANDA

Zlo nagadjate... On će Vas napasti s Vami u družtvu!

BELA

uhvativ se rukama za čelo.

Toga nerazumijem.

KLARA na stranu.

Ni ja!

BELA.

Da se samo malo razgovetnije izjavite!

KSANDA.

To bi osujetilo moju ratnu osnovu.

BELA

ponešto dirnut, nu ipak smješljivo.

Dakle rat!

KSANDA.

Rat!

BELA.

Ali s primirjem.

KSANDA.

Nebi Vam ništa hasnilo.

BELA.

Dakle sam obkoljen. Ha, ha, ha! (Klanjajuć se.) Moram priznati, gospodično, da mi i Vaše nemilosrdne šale osobito gode.

Digitized by Google

KSANDA.

Svaka šala na pol je istina!

BELA laskavo.

Ako je tako, onda mislim, da se imam još čemu nadati!

KSANDA

O svakako! Višeput i prijatelji dodju u zgodu, da su protivnici!

BELA.

Prijateljstvo!... To bi dakle, zadnje bilo, čemu se mogu nadati od Vas?

KSANDA.

Prijateljstvo vazda puno vriedi. Neprimate li ga, gospodine barone?

BELA poljubi joi ruku.

Od srdca rado, gospodično, premda iskreno kažem, da bih želio nešto više od prijateljstva!

KSANDA šaljivo-povjerljivo.

Moj saveznik toga nedopušta. Govorite s njim kad sklopimo mir! (Glasno, šaljivo.) A sada s bogom, gospodine barone,... spremajte se na kapitulaciju! Ali brzo, samo brzo! (Smiešeći se klanja se baronu i odleti na desna vrata.)

PRIZOR ŠESTI.

BELA i KLARA.

BELA

ostavši ponešto zabezeknut, gledje onim pravcem, kojim je otišla Klara.

Ja da se spremam na kapitulaciju?... Ne, ne, to bi prerano bilo... Ja obsiedam, a djevojka se brani... Hm! Divne li situacije! (Okrenuv se prema Klari.) A propòs, gospodično Klaro, znate li možda Vi, tko je taj saveznik gospodične Ksande?

Digitized by Google

KLARA

pustiv vezivo, ustane.

Ja neznam ništa i neću, da išta o svem znam.

BELA.

Kako se vidi, Vi ipak nešto znate o tom savezu!

KLARA.

Neznam ništa, baš ništa! Ja idem, gospodine barone! (Hoće da ide.)

BELA zaustavi ju.

Kamo, kamo?

KLARA

Moram ići, da pomognem obući staru tetku. (Hoće opet da ode.)

BELA.

Ta čekajte, za boga! Samo na čas!

KLARA.

Govorite brzo!

BELA.

Je li Vam Ferko predao list?

KLARA kratko.

Jest.

BELA.

No?

KLARA.

Ja se neću tajno vjenčati.

BELA.

Jeste li sišli s uma? Takovu sreću hoćete da proigrate?

Digitized by Google

KLARA

Bez vienca i koprene i bez vesele svatbe neima vjenčanja.

BELA.

Ali on već čeka dolje sa župnikom.

KLARA.

Nek se vrati kući!

BELA.

Vi se, valjda, šalite!

KLARA.

Ne, ne! Kažite samo gospodinu grofu Stanku, da ću ja već gledati, da se sve liepo izravna. (Na stranu.) Čini mi se, da je tako i Ksanda rekla!

BELA.

Ali promislite, da nećemo skoro naći tako liepu priliku. Gospodin Galenić i njegova gospodična sestra odilaze na predaju imanja Borovca. Vi znate, da se stara tetka već više godina, izim što ide u crkvu, nikud nemiče s dvora.

KLARA.

Istina je sve, što kažete, ali ja nemogu i neću... Recite mu samo, da će se sve to liepo izravnati!

BELA na stranu.

Do biesa! Čudne li su ženske u toj zemlji! (Klari.) Šta ću dakle reći grofu Stanku?

KLARA.

Tà čuli ste već... Oh, kolika napast!...

BELA.

Kažite mi bar, kako će se ta stvar izravnati?..

Digitized by Google

KLARA naivno.

Šta ja znam ... Pitajte moga saveznika! (Za se.) To bi mu valjda i Ksanda odgovorila.

BELA izvan sebe.

Grom i pako! Zar i Vi imate saveznika?

KLARA zaplašena.

Ne, ne! Ja imam saveznicu!

BELA

nasmije se iza glasa.

Ha, ha, ha! Saveznik, ... saveznica ... kad će tomu biti kraj. Duše mi, ovdje je sudjeno svakomu propasti!

KLARA

koja se je primaknula k desnim vratam.

Pst! Negovorite ništa; čini mi se, da dolazi stara tetka i gospodin Galenić.

BELA na stranu.

I opet dva saveznika, nu srećom nesložna!

PRIZOR SEDMI.

PRIJAŠNJI. GALENIĆ i KLARA.

Klara je sjela brzo k vezivu i veze.

AGATA

unišav prva i opaziv Belu.

Dobro jutro, gospodine barone, dobro jutro. Vi već na noguh!

BELA.

Kako vidite. I gospodična Ksanda čudila se tomu.

GALENIĆ

pruživ ruku Beli, šaljivo.

Sigurno se vrieme burka. (Smije se i Bela s njim.)

Digitized by Google

BELA.

Tko zna, nećete li pogoditi.

AGATA.

Ako sam pravo razumila, Vi ste već govorili sa Ksandom.

BELA.

Malo je prije otišla.

AGATA

Klari, koja sveudilj veze.

Potraži ju, Klaro! (Klara ustane i podje brzo pram desnim vratam.)

KLARA već pred vrati.

Hoću li ju dovesti ovamo?

AGATA.

Dà, dovedi ju amo; kaži joj, da ju ja zovem.

KLARA.

Odmah! odmah! (Izadje na desna vrata.)

PRIZOR OSMI.

PRIJAŠNJI bez KLARE.

AGATA Beli povjerljivo.

O čem govoraste s mojom nećakinjom, barone?

BELA smiešeć se.

Ha! Možete si misliti... Ali...

AGATA.

Još uviek ista?...

BELA

pogledav pri tom i Galenića.

Dà, tako je. Nu što ćemo! Treba se potrpiti. Mlada je, prpošna djevojka, ali dobra srdca.

Digitized by Google

GALENIĆ

Istina je, netreba na nju jurišem udarati. To sam ja odmah rekao.

AGATA.

No, no! sada nećemo razpravljati o tom. Danas moramo biti s njom nježni i preljubezni, jer danas slavi ona svoj osamnaesti rodjendan.

BELA trgnuv se.

A — a?

GALENIĆ ćutljivo.

Dà, prije osamnaest godina usrećio me je bog tim djetetom, nu dva dana kašnje izgubih i svoju suprugu. (Tronuto.) Uboga Märto!

BELA na stranu,

Do biesa, da sam to prije znao, bar bih ju čim god iznenadio.

AGATA Galeniću.

Čemu te žalostne uspomene? Veseli se djetetu, koje ti tako liepo uspieva.

GALENIĆ uzdahnuv.

Samo da i srećno bude.

AGATA Galeniću poluglasno.

Sad je dosta toga, Nestore! (Okrene se k Beli.) Zar ne, gospodine barone, — mi ćemo ju srdačno dočekati i čestitati joj. (Potiho mu govori.) Već tri dana negledamo se pravo. Ljutim se na nju radi Vas.

BELA potiho joj odvrati.

Odviše ste dobrostivi! (Glasno.) Dà, mi ćemo ju srdačno dočekati i čestitati joj! Ja se posve slažem s tim.

Digitized by Google

AGATA.

Čini mi se, da dolazi. Dozvolite, da ju ja prva pozdravim.

BELA.

O molim.

GALENIĆ na stranu.

A zar može da bude inače? Ja sam vazda zadnji u kući.

PRIZOR DEVETI.

PRIJAŠNJI. KSANDA i za njom KLARA.

AGATA

razširiv obe ruke Klari u susret, preljubezno.

Hodi, drago diete, da Te ogrlim! . . . Moje Te srdce zove!

KSANDA

nesigurno ide k njoj.

AGATA

približiv se k njoj, uhvati jednom rukom Ksandinu lievu ruku, a desnu položi joj na glavu.

Zar me se bojiš?

KSANDA.

Ne, ne, mila tetko, . . . ali ja neznam . . .

AGATA.

Dà, Ti neznaš, — ali mi znamo, da je danas Tvoj rodjendan!

KLARA veselo.

Rodjendan! Čestitam, čestitamo svi skupa!

KSANDA

pane tetki oko vrata.

Dobra moja tetko! (Agata ju poljubi u čelo. Ksanda se izvine Agati i poljubi otca.) Hvala, mili otče! Hvala Ti!

Digitized by Google

GALENIĆ

nježno ju pogladi po čelu.

Milo moje diete!

BELA klanjajuć se.

Smijem li Vam pružiti ruku, gospodično? (Pruži joj ruku, koju Ksanda prihvati.)

KSANDA.

Oh da! (Poluglasno.) Pristajem na primirje od pol ure.

BELA takodjer poluglasno.

Veoma sam zahvalan; moguće je, da ćemo ga produžiti.

AGATA za se.

Govore poluglasno, to je dobar znak (Glasno.) Gospodine barone, govorite tako, da i mi drugi čnjemo!

BELA.

Oh molim, molim! (Dosjetiv se nečemu, kao iz nebuha.) Mislim, da neće biti loša zamisao! Ja bih se usudio nešto predložiti!

GALENIĆ.

O, izvolite samo!

AGATA.

Molimo Vas!

BELA.

Dozvolite dakle!... (Svi slušaju.) Pošto se danas obavlja predaja dobra Borovca u ruke milostive gospodične Agate, i jerbo je danas i rodjeni dan gospodične Ksande, mislim, da bi najljepše bilo, kad bi tu dvostruku slavu danas proslavili na Borovcu.

KLARA.

Uh, to je divna misao!

Digitized by Google

AGATA Klari.

Ti ipak moraš kod kuće ostati, da bude bar netko doma.

KLARA na stranu.

Ah, tako je uviek! Samo da se mogu skoro udati... (Pokunji se.)

AGATA Ksandi.

Je li ti po ćudi, mala moja, što predlaže gospodin baron?

KSANDA.

Ja sam posve za to. (Beli.) Tá zamisao služi Vam na čast. (Na stranu.) Bar ću se izbaviti neprilike, koja me je nepripravnu snašla.

AGATA Galeniću.

Što Ti misliš, Nestore?

GALENIĆ.

O svakako ... samo bi imao nešto primietiti...

AGATA.

Da čujemo!

GALENIĆ.

Tamo će biti i grof Orehovac, koji nam predaje imanje ... Uljudnost bi zahtievala ...

BELA prostodušno.

To se samo kaže, da ćemo i njega pozvati. (Agati.) Zar ne, milostiva gospodično?

AGATA ponešto hladno.

Oh, dà, dà! (Na stranu.) Premda bi mi draže bilo, da neprimi poziva. (Glasno.) Dakle spremi se, draga Ksandice, mi idemo ovaj čas! Gospodine barone, Vi valjda idete takodjer s nami.

Digitized by Google

GALENIĆ.

Kočija je prostrana, ima za četvero dosta mjesta.

BELA.

Hvala liepa! Na cesti je tako velika prašina, da morate voziti u zatvorenoj kočiji... a ja toga... rostite... nepodnosim ... Ja ću biti slobodan, pa za Vami dojašiti na svom žeravu!

AGATA.

Kako izvolite! Samo nedodjite kasno! Hajdmo. estore! Žuri se, Ksando! Kočija je već zapregnuta.

(e pram srednjim vratam sa Galenićem, dočim jih oboje prati baron Bela.)

KSANDA za odlazećimi.

Ja ću odmah doći! Uzeti ću samo šešir i ogrtač, (vativ Klaru za ruku preda joj list. Govori tiho i brzo.) Ovaj list daj vidniku, da ga odmah izruči grofu Stanku.

KLARA.

Mogla bi i ja to učiniti.

KSANDA

Nipošto! Nesmiješ mu se ni pokazati. Jesi li dobro la. (Za se.) Da mi počini još kakovu ludoriju.

KLARA.

Jesam, jesam. (Ksanda ode brzo na desna vrata, a u to se vrati prednju stranu pozornice baron Bela, koji je odpratio Galenića i Agatu do njih vrata.)

PRIZOR DESETI.

BELA i KLARA.

BELA Klari.

Znate li, zašto sam predložio, da idemo svi u Bo- ac?

*

Digitized by Google

KLARA zlovoljno.

Ta čula sam već, da proslavite predaju dobra rodjendan gospodične Ksande; dakako bez mene. (Ugrizljivo.) Šta bi ja sirota u tako otmenom družtvu?

BELA.

Ha, ha! Niste pogodili. (Povjerljivo.) Moja namjera bijaše, da uklonimo s puta i gospodičnu Ksandu, sam da se vjenčanje mirno i liepo obavi. Mogla bi nam bila smetati, da je ostala doma.

KLARA.

Zato?

BELA.

Nije li to divna zamisao. (Povjerljivo.) Zato i nisam htio, da se s njimi vozim. Kad bude vjenčanje gotovo onda ću odjašiti za njimi u Borovac.

KLARA.

A ja da ostanem sáma s gospodinom grofom Stankom? O, ja ću uteći.

BELA.

To je Vaša stvar. Onda ste već muž i žena.

KLARA uplašena.

Muž i žena! . . . (Na stranu.) Sad je već skrajnje vrieme; moram gledati, da grof Stanko dobije što prije Ksandin list. (Glasno.) Preporučam se, gospodine baron.

BELA.

Kamo ste nakanili? Gospoda će sada doći.

KLARA.

Idem razmisliti se . . . Nisam li Vam rekla . . .

BELA.

A — to su trice. Razmišljajte poslije vjenčanja. (Uhvati ju za ruku.)

Digitized by Google

KLARA.

Za boga, pustite me! Nemogu ovako dočekati grofa; moram se ipak pristojnije obući.

BELA pusti joj ruku.

A Vi se žurite ... Kad ćete se vratiti?

KLARA.

Najduže za četvrt ure. (Na stranu.) Pobjeći ću u vrt sakriti se.

BELA.

Dobro; nemojte samo, da dugo čekamo na Vas. Vi ćete biti u svojoj sobi? Što ne?

KLARA.

Dà, da! Službenica Vaša, gospodine barone, moram se žuriti.

BELA za njom.

Dakle mi Vas ovdje čekamo. (Klara ode na desna vrata.)

PRIZOR JEDANAESTI.

BELA sám.

Nemogu se dosta načuditi, da je ta djevojka zaćarala grofa Stanka. Nije baš ružna, ali ni bog zna kakova ljepota; a o pameti neću ni da govorim. Čini se tako da nije ovdje sve u redu. (Pokazuje prstom na čelo.) Pa onda njezin stališ! Sirotče odvjetnika, a grof Stanko bogat, mlad, liep velikaš. Medjutim svaki se ženi za se. .. On ju sigurno vidi drugima očima, nego ostali svet. .. (Sluša.) Čini mi se, da dolaze; čujem više koraka ... bit će oni. (Podje ka glavnim vratam i otvori ih. Prvi se pojavi grof Stanko.)

Digitized by Google

PRIZOR DVANAESTI.

BELA, STANKO, ŽUPNIK i PROVIDNIK.

BELA.

Izvolite samo, gospodo! (Prvi unidje ponešto nesigurno gr Stanko, a za njim ušuljaju se, obziruć se na sve strane, župnik sa povećim sve njem pod pazuhom i providnik.) Nebojte se, tu smo posve sami! Jesu li se odvezli?

STANKO.

Ovaj čas! Zar ne, providniče?

PROVIDNIK.

Jest, Vaša milosti. Ja sam jim pomagao u kočiju.

BELA.

No sad je sve u redu.

STANKO Beli.

Gdje je Klara?

BELA.

Otišla je, da se malo svetčanije obuče. Za četvrt sata je ovdje, ako ne prije.

STANKO.

To je moglo izostati, čemu te priprave; samo se zateže stvar.

BELA.

Ženska ostane ženskom. Medjutim i Ti si obuka svetčanije ruho ... doći će odmah, nebrini se! (Župniku Imate li, gospodine župniče, uza se sve što trebate?

ŽUPNIK.

odlažuć svežanj na jedan stolac.

Tu je sve, milostivi gospodine, reverenda, roketa štola. (Uzdahnuv.) Ah, veliku je kušnju poslao na me gospodin bog!

Digitized by Google

STANKO.

Zašto? Što Vam se je dogodilo, gospodine župniče?

ŽUPNIK.

O, ništa, ništa! Jedino se bojim, da ću se sbog ove tajne funkcije do groba zamjeriti presvietlomu gospodinu otcu.

STANKO.

Nisam li Vam potanko razložio, kako ću sve upriličiti. Vaša nagrada je sigurna, a ja sam opet siguran, da će moj gospodin otac ipak odobriti ovaj moj korak.

ŽUPNIK.

Tomu se i ja nadam! Što je bog već sdružio po nevriednom svom slugi, neće čovjek razriešiti.

STANKO

Sve da bi i htio... Zar ne, gospodine župniče.

ŽUPNIK.

Tako je! Istina je!

STANKO.

Dakle negovorimo već o toj stvari!

PROVIDNIK.

Milostiva gospodo! (Gleda na Stanka i Belu.) Lahko je gospodinu župniku, on neće izgubiti svoju župu zato, što je tajno vjenčao gospodina grofa i gospodičnu Klaru. Al, ako ja kod moga milostivoga gospodina padem u nemilost.

BELA i STANKO.

Zašto?

PROVIDNIK.

Jerbo sam bio svjedokom kod vjenčanja, znam u napried, da ću krvavo to platiti.

Digitized by Google

BELA

potreptav providnika po ramenih.

Dajem Vam svoju plemićku rieč, da Vam se neće ništa dogoditi! (Stanku.) Najprije sam pozvao gospoštinskoga pisara, da bude sa mnom svjedok tomu svetčanomu činu...

STANKO.

Onu budalu! to nisi mario učiniti...

PROVIDNIK.

Tako je! Taj pisar velika je brbljavica i osim toga suludo momče.

BELA.

Mislim, da ipak nisam ništa pokvario! On mi reče, da nemože primiti moga poziva, pošto je morao s mjesta poći u Borovac radi predaje imanja. (Providniku.) Kad sam se uvjerio, da nije druge, umolio sam Vás, da svjedočite tomu svetčanomu činu skupa sa mnom ... Zar se sramite moga družtva?

PROVIDNIK.

Sačuvaj bog, illustrissime!.... Ali bojim se posliedica ...

BELA.

Neće ih biti. Ja Vas štitim.

STANKO providniku.

Moj pokojni stric Ladislav ostavio mi je oporukom imanje Rebrovac.

PROVIDNIK.

Liepo imanje!

ŽUPNIK na stranu.

I župa krasna! (Sjedne na stolac i zamisli se.)

Digitized by Google

STANKO.

Dogodi li se ono, čega se Vi bojite, a što, mislim, da neće biti, Vi ste moj providnik uz iste uvjete, kao ovdje.

PROVIDNIK ganuto.

Vaša milosti!

BELA.

Do toga neće doći!

STANKO.

I ja mislim. (Beli.) Čudim se, da još nema Klare.

BELA providniku.

Dragi providniče, popitajte se, da li će skoro doći gospodična Klara. Ona je u svojoj sobi.

PROVIDNIK.

Odmah ću javiti, Vaša milosti.

STANKO Beli.

Dobro si sve upriličio. Ksanda bi nam smetala. Zato sam Te molio, da ju ukloniš s puta.

BELA.

Danas je njezin rodjendan i to me ponukà, tè sam predložio, da proslavimo dan predaje i rodjen dan Ksandin na dobru Borovcu. Ksanda je, kako si čuo, odvezla se već sa otcem i tetkom, a Klari naloži tetka, da ostane kod kuće, da je bar netko doma.

STANKO.

Uboga djevojka!

BELA.

Ovajput, mislim, da ti je ipak milije, da je kod kuće ostala.

Digitized by Google

STANKO.

I kako! Jedva čekam, da se vjenčam.

BELA na stranu.

Čudim se... zaista čudim se! (Glasno.) Tebi za ljubav prognao sam iz svoje blizine djevojku, koju obožavam...

STANKO.

Ja ću Ti s toga biti do groba zahvalan... (Na stranu.) Čudim se, da on tu djevojku obožava... Moja Klara, ako i nije plemkinja, ako i nije bogata...

PROVIDNIK hrupi unutra.

Gospodo! Propali smo!

ŽUPNIK, BELA, STANKO.

Što?

PROVIDNIK.

Ovaj čas uvezoše se u dvor presvietli gospodin grof Orehovac i naš milostivi gospodin sa gospodičnom tetkom i gospodičnom Ksandom.

STANKO zatečeno.

Moj otac!

PROVIDNIK.

Dà, Vaš presvietli gospodin otac.

ŽUPNIK

pograbiv svoj svežanj pod pazuh.

Ja idem! Bježim! (Hoće da umakne na srednja vrata.)

BELA i STANKO zaustave ga.

Kamo?

ŽUPNIK.

Na zrak! Zadušit ću se!

Digitized by Google

PROVIDNIK

slušajuć kod vrata.

Čini mi se, da već dolaze uz stube. Propali smo! (Župniku.) Hajdemo, velečastni gospodine!

STANKO energično.

Vi ćete tu ostati! Svaki na svoje mjesto!... Ja ću reći, da sam se, bivši u lovu, malko svratio k prijatelju momu, gospodinu baronu Beli.

PROVIDNIK.

A ja?

BELA.

Ta Vi ste kod kuće!

ŽUPNIK.

Milostiva gospodo! Kažite mi, kako da se ja izpričam!

STANKO.

Vi se niti netrebate izpričavati. U svako doba Vi ste ovdje, kao i kod nas dobro došli! Vi ste naš župnik.

ŽUPNIK.

Istina je! Istina je! (Metne opet svoj svežanj na stolac.)

PRIZOR TRINAESTI.

PRIJAŠNJI, GROF VOJKO OREHOVAC, NESTOR GALENIĆ, AGATA i KSANDA.

AGATA

pojavi se prva, otvorivši glavna vrata u sredini.

Izvolite, gospodine grofe! Čuti ćemo odmah, što je istine na toj Vašoj pripoviedci. (Otac grof Vojko Orehovac, čovjek skroz aristokratičnoga, finoga držanja unidje i motri pronicavim pogledom osobe, koje je u sobi zatekao, osobito svoga sina i župnika. Govori odriešito, nu u čuvstvenijih situacijah prilagodjuje se utisku.)

Digitized by Google

GROF VOJKO

pokazujuć na osobe, zatečene u sobi, govori Agati.

Ove osobe mogu Vas uvjeriti, milostiva gospodično, da ono, što sam kazao, nije pripoviedka ... Biti će to istina. (Stanku.) Vi ste kratko vrieme lovili, gospodine sine!

STANKO.

Bez naših lugara nebi se izplatilo loviti ... a ja nisam nijednoga našao!

GROF VOJKO.

Nenašav nijednoga lugara, povedoste našega duševnoga pastira u lov! (Župniku.) Zar ne, gospodine župniče! (Poluglasno.) Mišljah dosele, da ste pastor fidus ... ali sada imat ću Vas na pazki. (Glasno napram Galeniću i tetki.) Ove osobe, koje smo tu zatekli, najbolji su dokaz, da se je imao moj sin Stanko tajno vjenčati sa Klarom Cerovskom.

GALENIĆ i AGATA.

To je izmišljotina! (Klara unidje na vrata.)

GROF VOJKO.

Što Vi kažete, gospodine župniče?

STANKO

stupiv odvažno napried.

Gospodine otče!

GROF VOJKO strogo.

Netražim od Vas odgovora.

AGATA smijuć se.

Klara da se uda za grofa Stanka ... Pa u našem dvorcu ... (Grofu Vojku.) To je malo pakostna šala od Vas, gospodine grofe!

Digitized by Google

GROF VOJKO

ozbiljno i kao uvriedjen tom opazkom.

Dokažite mi, gospodično!

AGATA sva uzrujana.

Gdje je Klara? Klaro! Klaro! (Podje pram glavnim vratam.)

KLARA dodje napried.

Evo me, tu sam! . . . Oh milostiva gospodično, ja nisam ništa kriva!

AGATA jarostno.

Nego tko? . . . Tko? Izpoviedi svè što znaš!

KLARA

klekne pred Agatu.

Milost, milost, gospodično! Ja sam nevina!

STANKO.

Mojim poštenjem mogu jamčiti . . .

GROF VOJKO jarostno.

Ni rieči! . . . (Stanko obazre se na Ksandu, koja seje za cieloga prizora držala u zadku, kao da ju izaziva na konačnu izjavu.)

KSANDA

stupi napried. Na desnoj strani stoji stari grof Orehovac, Galenić a na najskrajnjoj desnoj strani Agata. Na razmaku k lievoj strani stoji prvi grof Stanko Orehovac, do njega Bela, onda župnik i providnik. Klara kleči pred Agatom, dočim je Ksanda stala s prieda pred grofa Orehovca i Galenića.

Jest, ona je nevina! Klara Cerovska, hranjenica moga otca, s kojom se je imao tajno vjenčati grof Stanko, ta Klara — evo sam ja! (Pogledav Stanka.) Ksanda!

(Sveobće udivljenje, osim Klare i Ksande, izraženo prema raznim značajem.)

SVI izim Ksande i Klare.

Je li moguće?!

AGATA, prva se razabrav.

To je Tvoja nestašna dosjetka!

Digitized by Google

KSANDA

Klari, koja je već ustala bila, čuvši izjavu Agatinu.

Gdje je moj list, Klaro?

KLARA

izvadi ga iz njedara.

Evo, tu je; nisam mogla uhvatiti zgodu, da ga dalje izručim. (Povrati list Ksandi.)

KSANDA

prihvativ list, izruči ga grofu Vojku.

Gospodine grofe, budite dobrostivi!

GROF VOJKO.

Da čitam ovaj list?

KSANDA

uhvati ga nježno za ruku.

Molim Vas!

GROF VOJKO na stranu.

Ona je dakle Ksanda . . . kći Galenićeva! . . .

AGATA nervozno.

Čitajte brzo, gospodine grofe!

GROF VOJKO mirno.

No to se može već mirnije čitati. (Čita, ali polagano.) „Dragi grofe Stanko! Vi ćete se sigurno ljutiti na me, jer sam se prviput, vozeći se s Vami iz crkve“ . . (Za se.) To mi je prvi glas! . . . „izdala za hranjenicu Klaru Cerovsku“. . . . Hm! Hm! „Htjela sam viditi, da li ste mladić čestit i vriedan moje ljubavi. Vi to dokazaste i suviše, jer odlučiste, da ćete me tajno vjenčati . . . kao sirotu hranjenicu Cerovsku“ . . . (Grof Vojko prestane čitati.) Vrlo je zanimivo, ali je suvišno dalje čitati . . . Suvišno! (Za se.) Što sad?

Digitized by Google

STANKO pristupiv k otcu.

I netreba dalje, mili otče! (Pristupiv Ksandi i uhvativ ju nježno za ruku.) Ksando, jedina moja Ksando! izprosim o blagoslov naših roditelja! . . .

BELA za se.

Progledao sam svu ratnu osnovu! . . . Moram se sabrati!

ŽUPNIK.

Spašen sam! Deo gratias!

PROVIDNIK za se.

Odlahnulo mi je!

STANKO glasno.

Ksando! Ti si sreća moja! (Stupi sa Ksandom pred Vojka Orehovca i Galenića, koji jedan do drugoga stoje.) Blagoslovite roditelji!

KSANDA sramežljivo.

Dà, blagoslovite nas!

GALENIĆ i GROF VOJKO

gledaju se dugim, značećim pogledom, u kom izražuju, da pristaju uz savez svoje djece. Svetčana stanka.

GALENIĆ ganutljivo.

Vojko, stari druže moj!

GROF VOJKO.

Nestore dragi! (Ogrle se.)

GALENIĆ

tronuto, razgrliv se s grofom Vojkom, pridigne ruke na blagoslov.

Djeco moja, ja Vas . . .

AGATA

u isti čas potisne mu desnu ruku doljе.

Ja nepristajem . . . podnipošto!

Digitized by Google

GROF VOJKO trgne se.

STANKO

Gospodično!

KSANDA

Tetko mila!

GALENIĆ

Sestro!

zajedno.

AGATA.

Ne, nikad!

GALENIĆ

tronuto, molećim glasom.

Sav svoj viek slušao sam Te, kao sluga svoga gospodara, — svaki Tvoj mig bijaše meni zapovjed. Ja sam već takav; takova me je stvorio bog. Sada, bar sada, jedan jedini put, dopusti, da se vrši nešto i od moje volje. Nemogu si ništa ljepšega zaželiti, nego da mi diete podje za valjana sina moga staroga prijatelja.

AGATA

očito ganuta, nu uviek još tvrdokorna, poluglasno ironički.

Prijatelja!

GALENIĆ

nastavi u istom tonu.

Bilo je razmirice, istina je; nu sad je svršeno. Dobro, o kom je tekla parnica, dosudio Ti je najviši sud. Dosta je bilo mržnje i neprijateljstva. Bog prašta, sestro, praštajmo i mi umrli ljudi.

ŽUPNIK.

Tako je, . . . svi smo griešnici!

AGATA

muči, nu vidi se, da se duševno bori.

Digitized by Google

GALENIĆ.

Moja nezaboravna Marta rano mi preminu. Jedinica, koju mi je ostavila, bijaše više izvan kuće na odgoju, nego li uza me. Pa da ju sada, što je istom nekoliko tjedana kod svoga staroga otca, udam u daleki sviet! Sestro, Agato! Neubij me prije reda. (Pridje k njoj i uhvati ju čuvstveno za ruku.) Vidiš, oboje smo stari i slabi, bliže grobu nego li koljevci; zašto da nam diete neostane u kući s nami, da nas veseli, da se nas oboje veselimo njegovoj sreći. (Klone glavom na prsi.)

ŽUPNIK
dirnut uznešenim glasom.

Zar ga nečujete, . . . jeste li od kamena?

AGATA tronuta.

Brate dragi! . . . Umiri se . . . Sve je došlo tako iznenada . . .

ŽUPNIK.

Gospodično, ja tu vidim prst božji . . . Tako je bog odlučio . . . rodjeni dan gospodične Ksande zašto da nebude i dan njezinih zaruka.

AGATA za se.

Sbilja čudnovat slučaj. Ladislave moj, valjda i Ti to hoćeš!

GROF VOJKO.

Gospodično, Vi samo trebate da kažete rieč, sreća naše djece podpuna je.

AGATA
tužno ali ujedljivo.

O da ste samo tako i napram meni bili blag u svoje vrieme!

GROF VOJKO nježno.

Prostite, . . . zaboravite!

Digitized by Google

BELA.

Milostiva gospodično! Kako vidite, njih dvoje se ljube... hoćete li, da ih unesrećite? Privolite, molim Vas! pa

AGATA sva u čudu.

I Vi molite?!

SVI PRISUTNI.

Mi svi, svi!

AGATA posve ublažena.

Nemogu odoljeti tolikim! (Zagrliv razširenih ruku i Stanka i Ksandu.) Bog Vas blagoslovio!

ŽUPNIK.

Victoria, Victoria! (Svi čestitaju Agati.)

STANKO zagrliv Ksandu.

Sladka vjerenice!

KSANDA nježno.

Mili moj brače!

GROF VOJKO Galeniću.

Pomladjujmo se, Nestore! (Ogrle se.)

GALENIĆ

ogrliv za tim Agatu.

Hvala Ti, do groba hvala, sestro draga. Sada, ako je božja volja, makar sutra zatvorit ću spokojno stare svoje oči.

BELA Ksandi ljubezno.

To je dakle Vaš saveznik? (Pokazuje na Stanka, komu istodobno čestitajuć pruži ruku.)

KSANDA takodjer ljubezno.

Dà, saveznik do groba... a Vi prijatelj moj do groba... Zar ne?

Digitized by Google

BELA poljubi joj ruku.

Pravo ste rekli, da će me u mojem družtvu napasti; nu sad mislim, da je mir.

KSANDA.

Mir! (Smieši se.)

STANKO.

Vi imate tajna; zar bijaše dosele medju Vami rat?

KSANDA.

Malo da nije buknuo, al o tom ćemo pripoviedati kasnije.

ŽUPNIK,

koji je dosele potiho razgovarao se sa Agatom.

Milostiva gospodo! U ime gospodične tetke, kojoj čednost nedopušta govoriti, izjavljam evo, da gospodična Ksanda od premile svoje tetke dobiva za miraz u vječitu uspomenu na dan svojih zaruka dobro Borovac, koje se danas ima predati obitelji Galenića.

SVI.

Kolika dobrota! (Svi obkole Agatu i čestitaju joj.)

STANKO poljubi joj ruku.

Suviše ste dobrostivi, milostiva gospodično!

KSANDA ogrliv ju.

Mila, dobra moja tetko!

AGATA.

No, no, dajte mi oduška!... (Beli.) Gospodine barone! Vi ste pri našem odlazku predložili, da se danas na Borovcu svetčano proslavi predaja toga imanja i rodjendan Ksandin. Sada imamo jedan povod više. Zar ne, gospodo, Vi ćete me rado slieditи, ako Vas pozovem, da istom zgodom proslavimo i današnje zaruke.

*

Google

SVI.

Oh dà!

KLARA

skromno stupiv napried.

Zar i ja?

AGATA.

Slobodno i Ti; svi kako smo tu.

GALENIĆ veselo..

Dakle spremimo se, hajdmo!

SVI.

Hajdmo! hajdmo! (Podju k vratam.)

PRIZOR ČETRNAESTI.

PRIJAŠNJI. FERKO unidje brzo.

FERKO patetički.

Milostiva gospodo i gospodje! Bijah slobodan i slušao sam pred vrati, i znam sve. Sreća, velika sreća svrnula se u ovaj čestiti dom; ali to imate sve meni zahvaliti! Samo meni!

SVI osim grofa Vojka.

Šta?

GROF VOJKO.

Skoro da pravo ima; on mi je odkrio svu tajnu, upravo kad sam se vozio u Borovac.

BELA

pristupi k Ferku i sdrma ga za ruku.

Nisi mogao mučati, lopove!

FERKO više.

Ali ja ljubim Klaricu.

Digitized by Google

SVI.

Ha, ha, ha!

KLARA

presenećena i zasramljena Ferku.

Molim Vas, šutite!

BELA pusti ga.

To je šta drugo! Pardon!

FERKO.

Zar neimam nikakove nade, da ću dobiti nagradu?

KSANDA Stanku tiho.

Sbilja! Obećala sam Klari, da ću ga učiniti kasatorom, kad se udam, samo da se mogu njih dvoje uzeti.

STANKO tiho.

Tako? onda ću mu odmah sada dati dekret.

AGATA.

Kakovu nagradu? Što buncaš?

FERKO.

Želio bi avancirati. Već sam toliko godina pisar.

STANKO.

Dà sbilja. Moja mila vjerenica obećala je, da će ga (Pokazuje na Ferka.) učiniti kasatorom, kad se uda. Ja to obećanje usvajam i imenujem ga u ime svoje vjerenice kasatorom na dobru Borovcu. (Ferko digne ponosito glavu. Stanko Agati.) Odobravate li, mila tetko?

AGATA.

O dakako; danas sam u obće veoma popustljiva.

KSANDA.

Ali uz jedan uvjet, ako uzme za ženu našu Klaricu.

Digitized by Google

GROF VOJKO I GALENIĆ.

Dà, dà!

KLARA

sramežljivo gleda nice.

Morala bi se ipak malko razmisliti.

FERKO uvriedjen.

Razmisliti ... ovakova partija! (Gleda ponosito.)

AGATA Klari.

Šta ćeš se razmišljati, zar misliš, da će tko drugi doći po Te. (Ferku i Klari.) Kleknite tu pred gospodina župnika, da Vas blagoslovi!

FERKO

uhvati Klaru za ruku i privuče ju pred župnika, pa klekne, dočim Klara stoji.

Blagoslovite! (Vuče Klaru za opravu) Kleknite!

KLARA

klekne, na stranu.

Bit će dobar i on, kad nema drugoga,

ŽUPNIK

razširiv nad njima ruke.

Deus benedicat!

AGATA.

Ustajte sada; već je skrajnje vrieme! Hajdmo, gospodo, hajdmo!

FERKO Agati.

Je li se to i mene tiče?

AGATA ironički.

Dà, dà, i Vás gospodine kasatore!

Digitized by Google

FERKO

ponosito Klari.

Jesi li čula: „gospodine kasatore“!

KLARA

dočim svi odlaze na desna vrata.

Oh kolika sreća!

(Zastor padne.)

KONAC.

Digitized by Google

Izpravi na strani 64. u devetom redku odozdo mjesto: M
— Božidar.

Digitized by Google

891.83 T657k 1
3 5556 008 709 750

v. 1

Digitized by Google

Digitized by Google